

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

רוב הבעיות בשלום בית לא נובעות מחסרון בחברות
אלא דווקא מחסרון בשכנות הטובה – מאי־כיבוד פרטיותו
של בן הזוג ובכלל מאי־התחשבות ברגשותיו.
בתוך החברות הקרובה בין בני הזוג כל אחד צריך לאפשר לשני
גם את הפרטיות שלו, את המקומות בהם יש לו את המרחב הפרטי
והצנוע שלו.

[מתוך שיעור פתיחה למסכת בבא־בטרא – 'היזק ראיה']

כִּי־תבוא תשפ"ג

כִּי־תבוא ה'תשפ"ג

26 **הסיפור החסידי**
'סרוליבה'
סיפור לח"י אלול

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
עיקר וטפל בהצעות שידוכים
והתמודדות עם חולי ושליחות בחולי

29 פֶּאֶזְאוֹר דְּלִדְרִי
חֲדוּשֵׁי שָׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב
לְכָבוֹד חַ"י בְּאֵלּוּל, רְדִי וְלִמַּד אֶתְנִנּוּ
מֵהֶם אֶרְבַּעַת חֲדוּשֵׁי שָׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב

04 **היזק ראייה**
שיעור פתיחה למסכת בבא־בתרא
סגולת המסכת, היזק ראייה בנגלה
ובפנימיות ויחסי שכנות' בחיי הנישואין

14 **שנה ראשונה**
עבודת השנה הראשונה של חתן וכלה
בניית מודעות טבעית משותפת
ועיון במנין המצוות בפסוק

22 **זכור את משנתך**
פרקי אבות
מה שנשמחך מלמדת

24 **"והשינוך"**
קול שמחה
הברכה לא עולה לראש

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם ובתוכם לקוראי **עלון נפלאות** היקרים. לפניכם גליון לשבת **פרשת כי-תבוא**, מלא בכל טוב **בנגלה**, **בנסתר** ובחיבור **ביניהם**. **השבוע בגליון:**

שני שיעורים עמוקים באמתחתנו השבוע. שיעור משבת האחרונה – **פתיחה למסכת בבא בתרא הנלמדת בישיבות**. ושיעור משבוע שעבר **מווארט לנכדת הרב** [מזל טוב מזל טוב!] העוסק **בעבודת השנה הראשונה לנישואין**.

השיעור הראשון – **היזק ראייה** – פותח בסגולת מסכת בבא בתרא **להתמודדות עם נסיון שמירת העינים ותיקון הראיה** ומשם מבאר את **יסוד הסברות עליהן מבוססת המסכת** בנגלה ובפנימיות. השיעור בגליון חותם בעיון **בהלכות שכנות**, בהן מרבה המסכת לעסוק, ובעיקר **בישומן בחיי הנישואין**. שיעור זה, וכמוהו גם חלקים בשיעור שלאחריו, הינו **דוגמה מאלפת לחיבור "גופא דאורייתא" עם "נשמתא דאורייתא" בדרכו היחודית של הרב**, העובר כחוט שזור בין גופי ההלכות, יסוד סברותיהן ועד **לנבכי הנפש ותיקונם**.

השיעור השני – **שנה ראשונה** – עוסק בביאור הפסוק **"נקי יהיה לביתו שנה אחת"** תוך עיון בלשונו הנפלאה של **ספר החינוך** על המצוה ומסביר כיצד בונים בני הזוג בשנה זו **מודעות טבעית משותפת** בכל רבדי הנפש. בחלקו השני של השיעור, דן הרב **במנין המצות בפסוק** לפי שיטות מוני המצוות, תוך הצעה של מנין מצוות מחודש אליו אנו שואפים בימות המשיח. שני השיעורים **מחברים באופן יפהפה ומשמח את אלול הישיבתי**, זמן אלול בו בורחים אל עיר המקלט של היכלי התורה, הישיבות הקדושות, עם **חדשהחתונות החסידי** של **"אני לדודי ודודי לי"** – את הלמדנות בעומק הסוגיות עם השאיפה לשלום בית מלא אהבה, שמחה ורגישות הדדית.

סדר הלימוד לשבוע פרשיות נצבים זילך הבעל"ט: **נ"ך יומי** – **דברי הימים ב'** פרקים לה'לו, **יהושע** פרקים א'ה; **משנה** – **כתובות** פרק ב.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם
שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

הגליון מוקדש לזכות:

החתן והכלה **שניאור זלמן ונחמה דינה ש' כהן** לרגל בואם בבית הנישואין - **י"ב אלול תשפ"ג**. שיהיה בנין עדי-עד

היזק ראייה

קיצור מהלך השיעור

לכבוד תחלת לימוד מסכת **בבא בתרא** בישיבות (כפי הסדר הנהוג בישיבות חב"ד) נמסר בשבת הראשונה ב'זמן אלול' שיעור פתיחה למסכת לבחורי ישיבת תום ודעת (שלקוצר היריעה מובא כאן רק באופן חלקי). **פרק א** מתייחס ל**אורכה** של המסכת ו**לייחודה** כמבוססת כולה על **סברות** וחושף את ה'**סגולה'** שלה להתמודדות עם נסיון **שמירת העינים** ותיקון הראייה. **פרק ב** מבאר את יסודות הסברות בעניני היזק ראייה בנגלה דאורייתא על פי **הממד הפנימי** שלהן. **פרק ג** מעלה את **הלכות שכנות** – להן נוגעות הסוגיות שבתחלת המסכת – למקורן ב"דרך טובה שידבק בה האדם" של **"שכן טוב"** ומגיע לביאור עמוק ויסודי על חשיבותם של יחסי-שכנות תקינים **בתוך חיי הנישואין**. זו דוגמה נפלאה לחיבור של **"גופא דאורייתא"** ו"**נשמתא דאורייתא**", כשהעיסוק ביסודות הסברות בהלכה חושף גם את **תיקוני-הנפש** העדינים העולים מהלכות אלו ונוגעים ל**חיי היומיום** של כל אחד ואחת.

בין ההתחלה שלה לסיום מסכת בבא מציעא, אבל גם לרמב"ם יש הסבר לסדר המסכתות.² מה ההסבר שלו? הוא אומר שבבא קמא ובבא מציעא מיוסדות על פסוקים מפורשים בתורה, אבל מסכת בבא בתרא "כולו קבלה ודברי סברות ולא התבאר מן התורה" ולכן היא האחרונה.³

א. פתיחה למסכת בבא בתרא

בבא בתרא – תיקון הסברות

מתחילים ללמוד מסכת בבא בתרא. זו המסכת הכי ארוכה בש"ס, ובמובן מסוים אפשר גם לומר שהיא המסכת הכי עמוקה. תוספות בתחלת המסכת⁴ מסבירים את הקשר

ב הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות.
ג ורמז: **קבלה סברא** עולה ת, שלמות וסיום האלף-בית (וראה גם כש"ט באותיות שנלמדו בשבת זו – פו, קס, קצ ו'שנה) – מסכת בבא בתרא, כשמה, מגיעה עד למדרגות האחרונות והתחנות ומבררת אותן.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת תצא ט' אלול תשפ"ג – כפ"ח.
א ד"ה "השותפין".

כל מי שעובד

את ה', יודע שיש

כל מיני סוגים

של נסיונות.

אחד הנסיונות

המשמעותיים

- נוגע להרבה

אנשים - הוא

בעינים, הנסיון של

שמירת העינים

המספרים החשובים ביותר בתורה.

נסיון העינים

מסכת בבא בתרא מגיעה עד דף קעו – כמו מספר הפסוקים בפרק הכי ארוך בתנ"ך, תהלים קיט, וכמו מספר הפסוקים בפרשה הכי ארוכה, נשא (שכוללת גם את ברכת כהנים)^א. בתור מלה, קעו בגימטריא נסיון. ידועים דברי רבי מנחם מענדיל

מויטבסק, בעל פרי הארץ, שכל נסיון הוא נסיון באמונה^ב. בכל זאת, כל מי שעובד את ה', יודע שיש כל מיני סוגים של נסיונות^ג. אחד הנסיונות המשמעותיים – נוגע להרבה אנשים – הוא בעינים, הנסיון של שמירת העינים.

הסוגיא הראשונה של מסכת בבא בתרא – פתיחה שמלוה את כל המסכת – היא הנושא של היזק ראייה^ד, שנוגע לתיקון העינים (יש לנו שיעור גדול^ה על ראייה במסכת בבא מציעא, על "מצאתיה – ראיתיה", מן הסתם יש קשר בין הדברים^ו). הגמרא מתארת שני סוגים של נזק

לסברא יכול להיות כח כמו של פסוק מהתורה, "סברא דאורייתא"^ז, ויש כאן גם דברי קבלה, הלכה למשה מסיני, אבל המסכת הזו מבוססת בעיקר על סברות – לימוד בבא בתרא מתקן את הראש, מלמד לסבור סברות נכונות.

זהו גם הסבר יפה להתחלה יוצאת הדופן של הגמרא כאן – "סברוה". בדרך כלל שתי שיטות שונות בביאור ענין הן

מחלוקת תנאים או מחלוקת אמוראים, אבל כאן כל הסוגיא הראשונה היא לא מחלוקת אלא רק שני אופנים של "סברוה" – הכל סברות. מענין גם שבין שתי הסברות, האם "מחיצה" במשנה היא "גודא" או "פלוגתא" ההלכה היא "פלוגתא"^ח, למרות שברור שהרבה יותר קרוב לפשט להסביר "מחיצה" כ"גודא". התוספות מסבירים שמכיון שעל ההסבר של "גודא" יש הרבה קושיות בסוגיא מעדיפים להסביר הסבר רחוק יותר מהפשט, "פלוגתא" – הכח של הסברא חזק יותר מהפשט של המשנה^ט.

ורמזו יפה: המלה הראשונה במשנה, "השותפין" (שעוד נדבר עליה), עולה בגימטריא 851, 23 (חיה-חדוה) פעמים 37 (יחידה-בכיה) – "זה הדבר אשר צוה הוי"^י, נבואת משה רבינו^{יא} (רק השרש, שתף, עולה משולש של הוי אחד). המלה הראשונה בגמרא, "סברוה", עולה 273, שלש פעמים 7 פעמים 13. אם כן, יש כאן בהתחלת המסכת הופעה של שני זוגות

^א ראה **שערי אבהה ורצון** מאמר "סוד השבע והשלש עשרה", ובאורך בספר בעניין - ה' יגלה אורו בקרוב.

^ב יא וראה **שעשועים יום יום** לפרשת נשא.

^ג יב פרי הארץ וירא; ראה דרך מצותך קפה, ב. ובכ"מ.

^ד יג על סוגי נסיונות שונים ראה גם ד"ה "ויתן לך" ה'ש"ת - נלמד בארוכה בשיעור ה' ניסן תש"פ.

^ה יד שבוע שעבר עשינו סיום על מסכת יבמות - נדפס בגליון נפלאות השבוע - שהנושא העיקרי שלה הוא זיקה. זיקה אותיות היזק, אבל זיקה היא דבר חיובי והיזק הוא שלילי.

^ו טו ראה מאמר "מצאתיה - ראיתיה" בספר שלשה כתרם.

^ז טז "מצאתיה - ראיתיה" היינו מצד החכמה, ש"מאין תמצא" (איוב כח, יב) - עצם כח חוש הראיה 'להחזיק' ובכך לקנות ("עולם הקנין" הוא עולם האצילות, בו שורה החכמה) - ואילו היזק ראייה הוא מצד "חכם בבניה" (ספר יצירה פ"א מ"ד), ד"מינה דינין מתערין" (זהר ח"ב קעה,

^ח ב; כח הראיה שבחכמה הוא מצד שרש החכמה בגבורה דעתיק, סוד "הנה ישכיל עבדי", כח המשכיל המבריק הברקות). "מצאתיה - ראיתיה" היינו על פי ההבנה שיש בראיה כח אקטיבי שיוצא מהעינים לקראת החפץ ואילו היזק ראייה (לדעה שהוא מניעת תשמיש) הוא על פי

^ד בכ"מ בפוסקים. ראה שו"ע אדה"ז קצ, ב. הרמב"ם הלכות שכנים פ"ב ה"ד; טוש"ע חו"מ סי' קנז בתחילתו.

^ו ו, ב, ב ד"ה "ואימא".

^ז וראה עוד לקמן הערה נא על הנטיה מתהו לתיקון שיש כאן.

^ח שמות טו, טז ו'לב; לה, ד; ויקרא ח, ה; טו, ו; יז, ב; במדבר ל, ב; לו, ב.

^ט ט רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

כדי לחייב אותי לבנות כותל. בפשטות זו חקירת-שוא, הרי מפורש כאן שזהו "היזק ראייה" וכל השאלה אם "שמייה היזק" או "לאו שמייה היזק" היא האם ההיזק הזה מחייב אותי.

בפנים יש שני מקורות עיקריים של רע – עין הרע ולשון הרע. עין הרע, ראיית דברים רעים בזולת – הסתכלות מתוך כוונה רעה – גורמת לאמירת לשון הרע. אפשר להסביר את ההבדל בין עין הרע ללשון הרע בהיקף שלהן: עין הרע היא הסתכלות על משהו מתוך חמדה – עברה על "לא תחמד"^{כא} – שמזיקה גם לאדם המסתכל וגם למה שהוא מסתכל בו. הגמרא מספרת על מישהו שהסתכל באשה מתוך חמדה, חלק מ"לא תחמד... אשת רעך", ועלתה בו טינא ופוסקים ש"ימות ואל יספר עמה מאחורי הגדר"^{כב} (גם אם היא פנויה, משום השמירה על בנות ישראל) – החמדה הזו הורגת את המסתכל ומכניסה עין הרע במה שהוא מסתכל בו. על לשון הרע כתוב שהיא "לשון תליתאי"^{כג}, היא הורגת שלשה – את המספר, את השומע ואת מי שמספרים עליו. עין הרע הורגת שנים, את המסתכל ואת מי שמסתכלים עליו, את הגברא את החפצא, הסובייקט והאובייקט, אבל אין בה מישהו שלישי, ובלשון הרע יש גם צד שלישי ששומע את הענין. אנחנו מסבירים^{כד} שהסוד של העינים הוא שרש החן בפנים, ההשתקפות של שנים, וכנראה שבלשון יש משהו משולש. יש כאן מקור להתבוננות מעניינת על ההבדל בין רבי חיים מברסק, שלומד בכל דבר 'צווי דינים', לרוגאטשוב, שלומד בכל דבר 'דריי דינים' (כמו שדברנו גם לאחרונה^{כה}). בכל אופן, רואים כאן שעוד לפני לשון הרע והמקור שלה בעין הרע יש שרש יותר עדין – היזק ראייה^{כו}.

בראיה – בגמרא מדובר על מציאות של גינה, שיש בה ידקות (כל השנה), וכאשר אדם עומד ומסתכל על ידקות הגינה הוא מכניס בהם עין הרע, אבל במשנה מדובר על משהו 'עדין' יותר, מציאות של חצר, שעצם העובדה שרואים מה שנעשה בה, גם בלי הסתכלות ממושכת ובלי כוונה רעה, עושה היזק^{כז}.

ההבדל בין עין הרע להיזק ראייה לא מוגדר כל כך טוב – לא בראשונים, לא באחרונים וגם לא אצל הראשיישיבות – ויש שיטות מה חמור ממה. אבל כשלומדים את פשט הסוגיא ברור שעין הרע יותר חמורה מהיזק ראייה^{כח}. הרמב"ן מסביר^{כט}

שהראיה הזו היא בלתי-נמנעת (אם אין גדר) – לא יעזור שהשכן יאמר ש'אני נשבע שאעצום עינים, לא אראה מה קורה בחלק שלך בחצר', אי אפשר אף פעם לא להסתכל ואפילו ראייה-בעלמא עושה היזק ראייה.

הגמרא דנה^ל האם "היזק ראייה שמייה היזק" או ש"שהיזק ראייה לאו שמייה היזק". יש מי שחוקר האם כאשר אומרים ש"לאו שמייה היזק" הכוונה שאין נזק בכלל, או שלא די בהיזק הזה

ההבנה שהראיה היא פסיבית, וראה עוד לקמן פ"ב. יז בפרט "היזק ראייה" שייך בבית (לכו"ע, כלשון הגמרא "היזקא דבית שאני") ובחצר (שם נידון האם "שמייה היזק" או לא, כדלקמן) ואילו "עין הרע" נוגעת לגינה (כל השנה) ולבקעה (חדש בשנה). ארבע המדרגות מכוונות כנגד יהודה – היא באצילות, "רשות היחיד", ויהוה כנגד העולמות התחתונים, "רשות הרבים" – כאשר "היזק ראייה" נוגע ל"הנסתרות" ו"עין הרע" ל"הנגלת" (בית חצר גינה בקעה עולה אש רוח מים נפר, ארבעת היסודות שכנגד אותיות שם הוי"ב^ה). קוצו של ימי במבנה הזה היינו חדר בתוך חדר בבית (עד לחדר המטות) בו השמירה מ"היזק ראייה" היא ביחס לבין הבית עצמו, שכבר לא נקראת בהלכה "היזק ראייה" אלא דיני'הנהגות צניעות בבית (בין האחים לבין עצמם, בין ההורים והילדים ובין הבעל לאשתו), כדלקמן פרק ג. יח וראה סמ"ע חו"מ סימן שעח סק"ד.

יט ראה חידושי הרמב"ן נט, א ד"ה "ומסתברא".

כ ב"ב ב, ב.

כא שמות כ, יד; דברים ז, כה.

כב סנהדרין עה, א.

כג ערכין טו, ב.

כד ראה שבעים פני חן פן כג, ובכ"מ שם.

כה שיעור כי מנחם"אב (נדפס בגליון ראה השתא).

כו היזק ראייה: עין הרע לשון הרע (בסדר של חש"מ'ל מל, ודוק) עולה 1404, ב"פ שבת, בסוד "אלמלי משמרין

וקללה"ל⁷¹. לא יודע אם זה כתוב, אבל מתבקש לומר שהפסוק מלמד שגם הברכה וגם הקללה קשורות ל"ראה" – הכל מתחיל בראיה, ב"ראה אנכי", איך אדם רואה את ה"אנכי" העליון, את ה', ובאיך הוא רואה את ה"אנכי" התחתון, את עצמו. כנראה שאם ה"ראה אנכי" הוא ראית ה' זהו מקור כל הברכה ואם הוא ראית ה'אני' הוא מקור כל הקללה. אצל מי כתוב "והיה ברכה"ל⁷²?

אצל **אברהם** אבינו, היהודי הראשון, והוא אותיות **ראה-בם**⁷³, הכל מתחיל מראיה טובה. אבל כל עוד לא הצלחנו לתקן את העיניים, שהראיה תהיה כולה ברכה, צריך להזהר מאד מהיזק ראייה.

הכנעה-הבדלה-המתקה בתיקון הראיה

התכלית, בסופו של דבר, היא פקיחת העיניים, "פקח עיניך וראה"ל⁷⁴, כמו שהרבי אומר⁷⁵ שצריך לפקוח את העיניים ולראות את המשיח. אבל בשביל לדעת לפקוח את העיניים ולראות טוב צריך גם לדעת מתי לעצום את העיניים, להתעצם בהתעצמות פנימית (והיינו תכלית עצימת העיניים כאשר אומרים את פסוק היחוד, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"ל⁷⁶, להתעצם עם אחדות ה' הפשוטה⁷⁷). כמו שתיקון הדיבור הוא בסדר של חש-מל, שתיקה ודיבור⁷⁸ – לדעת מתי לסגור את הפה ומתוך כך גם מתי לדבר – גם

יש לנו כוונה עיקרית בלימוד מסכת בבא בתרא - עמידה בנסייון של שמירת העיניים, שמתחיל מתיקון של היזק ראייה, השרש של כל הרע שמתחיל בראיה בעלמא

ברכה וקללה בראיה

אם כן, יש לנו כוונה עיקרית בלימוד מסכת בבא בתרא – עמידה בנסייון של שמירת העיניים, שמתחיל מתיקון של היזק ראייה, השרש של כל הרע שמתחיל בראיה בעלמא. איפה רואים שהבעיה מתחילה מהעיניים? שבירת הכלים של עולם התהו מתחילה בשבירת אור העיניים של א"ק – שם יש היזק ראייה, עין הרע, ומשם

משתלשלת כל שבירת הכלים וכל הרע בעולם. אנחנו היום ב-ט אלו, יום חשוב, שלפי הכוונות שלנו⁷⁹ הוא היסוד דא"ק – מהו יסוד דא"ק? שרש המלך הדר⁸⁰, המלך השמיני, שבא לתקן את אור העיניים שנשבר.

כל הקלקול מתחיל בעין רעה וכל התיקון מתחיל בעין טובה⁸¹, הרע מתחיל מהיזק ראייה והטוב מתחיל מראיה טובה – צדיק רואה הכל טוב (גם אצלו יתכן "נתן עיניו בו ועשאהו גל של עצמות"ל⁸², צריך להזהר בגחלתן של חכמים⁸³, אבל ביסוד הראיה של צדיק היא טוב – יש צדיקים שעלולים גם להקפיד ויש צדיקים שלא מקפידים, וכידוע⁸⁴ שאדמו"ר האמצעי אמר לרבי הלל שמי שהוא צדיק לא מקפיד ומי שמקפיד אינו צדיק ואין לחשוש מקפידתו...). בפרשת ראה – בה מברכין את חדש אלול – כתוב "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה

ישראל שתי שבתות" – בתיקון העיניים והדיבור, המבואר כאן – "מיד נגאליו" (שבת קיח, ב). רק ראשי התיבות עולים 315, ד"פ מה, ה"פ טג; סופי התיבות עולים משה; אמצעי התיבות עולים ג"פ אברהם ("בצלמנו כדמותנו"), חיבור אמצעי וסופי התיבות עולים גל ברבוע. כז מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 202. ובכ"מ. כח ע"ח ש"ג (סדר אצילות) פ"ב; קונטרס חסדי דוד פ"ט וצ"ג.

כט וראה עוד לקמן פ"ג.

ל ברכות נח, א; שבת לד, א; ב"ב עה, א.

לא אבות פ"ב מ"י.

לב אוצר סיפורי חב"ד חט"ז עמ' 74.

לג דברים יא, כו.

לד בראשית יב, ב.

לה שרי מאות (סעודן, ליוורנו תרנ"ו), ג; תפלה למשה (אייכנשטיין) עמ' קכג; סוד ה' ליראיו שכ"א פ"ו.

לו דניאל ט, יח. וראה ע"ח ש"ח (דרושי נקודות) פ"א (מ"ת).

לז ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.

לח דברים ו, ד.

לט ההתעצמות עם הוי' אחד היא התיקון ל"היזק ראייה", העולה הוי' פעמים אחד (הרבע הכפול של אחד, היינו שממוצע כל תבה ב"היזק ראייה" הוא אחד אהבה ברבוע).

מ חגיגה יג, ב. וראה כש"ט (קה"ת) אות כח.

ב. היזק ראייה היזק הגוף או היזק ממון

המחלוקת העיקרית בהבנה של היזק ראייה – השיעור הראשון במסכת בבא בתרא – היא האם היזק ראייה הוא היזק הגוף או היזק ממון: חשובי הראשונים^{מא} אומרים שהיזק ראייה הוא היזק הגוף – הכוונה שכאשר מסתכלים על מישהו יש לו ממש צער מהענין. העובדה שמישהו מרגיש צער הגוף מכך שמסתכלים עליו היא דבר טוב – ליהודים יש טבע של צניעות. בלעם מתפעל מכך ש"אין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה"^{מב} כדי לשמור על הצניעות, לשמור מהיזק ראייה. אצל הגוים אין כזה דבר, בלעם בעצמו הוא "גלוי עיניים"^{מג} – הטבע שלו שהוא רואה הכל, מסתכל בהכל, אבל ליהודי יש טבע של צניעות, הוא לא אוהב שמסתכלים עליו ונוהר מלהסתכל על אחרים^{נד}. לפי השיטה הזו, היזק ראייה מוגדר כ"גירי דיליה", כאילו האדם בראיה שלו יורה חצים בראיה שמזיקים לזולת (חצים רמוזים במשנה בביטוי "מחיצה בחצר"^{נה}). אבל יש שיטה אחרת – שבעיקר נקראת על שמו של הסמ"ע^{נו}, כפוסק אחרון, אבל

מח ר"ף א, ב. רמב"ם הלכות שכנים פ"ב ה"ד.
מט ב"ב ס, א.
נ דברים כד, ד וטז.

נא לפי זה הסדר של הלשונות בגמרא, קודם "היזק ראייה לאו שמיה היזק" (לפי הפשט שמחיצה היא גודא) ואחר כך "היזק ראייה שמיה היזק" (לפי ההסבר שמחיצה היא פלוגתא) הוא בסוד "דרך ארץ [הדעה האוניברסלית, שקודם מתן תורה] קדמה לתורה [ולתכונת הבושה שקנינו כטבע יהודי דווקא במתן תורה, כנודע]" (ויקרא רבה ט, ג; תנודב"פ א), כפי שדובר גם בשיעור שבשבת שעברה (סיום מסכת יבמות, שנדפס בנפלאות כי תצא). ואכן, בפנימיות, היחס בין סברת "גודא" (בה השותפין רצו לבנות ביניהם מחיצה של ממש) לסברת "פלוגתא" (בה הם רק רוצים לברר את חלקו של כל אחד בחצר) הוא – לפי ערכין – יחס בין תהו ותיקון (וההכרעה נוטה לתיקון), וד"ל (וכן בחכמת המספר, גודא-פלוגתא הם צמד של כפולת 7, 14, וכפולת 13, 520 – ה"ד שייך לשבעת ימי בראשית ולכללות האנושות וה"ד 13 לישראל הזוכים ל"ג מדות הרחמים). נב אותיות "מחיצה בחצר" רומזות שמ"ח אחד מתפשטים הרב(ה) חצים – היזק הראיה הולך ומתפשט (ולכן לא שייכת בו מחילה, כדעת הר"ף המובאת לקמן בפנים).

תיקון העינים הוא לדעת מתי לסגור לעצום את העינים ומתי לפקוח אותן, לעצום את העינים כדי לא לראות לא-טוב, כדי לא להזיק, ולפתוח אותן במבט שרואה רק טוב, שמכניס רק עין טובה בהכל.

בפרטות, לפי התהליך השלם של הכנעה-הבדלה-המתקה (חש-מל-מל)^{מא}, ההכנעה בתיקון הראיה היא שמירת-עצימת העינים כדי לא לראות ברע, קיום "ולא תתורו..." ואחרי עיניכם אשר אתם

זנים אחריהם"^{מב}; ההבדלה היא הזהירות מהיזק ראייה לזולת, השותף-השכן (בהגדרת הגבולות ושמירה עליהם); ההמתקה היא קיום יסוד תורת הבעל שם טוב, שמכל מה שרואים יש ללמוד הוראה בעבודת ה' – ה' מראה לנו תורה, לשון הוראה^{מג}, "אתה הראת לדעת"^{מד} (והיינו הפנימיות של "ראייתה – מצאתיה" הנ"ל, על דרך "יגעתי ומצאתי תאמינ"^{מה}, כאשר עיקר המציאה הוא חידוש

תורה-הוראה בחיים), ואזי זוכים לראות רק חיים, ברכה וטוב^{מו} ("אין טוב אלא תורה"^{מז}, היא חיינו ומקור הברכה בהם).

מא כש"ט הנ"ל בהערה הקודמת.
מב במדבר טו, לט (וראה תניא פכ"ז על ממד הכנעה שכאן).

מג זהו ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש "ירה" (מובא פעמים רבות בשיחות הרבי מליובאוויטש).

מד דברים ד, לה.
מה מגילה ו, ב.

מו סוד "בטח [ר"ת ברכה טוב-חיים, עליהם נאמר 'ראה'] בדד אין יעקב" (דברים לג, כח) – ראה סוד הוי' ליראוי שמ"ה ובכ"ד.

מז אבות פ"ו מ"ג.

ההמתקה היא
קיום יסוד תורת
הבעל שם טוב,
שמכל מה
שרואים יש
ללמוד הוראה
בעבודת ה'

העובדה שמישהו
מרגיש צער הגוף
מכך שמסתכלים
עליו היא דבר
טוב – ליהודים יש
טבע של צניעות

בענין הראיה – אם הראיה היא אקטיבית או פסיבית. כאשר אדם מסתכל על משהו – האם הוא מוציא משהו מהעיניים שלו או שהוא בעיקר קולט את מה שבא מבחוץ?

ברור שיש משהו שיוצא מהעיניים – כאשר מסתכלים

על משהו חזק מאחורה הוא יסתובב³⁹, הוא

מרגיש את ההסתכלות. כתוב שיש עוף שמחמם את הביצים שלו רק בהסתכלות⁴⁰. איפה עוסקים

בכל הנושא הזה? באורות העיניים של א"ק, שם היתה השבירה, כפי

שהזכרנו (ופעם למדנו באריכות⁴¹ פרצוף שלם של תהליך הראיה

לפי איך שמבאר אותו רבי הלל מפאריטש⁴²). אבל היום, על פי

המדע המוכר, תופסים שעיקר הראיה הוא קליטה של אור

שבא מבחוץ, שהמציאות מחזירה לתוך העיניים.

אם תופסים שהראיה היא בעיקר אקטיבית אז מתאים לומר

שהיזק ראיה הוא "גירי דיליה" ואם הראיה היא בעיקר פסיבית

יותר מתאים לומר שהפעולה שלה היא עקיפה, "גרמא",

ויש בה רק מניעת תשמיש. זו החקירה העיקרית בחסידות בנוגע לכח הראיה

שמתאימה לסברות בדין היזק ראיה.

מושכל-מורגש-מוטבע

אבל יש סברא שלישית ביסוד של דין היזק

ראיה, שמביא בעל הקהלות יעקב⁴³, מאחרוני

כאשר אדם

מסתכל על משהו

– האם הוא מוציא

משהו מהעיניים

שלו או שהוא

בעיקר קולט את

מה שבא מבחוץ?

הוא לא היחיד שאומר כך⁴⁴ – שהיזק ראיה הוא היזק ממון.

כלומר, הראיה עצמה לא מזיקה באופן ישיר, אבל אם אני יודע

שמסתכלים לי בחצר, ואיני יודע מתי יכולים לראות מה שאני

עושה בחצר, יהיו דברים שלא אעשה בחצר – זהו הפסד ממון

של מניעת תשמיש בחצר.

את המחלוקת הזו אפשר לקשר לשאלה

האם "היזק ראיה שמיה היזק" או "לא שמיה היזק" – כלומר, כמו שהסברנו,

האם הוא היזק שמחייב לעשות מחיצה כדי למנוע אותו או הוא

היזק פחות שלא מחייב הקמת מחיצה. אם היזק ראיה הוא צער

גופו יש לו "דינא דגרמי", הוא חצים ישירים שפוגעים בזולת,

ובוודאי "שמיה היזק" (וכך משמע לי בפשטות מהלשון

"היזק ראיה", שיש כאן היזק ישיר וממשי). אבל אם הוא

היזק ממון יש לו דין "גרמא", ואף שבהרבה מקרים בהלכה

חייבים גם על "גרמא" כאן יתכן שהעובדה שהראיה שלי

מורידה את ערך החצר של הזולת, שאפשר להשתמש בה

לפחות דברים, לא נחשבת נזק כזה שמחייב אותי להוציא כסף בשביל להמנע ממנו.

ראיה אקטיבית וראיה פסיבית

מה אני חושב כאשר אני קורא את שתי

האפשרויות הללו? חשבתי על משהו שאולי איזה

ראש-ישיבה היה יכול להגיד, אבל לא מצאתי מישהו שאומר זאת. בחסידות יש דיון עיקרי

נד ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 39.

נה ע"ח ש"ח (דרושי נקודות) פ"א (מ"ת).

נו חסדי דוד הנאמנים ח"ג עמ' 79 ואילך.

נז לקו"ב לשער היחוד פ"ג (קסח, ב ואילך).

נח קהלות יעקב ב"ב סימן ה.

נג שו"ת הרא"ש כלל צח סימן י. הובאה דעתו

בטור סימן קנד סכ"ב.

שאפילו אם מחל הניזק אין המחילה מועילה, מכיון שאסור למזיק להזיק בראיה, והוא חייב לבנות כותל כדי שלא יזיקו (שהרי אינו יכול לעצום את עיניו תמיד). אם כן, במושגים שלנו, הוא מחבר כאן את שני הטעמים העליונים לאיסור היזק ראייה – מצד המושכל, עצם האיסור על המביט בחברו, ומצד המורגש, נזק גופו.

ג. שכן טוב תיקון השותפין

כמו שכבר הזכרנו, המלה הראשונה של מסכת בבא בתרא היא "השותפין". השותפים כאן הם בעצם שכנים שחולקים חצר משותפת (ובגמרא מדובר גם על גינה ובקעה) – טוב שהם שותפים, שכנים טובים (שותף-שכן עולה טוב-טוב ברבוע), וצריך שהם לא יזיקו אחד לשני. כאשר השותפים חולקים את החצר ובונים ביניהם כותל השותפות מצטמצמת לכותל עצמו – שמקומו ואבניו שייכים לשניהם (כסיום המשנה) – והקשר שנשאר הוא יותר שכנות, ודוק.

לאיפה שייך המושגים "השותפין"? במושגי הקבלה השותפים הם הספירות נצח והוד, שתי הרגלים שחייבות לעבוד בשיתוף פעולה, שהשם הקדוש שלהם הוא שם צבאות^{סג}. כמו שהסברנו הרבה פעמים^{סד}, כתוב בקבלה^{סה} ששם צבאות באתב"ש גם הוא שם קדוש – שם השתפא – שהוא סוד השותפות. מה כתוב על השותפין במשנה שלנו? "השותפין שרצו" – הפשט של רצו הוא רצון, אבל אם "השותפין" הם שני הרגלים אזי "השותפין שרצו" הן הרגלים הרצות. הם רצים "לעשות" – תכלית כל

האחרונים. לפי סברא זו היזק ראייה הוא איסור על המזיק – כלומר, פחות נוגע הגדרת ההיזק מצד הניזק, ההיזק בחפצא, והטעם לחייב את הקמת המחיצה הוא האיסור של הגברא. כמובן, האיסור על הגברא הוא בגלל הנזק לחפצא, אבל החיוב של הקמת המחיצה הוא בגלל האיסור על הגברא.

איך אפשר לסדר בפנימיות את שלש

הסברות בדין היזק ראייה?

כנגד מושכל-מורגש-

מוטבע: לומר שעיקר

הבעיה בהיזק ראייה

הוא של הגברא, איסור

שחל על האדם והוא

צריך לתקן, זו סברא של

חב"ד – תכלית המוחין

היא "לאסתכלא ביקרא

דמלכא"^{סז}, דרך התורה

(כנ"ל), ועצם ההסתכלות

על הזולת לראות את

מעשיו (גם ללא כוונה

רעה, על דרך רכילות גם ללא לשון הרע^{סח}) פוגם

בהם. עיקר כח העמידה בנסיון של הראיה –

אליו התייחסנו בפרק א – הוא דווקא בעבודת

המוחין, מתוך תודעת האיסור של האדם עצמו.

הסברא שהיזק ראייה הוא צער הגוף של הזולת

שייכת ל"תפארת גופא"^{סא}, הכוללת את כל

המורגש שבנפש. הסברא שהיזק ראייה הוא

פעולה עקיפה במציאות הנגרמת מהראיה שייכת

למוטבע, לנה"י הפועלים "לבר מגופא"^{סב} (וזה

תפיסת הראיה הפשוטה בטבע היום).

הרי"ף^{סג} סובר שאין חזקה להיזק ראייה

ומסביר הרמב"ן^{סד} שחזקה מועילה רק בנוזקי

ממון אבל היזק ראייה הוא צער הגוף. הוא מוסיף

כאשר השותפים
חולקים את החצר
ובונים ביניהם
כותל השותפות
מצטמצמת
לכותל עצמו
והקשר שנשאר
הוא יותר שכנות

סג זהר ח"ג יא, א; ראה קהלת יעקב ערך 'צבאות'.
סד ספר הנפש פ"ב עמ' ר; שיעור כ"ג אלול תש"פ (ביחס
לשנת ה'תשפ"א). וברבוי מקומות.
סה זהר ח"ב רסא, ב; וראה קהלת יעקב ערך 'השתפא';
פנים יפות על שמות לא, יג.

נט זהר ח"א קצט, א.
ס רמב"ם הלכות דעות פ"ז ה"ב.
סא הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
סב זהר ח"ב קי, ב; רכז, א; ע"ח שט"ז (הולדת או"א וזו"ן)
פ"ד; שעה"כ דרושי סדר שבת דרוש א. ובכ"מ.

התיקון הראשון והעיקרי של השותפין שייך לתיקון העינים, שלא יהיה היזק ראיה ועין הרע אלא רק ראייה טובה שממשיכה ברכה

יוסי אומר שכן טוב^ט. יש כאן איזו השתלשלות פנימית, מ"עין טובה" באים ל"חבר טוב" (דבר המתבטא בעיקר בדבור הטוב בין חברים נאמנים)^י ומשם ל"שכן טוב" (בחזרה לזהירות בהסתכלות העינים, וכמובן גם בתקשורת טובה בפה). יש מעלה ב"חבר טוב" – כמו שאנחנו אוהבים להביא, "האשה הטובה היא החבר הטוב"^{יא} – אבל יש גם מעלה מיוחדת ב"שכן טוב".

איך רבן יוחנן בן זכאי מגדיר את רבי יוסי כשהוא מונה את שבח התלמידים שלו? "חסיד". דווקא חסיד תופס שהדבר הכי טוב הוא "שכן טוב". [הרב לימד פעם^{יב} שעיקר הגדר של חסיד שהוא הכי נזהר מלהזיק לזולת, גם בהיזק קל שלא חייבים עליו]. נכון. מה באמת הדבר הראשון שרבי יוסי אומר בהמשך? "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך"^{יג} – העיקר אצלו הוא הזהירות המוחלטת בממון הזולת.

מה הם שלשת הדברים שהוא אומר? "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך, והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, וכל מעשיך יהיו לשם שמים". מהזהירות של "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך", זכירות ששייכת ל"שכן טוב", באים ל"התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך" – לתורה מגיעים על ידי יגיעה,

סט אבות פ"ב מ"ט.

ע קדימת רבי אליעזר לרבי יהושע בכל מקום היא על דרך קדימת בית שמאי לבית הלל (ראה שבת קל, ב ובכ"ד) – שמאי שייך לשומא בעינים (כח האדם לשום אורחותיו מתוך הסתכלות נכונה) והלל שייך לפה בו משבחים ומהללים, ודוק.

עא משלי ישראל תקפח.

עב ראה שיעורי ט' וט"ז חשון תשס"ז (וש"נ).

עג אבות פ"ב מ"ב.

מעשה בראשית הוא "אשר ברא אלהים לעשות"^ס, "לתקן"^{סז} (והנה, "לעשות" – העולה אל פעמים הוי', סוד "אל הוי' ויאר לנו [שני השותפים] – עולה היזק ראייה שמו היזק!). אם "השותפין" הם נצח והוד, כנראה שהכותל שביניהם ("בונין את הכותל באמצע") הוא היסוד – שנמצא בין שתי הרגלים – סוד תיקון הברית, הצניעות אותה מאפשר הכותל.

הספירות נצח והוד, שתי הרגלים, של הפרצוף הפנימי נעשות העינים של הפרצוף החיצוני. עוד יותר בפרטות, השרש נצח והוד הוא שתי הכליות, שדומות לשתי עינים, והכליות של ז"א נעשות העינים של המלכות^{סח}. לכן התיקון הראשון והעיקרי של השותפין שייך לתיקון העינים, שלא יהיה היזק ראייה ועין הרע אלא רק ראייה טובה שממשיכה ברכה.

"רבי יוסי אומר שכן טוב"

שוב, "השותפין" כאן הם שכנים וההלכות של תחלת מסכת בבא בתרא מופיעות ברמב"ם ובשו"ע ב"הלכות שכנים". את המושג שכנות טובה אנחנו מכירים מפרקי אבות. כאשר שאל רבן יוחנן בן זכאי את תלמידיו "איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם" אחד התלמידים, רבי יוסי הכהן, אמר "שכן טוב" – "רבי אליעזר אומר עין טובה, רבי יהושע אומר חבר טוב, רבי

סו בראשית ב, ג.

סז בראשית רבה יא, ו (ובכ"מ); פסיקתא רבתי; ו; זהר ח"א מז, ב.

סח ראה ע"ח של"ד (תיקון נוקבא) פ"א. קומי אורי מאמר "ולפני עור לא תתן מכשול" עמ' צה; מעין גנים פרשת שלח עמ' נו.

באשתו והיו לבשר אחד^{טז}. אף על פי כן, צריך שבין בני זוג יהיו גם יחסי שכנות, שבהם כל אחד מהם נזהר בצניעות של השני. לא לחשוב, חלילה, שלא צריכה להיות צניעות בין בני הזוג – יש דברים שאסור לראות ויש לנהוג בצניעות גם אחד ביחס לשני, להזהר מ"היזק ראייה" בין בני זוג. היום משתמשים במלה נוספת – פרטיות, בתוך החברות הקרובה בין בני הזוג כל אחד צריך לאפשר לשני גם את הפרטיות שלו, את המקומות בהם יש לו את המרחב הפרטי והצנוע שלו. אדרבא, גם בנקודה הכי עמוקה של החברות, בשעת החיבור גופא, יש לשמור על הצניעות (בסוד עצימת העיניים בעת היחוד) – "חבר טוב" באמת הוא ב־זמנית גם "שכן טוב"^{טז}.

רבי יוסי הכהן הוא מצאצאיו של אהרן כהן גדול, המשכין שלום בין איש ואשתו^{טז}. הוא יודע שרוב הבעיות בשלום בית לא נובעות מחסרון בחברות אלא דווקא מחסרון בשכנות הטובה – מאי־כיבוד פרטיותו של בן הזוג ובכלל מאי־התחשבות ברגשותיו. הפגם בצניעות והפגם בראיה משתלשלים מ"עין הרע" ל"לשון הרע" – פגם בתקשורת בין בני הזוג – ומופיעים בבית כ"נגעים" עמם צריך הכהן להתמודד בכח הראיה המברכת והמרפאת שלו ("וראה הכהן"^{פא})^{פב}. כל הבעיות מתחילות מ"היזק ראייה" והתיקון שלהן הוא תיקון הראיה – הידיעה מתי לעצום את העיניים מתוך צניעות ובושה, מתוקנות, שלא להסתכל בזולת ללא לבוש^{פב},

עז בראשית ב, כד.

עח חבר טוב שכן טוב היינו תיקון שלם של חכמה־בינה־דעת. ראשי התיבות של חבר־שכן הם "חש" (של חשמל, כאשר ה"ן" של השכן הוא סוד ה"מל" דחשמל ויש עוד "בר" של חבר, סוד "עשה לך רב") יחד חבר־שכן עולה י"פ חן.

עט אבות דרבי נתן פי"ב ה"ד.

פ בטיוי החודר שוב ושוב בויקרא יג"ד בנוגע לנגעים – הנגעים באים על לשון הרע, פא והנה, רבי יוסי הכהן עולה חשמל, סוד תיקון העיניים ותיקון הדבור!

פב לבוש נטריקון לא־בוש – ה' עשה לאדם ולאשתו "כתנות עור" (המזדככות והופכות בתורתו של רבי מאיר – המאיר עיניהם של חכמים – ל"כתנות אור") – כדי למנוע מהם את הבושה שבחשיפה מוחלטת (שעלולה גם להביא

שייך לכל בחורי הישיבה, "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין"^{מה} – ומכך מגיעים ל"כל מעשיך יהיו לשם שמים", ההוראה הכי כללית וחשובה לפי הרמב"ם^{טז}. [מה הקשר בין הדברים?] מי שזהיר בממון חברו נזהר מאד לגעת בכל מה שלא שלו – מכך הוא מכיר שגם התורה לא שלו בלי שיתייגע עליה, הוא לא נוגע בתורה שהיא "מתנה" או "ירושה" אלא מתייגע כדי לזכות לתורה שלו. כשלומדים ככה תורה התורה מלמדת כיצד "כל מעשיך יהיו לשם שמים".

חברות ושכנות בנישואין

הזכרנו את הפתגם "האשה הטובה היא החבר הטוב" – קודם כל על בני הזוג להסתכל זה בזו בעין טובה, ומתוך כך נבנית ביניהם תקשורת־חברות טובה – אבל ודאי צריכה להיות גם בחינה שהאשה הטובה היא שכן טוב – איש ואשה מקיימים יחסי שכנות, הם גרים באותו בית, וכאשר "זכו – שכינה ביניהם"^{טז}, גם הקב"ה רוצה לשכון באותו בית (והריהם "שלשה שותפים"^{טז}, סוד "השותפין" שלנו).

מה ההבדל בין "האשה הטובה היא החבר הטוב", בין היות האיש והאשה

חברים נאמנים, לבין 'האשה הטובה היא השכן הטוב', יחסי שכנות טובים בין בני הזוג? "חבר" הוא לשון חיבור – החברות הטובה בין בני הזוג מגיע לקרבה ודבקות מלאה ביניהם, "ודבק

רוב הבעיות

בשלום בית לא נובעות מחסרון בחברות אלא דווקא מחסרון בשכנות הטובה – מאי־כיבוד פרטיותו של בן הזוג ובכלל מאי־התחשבות ברגשותיו

עד שמונה פרקים לרמב"ם סוף ה.

עה סוטה ז, א.

עו קידושין ל, ב.

ומתי לפקוח את העינים ולראות את כל הטוב שלו. החיבור של חברות טובה ושכנות טובה, כמפתח לשלום בית אמתי, הוא נושא חשוב ויסודי בחיי הנישואין. לראית פגמי הזולת ולפגיעה באהבה – ראה נדה טז, ב).

הַלּוּמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדֶרֶךְ

- ◆ בלימוד מסכת בבא בתרא כח לתקן את הסברא.
- ◆ סגולת מסכת בבא בתרא לעמוד בנסיון הנוגע לראיה.
- ◆ "עין הרע" (שקוטלת שנים) מביאה ל"לשון הרע" (שקוטלת שלשה).
- ◆ השרש הדק של עין הרע (בכוונה שלילית) הוא היזק-ראיה (ללא כוונה).
- ◆ כח הראיה הוא המקור לכל ברכה (בראית ה') וגם לכל קללה (בראיה אגואיסטית ואגוצנטרית).
- ◆ תיקון העינים – כמו תיקון הדיבור – הוא בסוד החשמל: יש לדעת לעצום עינים (ולסגור את הפה) כדי לפקוח אותן (ולדבר) באופן מתוקן.
- ◆ הכנעה – שמירת העינים מראיות אסורות; הבדלה – זהירות מהיזק ראייה; המתקה – מציאת הוראה בעבודת ה' בכל מה שהאדם רואה.
- ◆ צער הגוף בהיזק ראייה נובע מטבע הצניעות של עם ישראל.
- ◆ אם ראייה היא אקטיבית היזק ראייה הוא "גירי דיליה" (ויש בו צער הגוף) ואם ראייה היא פסיבית היזק ראייה הוא מניעת תשמיש בגרמא (נזק ממון).
- ◆ תכלית המוחין היא "לאסתכלא ביקרא דמלכא" והסתכלות סתמית על הזולת פוגמת בשכל.
- ◆ עיקר הכח לעמוד בנסיון הראיה בא מהכרה-שכלית באיסור ההסתכלות ובנוק שהוא גורם למי שמסתכלים עליו.
- ◆ תיקון "השותפין" הוא תיקון נצח והוד (כשהכתל שביניהם הוא תיקון היסוד).
- ◆ מ"עין טובה" באים להיות "חבר טוב" ומשם להיות "שכן טוב".
- ◆ החסיד זהיר בממון חברו כבשלו ולכן הוא "שכן טוב".
- ◆ הזהיר בממון שאינו שלו מגיע ליגיעת התורה והיא מלמדת אותו כיצד לעשות הכל לשם שמים.
- ◆ "האשה הטובה היא החבר הטוב" וגם "השכן הטוב".
- ◆ השראת "שכינה ביניהם" תלויה ביחסי שכנות טובים בתוך הבית.
- ◆ בחברות בין בני הזוג צריכים לשמור גם על שכנות טובה – זהירות בצניעותו ופרטיותו של הזולת.
- ◆ דווקא בשיא החברות-החיבור נדרשת צניעות ועצימת עינים.
- ◆ רוב הבעיות בשלום בית נובעות מפגם בשכנות הטובה – חוסר-כבוד לפרטיותו ולרגשותיו של בן הזוג.
- ◆ "עין הרע" ו"לשון הרע" מופיעות כנגעים בשלום הבית והתיקון הוא מכח עינו הטובה של הכהן המשכין שלום.

שנה ראשונה

קיצור מהלך השיעור

בווארט לנכדתו מסר הרב שיעור יסודי בעבודת **השנה הראשונה של חתן וכלה**, עליה נאמר "נקי יהיה לביתו שנה אחת". **פרק א** מעמיק בלשון **ספר החינוך** על מצוה זו ומלמד כיצד שואפים בני הזוג לבנות **מודעות טבעית משותפת** בכל רבדי הנפש ו**פרק ב** מנתח באופן מחודש את **מנין המצוות בפסוק** הזה – מהזמן הזה ועד **לימות המשיח**. על אף שהפסוק מופיע בפרשת כי תצא הוא הדרכה חשובה ויסודית **לכל זוג צעיר** (וכפי שאמר הרב פעמים רבות – כל חתן שלא קיום בהידור את המצוה לשמח את אשתו שנה שלמה צריך להשלים זאת בהמשך כל החיים המשותפים...).

במחשבה לפניו לבראות העולם, וחפצו שיתישב בבריות טובות הנולדות מזכר ונקבה שיזדווגו בהכשר, כי הזנות תועבה הוא לפניו, תכלית הבריאה היא ישוב העולם בבריות טובות, הנולדות דווקא מיחוד זכר ונקבה שנעשה על פי התורה. קשר של זנות, שאינו על פי תורה, הוא תועבה לפני ה' – אבל כאשר הקשר הוא בהכשר הוא מוצא חן בעיני ה'. יש לקב"ה נחת ותענוג מכך שיש בעולם איש ואשה ששכינה שרויה ביניהם² והם מולידים בנים ובנות עוסקים בתורה, במצוות ובחסידות.

על כן גזר עלינו העם אשר בחר להיות

א. שנה ראשונה – לבנות טבע משותף – "נקי יהיה לביתו שנה אחת" – שרשי המצוה

בפרשת השבוע, כי תצא, יש מצוה ששייכת לחתונה – "כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח"^א. על המצוה הזו יש קטע מאד יפה בספר החינוך: **משרשי המצוה, כי האל ברוך הוא עלה**

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ווארט פסח־אליהו שי' שיפמן ורבקה תחי' גינזבורג (ח"א). אור ליד' אלול תשפ"ג – רמת אביב.

א דברים כד, ה.

ב ע"פ סוטה יז, א.

מתי האדם מקבל טבע שני? דווקא כשהוא מתחתן – כשהוא מתחבר באמת ל"שני", בן- זוג או בת-זוג

אשר לקח", אזי:
עד שיבא אצל הטבע כל
מעשה אשה אחרת וכל עניניה
דרך זרות,
אם הוא מצליח לעשות זאת,
הטבע של כל מישהי אחרת יהיה
אצלו "דרך זרות", כי הטבע שלו

הפך להיות הטבע שלה, נעשו טבע אחד.
כי כל טבע ברוב יבקש ויאהב מה שרגיל בו,
על פי רוב הטבע מבקש ואוהב את מה
שהאדם רגיל בו. כתוב^ה שההרגל נעשה טבע
שני. ידוע אצלנו^ו הרמז ש"טבע שני" בגימטריא
אמת – דווקא הטבע השני, שנראה כמו הרגל
מעושה, הוא האמת לאמתו של האדם. מתי
האדם מקבל טבע שני? דווקא כשהוא מתחתן
– כשהוא מתחבר באמת ל"שני", בן-זוג או
בת-זוג, הוא יכול לקבל "טבע שני".

היות שהטבע שלהם מאוחד, וטבע אחד הוא
זר להם לגמרי, יש נאמנות גמורה בין בני הזוג
(והרחקה מלאה מ"הזנות תועבה היא לפניו"):
ומתוך כך ירחיק האדם דרכו מאשה זרה ויפנה
אל האשה הראויה לו מחשבתו

מה קורה כשכל מחשבת האדם שקועה רק
באשתו ולשני ההורים – האבא והאמא – יש
טבע אחד, רצון אחד, ציור אחד ופועל אחד?
ויוכשרו הוולדים שתלד לו ויהיה העולם
מעלה חן לפני בוראו,

כאשר החתן והכלה הופכים להיות אחד,
"והיו לבשר אחד"^ז – לא רק בפשט, אלא גם
"אחד" כמו שהוא מתאר כאן, עם טבע אחד,
רצון אחד, ציור אחד ופועל אחד – העולם
שלנו מעלה חן לפני בוראו. בלשון החסידות,
אם העולם שלנו מעלה חן הקב"ה שורה בו
והעולם נעשה דירה לעצמותו יתברך. תכלית
הבריאה, "דירה בתחתונים"^ח, תלויה בחתן

נקרא על שמו שנשב עם האשה
המיוחדת לנו להקים זרע שנה
שלמה מעת שנשא אותה
תכלית מצוות הקידושין
והנישואין היא מצות "פרו ורבו
ומלאו את הארץ וכבשה"^ג,
"להקים זרע", וכדי שהדבר יעשה

באופן הראוי והטוב, שנושא חן לפני ה', יש את
הדין של "נקי יהיה לביתו שנה אחת".

רציתי לקרוא את הקטע הזה בעיקר בשביל
ההמשך, בו הוא מונה ארבעה דברים שקורים
באותה "שנה שלמה מעת שנשא אותה":
הדבר הראשון:

כדי להרגיל הטבע עמה

בשנה הראשונה הטבע של האיש מתקשר
ומתדבק עם הטבע של האשה – נעשה
להם טבע אחד. אנחנו קוראים לכך "מודעות
טבעית"^ט.

הדבר השני:

ולהדביק הרצון אצלה

שכל הרצון של האיש יהיה דבוק באשתו
בלבד.

את הדבר השלישי והרביעי הוא כותב יחד:
ולהכניס ציורה וכל פעלה בלב,
תכלית השנה הזו היא להכניס לעצמו,
שיחדור ללב שלו, גם את הציור שלה וגם את
"כל פעלה", את צורת הפעולה שלה, ההתנהגות
שלה, הפועל הטוב שלה.

שוב, יש כאן תיאור מאד מיוחד, שכולל
ארבעה דברים – (א) להרגיל הטבע, (ב)
להדביק הרצון, (ג) להכניס את הציור שלה (ד)
ולהכניס את הפועל שלה בתוך הלב שלו.

טבע שני

אם כל זה קורה בפועל, על ידי קיום המצוה
"נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו"

ה תניא פ"ד ופ"ו.

ו ראה הטבע היהודי עמ' קמ. ובכ"מ.

ז בראשית ב, כד.

ח תנחומא נשא טז; תניא פ"ו.

ג בראשית א, כח.

ד ראה **נין משמח** ח"ג ש"ד בתורה "זיווג במחשבה דבור
ומעשה" וח"ד ש"ה בתורה "בדרך למודעות טבעית".

ומדרגה שניה בה בכלל "אין טעם לרצון"^{יב} – רצון שלגמרי למעלה מטעם ודעת. על ידי הישיבה יחד, קיום מצוה של "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח", הרצון נדבק בבן-בת הזוג עד שנעשה להם רצון אחד. איך קוראים למצב בו הרצון אחד? "כתר אחד לשניהם"^{יג}.

בשיר השירים יש ארבע מדרגות בין החתן והכלה – "אחתי רעיתי יונתי תמתי"^{יד}. המדרגה של "כתר אחד לשניהם", ש"שויך בקומתן" לגמרי, נקראת "תמתי-תאומתי"^{טו}. זה הדבר השני שכותב כאן, ובעצם יש כאן עליה מהמוטבע, מהטבע, אל הכתר שלמעלה מטעם ודעת – עליה מ"אחתי" ל"תמתי" (שיש ביניהן קשר פשוט, כמובן).

אחר כך הוא אומר דבר שלישי, שהאיש צריך לחקוק את הציור של האשה בלב שלו, בעצם הנפש – שאין אצלו בכלל ציור של אשה אחרת, רק האשה הזאת. ושוב, הדבר נכון גם בכיוון השני – לחקוק את הציור של האיש בלב של האשה. מה המשמעות בנפש של חקיקת הציור בתוך הלב? הציור הוא על ידי ראייה – גם ראייה גשמית, והעיקר ראייה פנימית, "עין השכל שבלב"^{טז}. אם כן, חקיקת הציור של בת הזוג בתוך הלב הוא החב"ד כאן – המושכל. חקיקת הציור של בת הזוג שאני רואה בבית כציור היחיד בעיני של אשה הוא 'תכנות מחדש' של התודעה, איך חושבים על המושג של בן/בת המין השני – עיצוב חדש של המושכל. והרמז: **ציור** בגימטריא **אשה** – הציור של האשה הוא עיקר ההגדרה שלה, עיקר המוחין, המושכל של הקשר (בתוך המוחין בפרט הציור שייך לתבונה^{יז}).

ובכלה שדבקים אחד בשני, "ודבק באשתו והיו לבשר אחד".

דבקות בכל קומות הנפש

כאשר רואים פנינה כזו של ארבעה דברים בקשר בין החתן והכלה אנחנו אוהבים למצוא את המבנה הפנימי שלה – ממש מתבקש לעשות כאן איזה מבנה על פי חסידות:

הדבר הראשון כאן הוא שעל ידי ההרגל והישיבה יחד שנה שלמה הטבע של החתן והכלה הופך להיות טבע אחד. בתוך דברי בעל החינוך זו גם ההתחלה וגם הסיום, כמו שקראנו – "נעוץ סופן בתחלתן"^{יח}. התופעה הזו קשורה, כמובן, למה שנקרא בחסידות המוטבע שבנפש – כוחות הנצח-הודי-סוד, הרגלים של הנפש. הרגל הוא לשון רגלים – נצח והוד הם רגלים, "נצח והוד תרין שוקין", וגם היסוד הוא רגל^{יט}. הנה"י של הנפש, כוחות המעשה בפועל, ההוצאה מהכח אל הפועל, נקראים טבע – המוטבע

שבנפש. דבר ראשון צריך להשוות את הטבעים של החתן והכלה.

אחר כך צריך שכל הרצון של החתן יהיה אך ורק כלפי הכלה, וכמובן הדברים הם גם בכיוון השני, המשלים, שכל הרצון של הכלה יהיה אך ורק כלפי החתן – שכל אחד ירגיש ויאמר 'רק אותך אני רוצה!'. הרצון הוא כתר, המקיף שלמעלה מטעם ודעת. יש ברצון שתי בחינות, מדרגה אחת בה עדיין יש "טעם כמוס לרצון"

הוא יתרגל
לאהוב מה
שהיא מבשלת,
שהפעולה שלה
תהפוך להיות מה
שהוא הכי אוהב
– 'אני הכי אוהב
מה שאת עושה,
בדיוק כמו שאת
עושה'

יב ראה שער היחוד פכ"א, ובכ"מ בחסידות. וש"נ.

יג לקו"ת שה"ש מח, ב.

יד שה"ש ה, ב.

טו שה"ש רבה ה, ג.

טז ע"פ זהר ח"ב קטז, ב (ברע"מ).

יז ראה גם הנפש פ"ו ושם הערה נא.

ט ספר יצירה פ"א מ"ז.

י הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יא רמ"ז זהר ח"ג קפ, א; קהלת יעקב ערך 'רגלים'.

ב. מנין המצוות בפסוק שיטות חוני המצוות בפסוק

בפרשת כי תצא יש הכי הרבה מצוות בתורה – **עד** מצוות (לפי שיטת הרמב"ם וסיעתו), מתוך **תריג** מצוות. לכן ראוי באמת לשאול כמה מצוות יש בפסוק "כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבד עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח". לפי החינוך – שהולך בדרך הרמב"ם – יש כאן מצות ל"ת אחת, שאסור לו לצאת למלחמה במשך השנה הראשונה, כולל גם לכל צרכי המלחמה, לספק מזון ומים וכו',^{כא} ומצות עשה אחת, "ושמח את אשתו אשר לקח". אבל, כידוע, יש הרבה מוני מצוות ולא כולם מסכימים איך לסדר ולמנות את המצוות. לפי הבה"ג,^{כב} שהוא אולי הגדול הראשון שכותב את מנין מצוות התורה, יש פה שלש מצוות^{כג}, כי הוא מחלק את "לא יצא בצבא" ו"לא יעבד עליו לכל דבר" לשתי מצוות לא-תעשה. גם הרמב"ן, שמשיג על ספר המצוות של הרמב"ם, מסכים איתו^{כד} שהמצוה של "לא יצא בצבא", לא להתגייס לצבא בשנה הראשונה, והמצוה של "לא יעבד עליו לכל דבר", שלא יעשה שום דבר מצרכי ציבור, הן בעצם שני דברים שונים שכל אחד ראוי להיות מצוה בפני עצמה. למצוות-עשה של "ושמח את אשתו" קורא הבה"ג "שמחת כלה" (ובחלק מהדפוסים "לשמח כלה").

הכי מענינת שיטת רבינו סעדיה גאון, שבא קצת אחרי הבה"ג, אבל גם הוא בתקופת הגאונים – אולי הגאון הכי חשוב^{כה}. אין לו שתי מצוות, לאו ועשה, אלא אצלו הכל רק מצוה אחת, רק לא-תעשה של "לא יצא בצבא", שכולל "ולא יעבד עליו לכל דבר" וגם כולל לפי דעתו את "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח". כך גם בפיוט המצוות

שלש קומות הנפש המודעות – מתחת לרצון העל-מודע – הן מושכל-מורגש-מוטבע (ובספירות: חב"ד-חג"ת-נה"י). כבר ראינו את תיקון המוטבע ואת תיקון המושכל. הדבר האחרון, שהוא כותב ביחד עם הדבר השלישי, שייך למורגש: מה פירוש שהפועל של האשה יוחקק בלב של האיש? במלים הכי פשוטות, שהוא יאהב את הפעולות שלה. לדוגמה, שהוא יתרגל לאהוב מה שהיא מבשלת, שהפעולה שלה תהפוך להיות מה שהוא הכי אוהב – 'אני הכי אוהב מה שאת עושה, בדיוק כמו שאת עושה'. האהבה הזו כבר שייכת לתחום המורגש.

שלמות הקשר – תכלית הבריאה

לסיכום, ארבעת הדברים כאן מתחילים מהמוטבע, עולים לרצון – שהוא גם שרש המוטבע למעלה מן השכל^{כז} – ואחר כך הציור הוא המושכל, החב"ד, ואהבת הפועל שלה היא כבר המורגש, החג"ת.

ורמו: ארבעת הדברים יחד – **טבע-פעל-ציור-רצון** (כסדרם מלמטה למעלה) – עולים **בראשית!** יש כאן רמז שבמובן מסוים כל העולם כולו הוא "אשה חדשה" (ומכאן גם הדימוי הנשי למציאות, אמא-טבע). הרי ה' רוצה "דירה בתחתונים" ו"ביתו" זו אשתו^{כח}, לכן היחס של ה' לעולם הוא יחס של תשוקה, "זה העולם שהקב"ה השתוקק לבוראו"^{כט}, כפי שאיש משתוקק לאשתו. העולם נברא "בראשית" בשביל לכלול את כל ארבע המדרגות הללו שצריכות להיות בין איש לאשתו.

שוב, כאשר ראיתי את דבריו היום מאד התפעלתי מהם, לכן רציתי לשתף בהם את כולם, וכמובן בעיקר את החתן והכלה שלנו. יהי רצון שהדברים יתקיימו אצל כולם וככה יהפכו להיות אחד!

כא מצוה תקפב.

כב מצות קמח-רל"ד-לא.

כג השגות הרמב"ן ל"סלהמ"צ לאו שיא.

כד ראה גם שיעורי י' שבט תש"ע ו"כ"ו אייר תשע"ה.

יח ראה גם תניא פ"ט.

יט 'ומא ב, א.

כ במדבר רבה י, א.

בפירוש בחז"ל אי אפשר ללמוד ממנו דין. בכל אופן, בקרוב יבוא מלך המשיח ויגלה "תורה חדשה"^{כח}. "תורה חדשה" – אומר הרב^{כט} – היא חיבור עצמי בין הנגלה והנסתר של התורה. אנחנו לא יכולים לדעת בוודאות, אבל יש לומר שגם בענין של מנין המצוות – היות שיש כל כך הרבה שיטות שונות בגאונים ובראשונים איך למנות את המצוות – יתכן שלמשיח גם תהיה שיטה משלו איך מונים את המצוות.

כאשר אני, כעם הארץ, קורא את הפסוק הזה בלי לדעת חז"ל בכלל – אני רואה שהוא בעצם כולל ארבע מצוות:

בחלק הראשון, "כי יקח איש אשה חדשה, לא יצא בצבא, ולא יעבר עליו לכל דבר", אני רואה שתי מצוות לא-תעשה, כמו הבה"ג והרמב"ן. אבל החידוש העיקרי הוא בהמשך, חלק העשה של הפסוק – "נקי יהיה לביתו שנה אחת, ושמח את אשתו אשר לקח". נשמע לי שכמו שבתחלת הפסוק יש שני דברים, שני חלקים, שני שלבים, גם סוף הפסוק כולל בעצם שני דברים.

הדבר הראשון הוא "נקי יהיה לביתו שנה אחת". איך נקרא למצוה הזאת? גם החינוך בעצמו וגם הרמב"ם בספר המצוות אומרים שנמנע מחתן לצאת מהבית שלו למרחקים, לצורך סחורה או לכל צורך אחר, לתקופה ממושכת בשנה הראשונה של הנישואין. התורה מצוה עליו "נקי יהיה לביתו שנה אחת", הוא צריך לשבת שנה שלמה בבית, "אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה"^ל, יחד עם אשתו. למה? כמו שאמרנו קודם – כדי להתרגל, כדי לקנות את המודעות הטבעית המשותפת בין החתן והכלה. למצוה הזו נקרא "מצות ישיבה", כי כך קוראים לה גם הראשונים. כתוב^{לא} שהקב"ה עוסק תמיד בלזווג זיווגים, ועל כך אומר הפסוק

המפורסם של^{לב}, שעליו יש את הפירוש המופלא של הרי"פ פערלא, שהרבי מאד אוהב להביא ממנו, כידוע. ובאופן דומה, גם במה שנתגלה רק בזמן האחרון, ספר המצוות שלו – שנכתב יותר מאוחר – יש רק מצוה אחת^{לד}, הלאו של "לא יצא בצבא". באזהרות שלו, שכתב עוד לפני הפיוט, הוא הולך בדרך הבה"ג, שיש שתי מצוות – "לא יצא בצבא" ו"לא יעבור עליו לכל דבר"^{לד}. עיקר הפלא שלמסקנת הרי"פ הוא לא מונה בכלל את מצות "ושמח את אשתו" – המצוה לשמח את אשתו כלולה אצלו בלא יצא בלאו של "לא יצא בצבא" (לשיטתו, כנראה, השמחה הכי גדולה של האשה היא שהבעל לא יוצא מהבית...).

חנין מצוות משיחי

יש מנחת חינוך שאומר, דווקא כאן, שאי אפשר להמציא מצוה לפי פשוטו של מקרא, אם היא לא הוזכרה בחז"ל – "כיון דלא מצינו זה בש"ס ובשום מקום לא נוכל לדרוש דינים מעצמנו מפשט המקרא, רק פירוש קבלת חז"ל". כלומר, גם אם יש פסוק שבפשט משמע לי שיש בו מצוה, שה' אומר לי מה לעשות – אם לא מוזכר

עיקר הפלא

שלמסקנת הרי"פ הוא לא מונה בכלל את מצות "ושמח את אשתו" – המצוה לשמח את אשתו כלולה אצלו בלאו של "לא יצא בצבא"

יתכן שלמשיח גם תהיה שיטה משלו איך מונים את המצוות

כח ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).
כט ראה קונטרס בענין "תורה חדשה מאתי תצא"
ה'תנש"א; הדרן על הרמב"ם תשל"ה. ובכ"מ.
ל תהלים פד, ה.
לא ויקרא רבה ח, א.

כה חלק הל"ת: "שכחה פרט ולקט] ולא יצבא הנקי ברגשון".
כו פכ"ד מצוה ב.
כז ובלשונו דברה ז אות ק: "הנקה, לא בטורח, ולא בגדוד תגוד".

חוץ מלא לזוז מהבית ולשבת בו שנה שלמה האיש צריך גם לשמח את האשה אשר לקח

היא צרת הציבור – ובכל זאת אסור לחתן להשתתף בה, לא להלחם וגם "לא יעבר עליו לכל דבר". יותר חשוב שהחתן ימצא חן בעיני ה', כמו שכתוב כאן בחינוך, על ידי שישב בשקט שנה עם האשה, "נקי יהיה לביתו שנה אחת". יותר מכך, הוא לא חייב רק לשבת עם הכלה, אלא גם מצות השמחה – לשמח אותה שנה אחת.

לשמח את ולשמח עם

רש"י בחומש אומר שיש מי שמתרגם "ויחדי עם אתתיה", שישמח עם אשתו, וזו טעות, כי לא כתוב 'ושמח עם אשתו' אלא "ושמח את אשתו" (והתרגום הנכון הוא "ויחדי ית אתתיה") – המצוה היא לשמח אותה, לא לשמוח איתה יחד. בכל אופן, בשבע ברכות אומרים קודם, בברכה הששית, "משמח חתן וכלה", ובסיום, בברכה השביעית, "משמח חתן עם הכלה". ברור שיש פה שמחה

משותפת. גם הבה"ג וגם עוד ראשונים שמונים את המצוות אומרים שיש כאן עוד מצוה. הבה"ג, כמו שהזכרנו, קורא למצוה הזו "שמחת כלה" ועוד ראשונים אומרים^{לו} שיש מצוה לשמח חתן וכלה. יש מי שמבין^{לז} שלפי הבה"ג "שמחת כלה" (או "לשמח כלה") היינו המצוה דרבנן לשמח חתן וכלה. כידוע, הבה"ג מונה גם מצוות דרבנן, והרמב"ם חולק עליו בתוקף בענין הזה^{לח}. שוב, יש מי שאומר שיש כאן גם את המצוה עלינו לשמח את החתן עם הכלה – ברור שגם הוא צריך לשמוח. גם בתיאור של ספר החינוך – "שישמח חתן עם אשתו שנה ראשונה"

לו ראה תוסו"ע אה"ע סה. ובכ"מ.

לז ראה הנסמן על המצוה בהוצאת ירושלים תשמ"ז, ועוד.

לח ראה הקדמת הרמב"ם לספר המצות.

שה' "מושיב יחידים ביתה"^{לב} – הוא מושיב יחידים בבית אחד (בית גם לשון שנים, האות ב). כשהם יושבים יחד בבית אחד הם הופכים להיות אחד, בכל רובדי הנשמה, מוטבע-מורגש-מושכל וגם ברצון שלמעלה מהמושכל, כנ"ל. לפי הבנתי לא מחייב שבשנה הזו, שהמטרה שלה היא לקנות את הטבע המשותף – מצות ישיבה יחד – יהיה בדווקא גם "ושמח את אשתו אשר לקח". לכאורה זהו עוד דבר חיובי, מצות עשה, חוץ מלא לזוז מהבית ולשבת בו שנה שלמה האיש צריך גם לשמח את האשה אשר לקח.

אם כן, הייתי חושב שאולי יש כאן ארבע מצוות בפסוק. זו גם החלוקה הפשוטה של הפסוק לפי טעמי המקרא – "לא יצא בצבא, ולא יעבר עליו לכל דבר, נקי יהיה לביתו שנה אחת, ושמח את אשתו אשר לקח". הכל מתחיל מ"לא יצא בצבא" – לא לצאת למלחמה. המפרשים מסבירים^{לג} שהוא לא

חייב להשתתף בצרת הציבור. חידוש מופלא! הרי כל יהודי צריך להיות מעורה נפשית עם הצרה של עם ישראל^{לד}. הראשונים מסבירים שחתן בשנה הראשונה לא חייב להשתתף בצרת הציבור עד כדי חיוב לצאת למלחמה. מדובר בחתן שרוצה לצאת, רוצה להזדהות עם העם, רוצה להתגייס. יש פה מלחמה. אמנם לא מדובר במלחמת מצוה, כי אם היה מדובר במלחמת מצוה על ארץ ישראל גם חתן בשנה הראשונה צריך להתגייס, וגם הכלה, "אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה"^{לה}. אבל מלחמת הרשות גם

לב תהלים סח, ז.

לג ראה העמק דבר על אתר.

לד ראה לדוגמה תענית יא, א. ובכ"מ.

לה סוטה פ"ח מ"ז.

ומפרשים נוספים גם האיסור שלו להתרחק מהבית ליותר מדי זמן, גם לצרכי עצמו – הוא כבר דרגה מעל, לכן מחלקים אותה למצוה בפני עצמה, והיא שייכת לז"א. ז"א כולל ששה קצוות, ששה כיוונים שונים הכוללים את כל נטיות האדם לצאת מנקודת האמצע שלו ("היכל הקדש באמצע"¹³) ולהתרחק מביתו לצרכים שונים (לפי דעתו, הדעת שהיא ה"מפתחא דכליל שית"¹⁴).

אחר כך עוברים מהלא־תעשה לעשה – "נקי יהיה לביתו שנה אחת". כתוב¹⁵ שאמא עילאה יונקת ממזל "ונקה"¹⁶, לכן המלה "נקי" – "נקי יהיה לביתו שנה אחת" – היא באמא לפי הקבלה.

שמחה בכלל היא גם אמא, "אם הבנים שמחה"¹⁷, אבל הפשט – כמו שרש"י כותב – של "ושמח את אשתו" הוא שעל האיש לשמח את אשתו (ולא שהמצוה כאן היא השמחה שלו). מי משמח את הכלה? החתן. שרש הזכר הוא בחכמה ושרש הנקבה בבניה, האבא הוא המשמח את אמא – הוא מביא לתוכה את השמחה. בסופו של דבר הם שמחים יחד, כמו שאמרנו, אבל עצם הכח והיכולת של החתן לשמח את הכלה, והציווי עליו לשמח אותה שנה שלמה, באים מהבטול שלו, שהוא פנימיות החכמה¹⁸. הבטול שלו מגלה ומפתח את השמחה אצלה¹⁹. לפי ההקבלה הזו ברור למה מוני המצוות לא מונים זאת כמצוה בפני עצמה. אלו שלא מונים בכלל את העשה כאן, כמו הרס"ג, פשוט לא מונים את "הנסתרת להוי' אלהינו", יֵה

מ ספר יצירה פ"ד מ"ד.

מא זהר ח"ב קעז, א.

מב שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט). ובכ"מ.

מג שמות לד, ז.

מד תהלים קיג, ט.

מה תו"א פג, ב; צו, ב, ובריבוי מקומות בדא"ח. וראה סוד ה'

ליראיו ש"א פ"ב (ונתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג).

מו ההפרש בין בטול ל"שמחה הוא אשה – כאשר הבטול נמשך בשמחה הוא מוסיף לעצמו אשה – וממילא שמחה עולה בטול אשה (אשה כי טוב). אותיות טוב לאשה (סוד "מצא אשה מצא טוב", וכנודע ש'אשה היא היהלום של טוב).

ו"שנצטוינו שישמח החתן עם אשתו שנה אחת" – ברור שיש מצוה לשמוח עם הכלה, לא רק לשמח את הכלה. רש"י אומר שטעות לתרגם זאת כך, ואף על פי כן כך כתוב. אם כן, ברור שיש פועל יוצא, שהחתן צריך לשמח את הכלה, אבל אי אפשר לשמח את הכלה אם החתן לא שמח – צריך להיות שמח בשביל לשמח. החתן הוא בחינת

משיח עבור הכלה, ועל משיח כתוב שהוא יִשְׂמַח (בעצמו) ויִשְׂמַח (אחרים). למה הוא שמח? בזכות הכלה שלו, היא מקור השמחה. זה היה מאמר מוסגר לגבי שמחת חתן וכלה – לא רק לשמח אלא גם לשמוח יחד.

חכנה ארבע המצוות

אם נחלק את הפסוק כך, לארבעה חלקים – שהצענו למנות אותם גם כארבע מצוות – מה יהיה ההסבר לפי הפנימיות? מן הראוי להסביר כאן מלמטה למעלה:

הדין של "לא יצא בצבא" – שהוא פטור מצרת הציבור, וצריך להקדיש עצמו לשבת עם אשתו – הוא כנגד המלכות. מלחמה שייכת למלכות. הראשונים מסבירים²⁰ שכל דיני

מלחמה שייכים למלכות, ולכן הרמב"ם מחבר יחד "הלכות מלכים ומלחמותיהם".

הדין של "ולא יעבד עליו לכל דבר" – הפטור שלו מכל צרכי הציבור, ולפי החינוך

אי אפשר לשמח את הכלה אם החתן לא שמח – צריך להיות שמח בשביל לשמח

עצם הכח

והיכולת של החתן לשמח את הכלה, והציווי עליו לשמח אותה שנה שלמה, באים מהבטול שלו

לט ע"פ שמואל"א ח, כ. ראה גם באברבנאל עה"פ. ובכ"מ.

שאלתי מאת הוי' אתה אבקש שבתי בבית הוי' כל ימי חיי לחזות בנעם הוי' ולבקר בהיכלו"מח — פסוק שמתחיל ב"אחת". כנראה שהכוונה ב"נקי יהיה לביתו שנה אחת" היא לקיים את ה"אחת שאלתי" — "שבתי בבית הוי'", שהבית שלנו יהיה "בית הוי'" בו מתקיים "לחזות בנעם הוי' ולבקר בהיכלו".

בנוסף ל"מצות הישיבה", "שבתי בבית הוי'", יש את ה"ושמח את אשתו אשר לקח" — להמשיך דווקא מנקודת הבטול האמתית, שהיא תהיה מקור השמחה — קודם כל של הכלה, שזהו הפשט, אבל תכל'ס של החתן והכלה יחד, "משמח חתן עם הכלה". זו הברכה השביעית של השבע ברכות, שמתארת את העתיד לבוא, כמו שמוסבר בחסידות מט ש"משמח חתן וכלה" בעולם הזה ו"משמח חתן עם הכלה" לעתיד — זו התכלית של "ושמח את אשתו אשר לקח". עד כאן החלק הראשון, הקדמה, לפני שמגיעים בפרט לחתן ולכלה שלנו. נאמר לחיים!

מח תהלים כז, ד.

מט וראה תו"א מד, ד ואילך; דרושי חתונה בסדר עם דא"ח ד"ה "להבין שרשי הדברים" (בעיקר בדף קלב, ב).

שבשם, אלא רק את "והנגלת לנו ולבנינו"מז — "לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר" (כמצוה אחת, בפיוט המצוות ובספר המצוות של הרס"ג, או כשתי מצוות, באזהרות שלו). אבל אם כבר מונים משהו מ"הנסתרת" מונים מה ששייך לאמא, עדיין בגדר נגלה (כפי שמופיע בפסוק, "הנסתרת", בעוד ה"י נעלמת לגמרי). מה ששייך לאבא — כבר בטול, אצילות — הוא למעלה מהפשט של מנין המצוות, אבל זהו דווקא החידוש של ה"תורה חדשה", החידוש של "אשה חדשה... ושמח את אשתו" שיותר מ"נקי יהיה לביתו שנה אחת".

לסיכום:

י	ושמח את אשתו אשר לקח
ה	נקי יהיה לביתו שנה אחת
ו	ולא יעבר עליו לכל דבר
ה	לא יצא בצבא

"שנה אחת" של "אחת שאלתי"

החתן חוזר קודם מאמר על הפסוק "אחת

מז דברים כט, כח.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ מצות "נקי יהיה לביתו" מאפשרת עולם שמעלה חן בעיני ה'.
- ◆ דווקא אחרי החתונה אפשר לזכות לאמת של "טבע שני".
- ◆ בשנה הראשונה על האיש להתרגל לטבע משותף (מוטבע) עם אשתו, להדבק ברצון אחד עמה (על-מודע) ולחקוק בלבו את צורתה (מושכל) ופעלה (מורגש).
- ◆ תכלית הבריאה — "דירה בתחתונים" — תלויה בדבקות איש ואשתו.
- ◆ יתכן שלמשיח תהיה שיטה משלו במנין המצוות.
- ◆ על החתן להיות נקי לביתו שנה — כדי למצוא חן בעיני ה' — וגם לשמח את אשתו.
- ◆ כדי לשמח את האשה על האיש עצמו להיות שמח.
- ◆ השמחה של האשה באה מכח הבטול של האיש.
- ◆ בעולם הזה נמנות בעיקר מצוות "והנגלת לנו ולבנינו" ומשיח ימנה גם את מצוות "הנסתרת להוי' אלהינו".
- ◆ ב"נקי יהיה לביתו שנה אחת" מכוונים ל"אחת שאלתי מאת הוי'".

זכור את משנתך

מהפסוק "הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ" – "כי לך נגלו ועיניך ראו אותם" (וממילא ניתן להסביר את ההבדל בין "משנתו" ל"תלמודו"). על האדם להזהר שלא לשכוח את מה שהתחדש לו, את 'משנתו', שיטתו ודרכו (כפי שמקובל היום לומר 'משנת רבי פלוני'), האות המיוחדת שלו בתורה, "ותן חלקנו בתורתך".

"הדברים אשר ראו עיניך" היינו בכח הראיה, המאמתת את הדברים, יותר מאשר בשמיעה בלבד. זו 'משנתו' של האדם, מה שהוא רואה ממש בעין שכלו. בהרחבה, הדבר נכון לא רק על חידושי התורה שהתחדשו לאדם, אלא על כל הדברים הטובים שראו עיניו, כמו שלימד הרבי הריי"צ על חשיבות הזכרונות של האדם.

חשנת הנשמה

מהיכן מגיעה "משנתו" המיוחדת של האדם? סוד המשנה הוא אותיות נשמה. משנתו של האדם היא מה שמלמדת אותו נשמתו, "נשמת אדם תלמדנו". זהו ההבדל בין "תלמודו" ו"משנתו" – התלמוד הוא מה שאדם לומד מרבו, והמשנה היא מה שהוא מחדש מעצמו. על הפסוק "בחכמה בתבונה ובדעת" פירש רש"י "בחכמה – מה שאדם שומע דברים מאחרים ולמד. ובתבונה – מבין דבר מלבו

רבי הוֹסֵתָא בְּרַבִּי יְנָאי מְשׁוּם רַבִּי מְאִיר אָמַר: כָּל הַשּׁוֹכֵחַ דְּבַר אֶחָד מִמְּשֻׁנְתּוֹ, מַעֲלָה עָלָיו הַכֶּתוּב בְּאֵלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, וְנֹאמַר "רַק הַשְּׁמֵר לָהּ וְשׁוּמַר נַפְשָׁהּ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁפַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ". יְכוּל אֶפְלוּ תִקְפָּה עָלָיו מְשֻׁנְתּוֹ? תִּלְמוּד לֹאמַר "וּפְן יִסְוְרוּ מִלְבָּבָהּ כָּל יְמֵי חַיָּיהָ", הָא אֵינּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, עַד שֶׁיֵּשֵׁב וְיִסְיַר מִלְבּוֹ.

הרבי מבאר^א שעצם שכחת התורה הוא איסור, כי דברי התורה "הם חיינו ואורך ימינו" ולכן "עצם הדבר ששוכח ומסלק דבר אחד ממשנתו הרי זה 'חיי' מעצמו ולכן עובר בלאו", ולכן "הרי זה מתחייב בנפשו", כי דברי תורה הם חיי הנפש!

חשנתו ותלמודו

בגמרא^ב יש מימרה דומה "כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר 'השמר לך'". ויש להבין את השינוי: "ממשנתו" או "מתלמודו". "מתחייב בנפשו" או "עובר בלאו". במדרש שמואל פירש יפה: "אפילו אם שכח מהדברים אשר יקראו משנתו, והם הדברים אשר עיין בשכלו, הוא מתחייב בנפשו", כפי שנלמד

נערך ע"י יוסף פלאי. לפי שיעור ט' אלול תשע"ד.

א לקוטי שיחות חל"ד פרשת ואתחנן שיחה א.

ב מנחות צט, ב.

ג פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד פ"א.

ד שמות לג, ג.

יהודי, היחידה שבו, ואילו ניצוץ משה הוא השומר את "משנתו" שלא תשכח, כמו שמשה מזהיר את ישראל (בספר דברים שמשה אומר "מפי עצמו") "רק השמר לך... פן תשכח".

מכל זה יש להבין כיצד ניתן באמת לזכור את התורה ולא לשכוח אפילו דבר אחד ממשנתו. הזכרון הוא בחינת פנים והשכחה היא בחינת אחרו. למשה נאמר "וראית את אחרי ופני לא יראו" – השגת מ"ט שערי בינה היא עדיין בחינת אחרו, ואילו שער החמישים הבלתי מושג הוא בחינת פנים (והוא השגת עצם האלוקות, כמבואר בקדמונים). ממילא, השגת שער הנו"ן בהסתלקותו של משה היא בחינת פנים, סוד הזכרון. יש זכרון לשעתו, שעלול ועתיד להשתכח, אך יש זכרון כזה שאינו נשכח בעצם – כמו שפירש הרבי ר' בונם את הלשון "זכור" (בקמ"ץ, ולא זכור בשו"א) – שהאדם יהפוך את עצמו לבחינת זכרון, שיהיה זכור בעצם וממילא לא ישכח.

שכח אותיות **חשך**, השכחה היא חשך. וממילא זכרון הוא אור. זהו סדר הבריאה ביום הראשון, תחילה "וחשך על פני תהום" (תהום הנשיה, לשון שכחה) ואחר כך "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". על האור הזה נאמר "וירא אלהים את האור כי טוב" – "לגונזו לצדיקים לעתיד לבוא". הצדיקים אינם שוכחים משנתם אלא זכורים ועומדים "באור פני מלך חיים". שכחת **התהום** היא **המות**¹ ואור הזכרון הוא חיים, "כי הם חיינו", עד לחיים נצחיים ללא הפסק.

מתוך דברים שלמד. ובדעת – רוח הקדש". ובענייננו: תלמודו היינו מה שלמד מרבו, חכמה. אחר כך, מתוך מה שלמד מרבו הוא מבין דבר מתוך דבר, תבונה. אמנם דעת היא מה שיודע מעצמו, מרוח הקדש שבו, מה שהוא רואה בחלקו המיוחד בתורה.

סוד **משנה** הוא **משה נ**. משה רבינו זכה בחייו ל-**מט** שערי בינה, אך בהסתלקותו זכה גם לשער החמישים, **נ**, ואז הפך **ממשה למשנה**. "תורה צוה לנו משה" – בחייו צוה לנו תורה שבכתב, אך בהסתלקותו נתן לנו גם את המשנה (כאשר נקבר בהר **נבו**, אותיות **נ בו**, נקבר בשער החמישים, "קבורתא דיליה משנה איהי"²). והנה בכל אחד מישראל יש ניצוץ מנשמת משה רבינו, היינו בחינת הדעת שממשיך משה לכל ישראל ("לידע את ה' כל אחד לפי השגת נשמתו ושרשה"), והרי הדעת היא בחינת רוח הקדש כנ"ל, מה שאדם מחדש, "משנתו" של האדם.

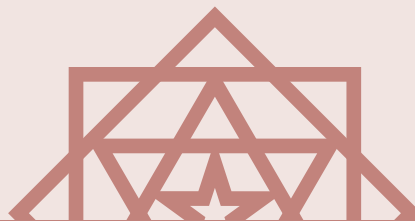
ביתר ביאור: נשמת משה היא נשמת משיח, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", אלא שמשה בהופעתו הראשונה הוא בסוד החיה שבנפש (**משה = יה** פעמים **חיה**) ואילו משיח הוא גילוי היחידה שבנפש ("היחידה הכללית" של ישראל). משה עצמו עלה מחיה ליחידה – בהסתלקותו, בגילוי שער הנו"ן, התגלתה בו בחינת יחידה, בחינת המשיח שבו, סוד המשנה כנ"ל³. אם כך, "משנתו" של אדם היא ניצוץ המשיח שבכל

ה זרה ח"א כז, ב.

ו כמבואר בתניא פמ"ב.

ז הערך הממוצע של **משה משנה** הוא 370, סוד **שע** נהורין של אור הפנים, תיקון **ואמת (= אור פני מלך)**, וד"ל. "משה אמת ותורתו אמת".

ח "תהום הוא המות בהיפוך אתון", זרה ח"ג רעט, א.

קול שמחה

פרשת כִּי־תבוא

והשיגור

קרא אותי לחזור אליו, וכאשר קרא אותי – הוטב על לבי אשר רבינו רוצה להביט עלי. וכאשר הוטב לי – תיכף אמר לי שלא צריך אותי עוד, ולא רצה להביט עלי עוד.

זהו סיפור נוקב. כיון שהתלמיד הרגיש 'טוב', טיפת גבהות הרוח, מיד הרבי לא רצה להביט בו (במסגרת 'החנוך המיוחד' של ר' בונם לחבורת תלמידיו המובחרת). אבל התורה מבטיחה שהברכות ישיגו אותך ולא ישנו אותך ממעמדך! אמנם טבע האדם שכאשר חסר לו משהו הוא בנמיכות ולב נשבר, ואילו כאשר הוא משיג את הברכה הוא 'מתרומם' (עד "וישמן ישרון ויבעט" ח"ו), אבל אתה תשאר במקומך.

וְכָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגָךְ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ^א. אמר רבי חנוך העניך הכהן זצלה"ה אדמו"ר מאלכסנדר בשם הרבי ר' בונם זצ"ל, על הפסוק 'ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך' היינו זאלין דיך טרעפין אויף דעם אייגענעם ארט [שיגיעו אליך במקום שלך]^ב. המלה "והשיגך" בתוך הפסוק צריכה פירוש, ואף נראית כמיותרת (ועמדו על כך המפרשים). לכן מפרש הרבי ר' בונם שהברכות ישיגו את האדם במקום שהוא נמצא – באותו מקום שהיית לפני שקבלת את הברכות, תמשיך להיות גם לאחר הברכה. כלומר, האדם לא יגיע לגאווה וגובה הלב מהברכות.

סיבה לברכה

לפי דברי ר' בונם, מסביר בעל 'שם משמואל' מה שנאמר ביצחק אבינו "וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ הַלֹּחֶק וַיִּגְדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד"^א (שלשה גדל בפסוק, חזקה) – כתוב "האיש" כדי לומר שאחרי כל הברכה עדיין היה בעיני עצמו כסתם 'איש פרטי' (בנמיכות הדעת). ולכן לא כתוב "יצחק", לשון צחוק ושחוק (לשחוק הוא להשתעשע עם... לצחוק הוא לצחוק על... ומכל מקום בשניהם יש לשון הרחבה) – "להראות שלא גבה לבו מכל אלה".

בציטוט שמביא השם משמואל מר' בונם

חבט מהרבי

הרבי מאלכסנדר המחיש זאת במעשה שהיה אתו: ואמר אדמו"ר מאלכסנדר זצ"ל, בדידי הוה עובדא. שבכל ערב יום הכיפורים היה המנהג, אשר כל החסידים הזכירו את עצמן לפני הרבי ר' בונם זצ"ל. ואנכי, כאשר חשבתי את עצמי חשבון הנפש, בושתי להתראות לפניו, ולא יכולתי בשום אופן להכנס ולהזכיר את עצמי. אך ההכרח לא יגונה [שאם לא יכנס זה עצמו יראה כ'בליטה'], ונתישבתי להכנס בתוך הבאים, ולהזכיר את עצמי, ולחזור בחפזון. וכן עשיתי. ותיכף בחזירתי ממנו,

נערך ע"י יוסף פלאי, משיעור ש"פ כי תצא תשפ"ג.

א דברים כח, יב.

ב חשבה לטובה, מובא בקול מבשר.

היא נשיאת ההפכים הזו, קבלת כל הברכות ("בספר חיים ברכה ושלום"), הרחבת הדעת, מתוך לב נשבר ושפלות רוח = **לב חדש** (ככתוב בנבואת יחזקאל, בראש השנה נקבל לב חדש באמת). **והשיגך** = **אורים גדולים**, היינו השמש והירח ("לעשה אורים גדלים כי לעולם חסדו"), השמש היא ברכה של הרחבת הדעת והירח הוא השפלות, ושניהם מתייחדים (כנוסח ברכת הלבנה, וכן ישראל "עתידים להתחדש כמותה" בלב חדש). **והשיגך** = **ירידה עליה**, ירידה צורך עליה ועליה צורך ירידה (ביחוד הברכה והשפלות).

ב"השיגך" האותיות העיקריות הן **שג**, אך כיון שזו שי"ן שמאלית היא מתחלפת בסמ"ך (כמו בהרבה מקומות בתנ"ך), וממילא נרמזו כאן שם ס"ג, השייך לעולם התהו. בעולם התהו היו 'אורות מרובים וכלים מועטים' ולכן אירעה בו "שבירת הכלים". אך הברכה "והשיגך" היא ל"אורות דתהו בכלים דתיקון" (כלשון הרבי, 'הנוסחה' להבאת המשיח בפועל ממש), כלים רחבים של מי שאינו 'נשבר' מהאור של הברכה, אינו 'מתנפח' ועולה ממקומו. כך שם **סג** לא יתהפך ל**גס** (אלו הסיגים), גסות הרוח מרוב עשירות (כפי שאירע בעולם התהו, כאשר כל אחד מהמלכים שהיו בו אמר "אני אמלוך" בגסות הרוח). הקשר בין הברכות לאורות רמוז גם בגימטריא "**ובאו עליך כל הברכות**" = ארבע פעמים **אור** (ממוצע כל מלה). ההמשך "**האלה והשיגך**" = **שכינה** (בשלמות האורות והכלים).

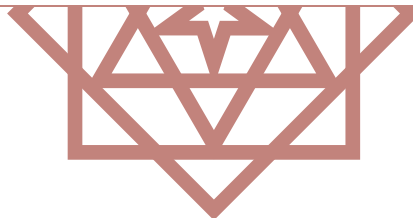
יש דגש נוסף "שישיגוך במקומך הראשון. טרם שהשיג הברכה, שהיה ברוח נמוכה. שזה סיבה לברכה" – תכונת השפלות של ישראל, שאינם מגביהים עצמם גם לאחר הברכה, היא גופא הסיבה לברכה! וזו גם חלק מהברכה עצמה, ששפע הברכה לא יגרום לך גאווה.

המושג ברכה הוא מלשון התפשטות (כמו בריכה, וכמו הברכת גפן וכו'). התפשטות הברכה פועלת הרחבת הדעת (כמו דירה נאה וכו' המרחיבה דעתו של אדם), ורצון ה' יתברך שנוכח להרחבת הדעת לה' ולתורתו, ויחד עם זה לא נעזוב את 'מקומנו' הראשון של שפלות ונמיכות רוח. הברכה מביאה כמובן שמחה, ככתוב בפרשה "ושמחת בכל הטוב", אך התגובה הנכונה של השפלות אינה סותרת את השמחה. אדרבה, הא בהא תליא, ככל שיש שפלות אמת (בהכרה ש"לא מגיע לי כלום") כך גדלה השמחה (בכל מה שאני זוכה לקבל מידו המלאה הקדושה-גדושה והרחבה), "ויספו ענוים בה' שמחה".

השגה נכונה

"והשיגך" רומז להשגה, הבנה ותפיסה. ההשגה הנכונה היא זו, שעלינו להשאר בנמיכות רוח גם לאחר הברכה. ואז מתקיימת בנו "דירה בתחתונים" (תכלית הבריאה), במי שהוא תחתון בעצם!

ורמזים בגימטריא: **והשיגך** = **יום הזכרון**, העבודה המיוחדת של ראש השנה (יום הזכרון)

הסיפור החסידי

הבעל שם טוב | 'סרוליבה' – סיפור לח"י אלול

אל הזאב – והנהו כבול עץ. אמר לי היהודי: יש לך סכין? אמרתי לו: כן. אמר לי: פשוט את העור ממנו ותהיה לך פרווה ללבוש, ועשיתי כן. ובשעה שסיפר הגביה את בגדו העליון, והראה לצדיק מרוזין שאת הבגד הזה הוא לובש. וימשיך בסיפורו: כשראינו זאת, הבינונו כולנו שאיש זה קדוש הוא. למטה באותו אזור היה מעיין ובאר שהיהודי היה בא לפרקים לטבול בהם, והואיל והיה זה בחורף, וכשיצא מן המים ועמד על הקרח היה נדבק עור רגליו לקרקע והיה משאיר עקבות דם על הקרקע, לכן לקחו סמרטוטים והניחו שם, שלא ידבקו רגליו של יהודי קדוש זה לקרח. במשך הזמן נודע הדבר לכפרים שבסביבה, ויחליטו האנשים לגדור את הבאר ואת המעיין כדי שבעלי החיים לא ישתו שם מים, וקראנו למעיין – 'המעין הקדוש'. קרה פעם שבנו של איש אחד היה חולה, ושתה ממני המעיין הקדוש והתרפא. ויוודע הדבר לכולם ויקחו הכל מהמים האלה לרפואה. במשך השנים התחילו להתיישב סביב המעיין והבאר עד שהוקם הכפר הזה, ונקרא לו 'סרוליבה' – וכך נשאר שם זה. לאחר ששמע הצדיק מרוזין את הסיפור, הודה לזקן. הזקן חזר לביתו, ובהגיעו שמה נפטר. וגילה הצדיק מרוזין שאותו יהודי 'סרול' היה הבעל שם טוב הקדוש זי"ע.

(שמועות וסיפורים א, עמ' 9)

לסיפור המופלא הזה זכינו בזכות דבר אחד פשוט – מעיל פרווה. הוא ששימר את זכרון הנס אצל הגוי, וחייו שלובים במעיל הזה: עד יומו האחרון הוא לובש את המעיל, ולאחר שהוא

כשברח הצדיק הקדוש ר' ישראל מרוזין מרוסיה ועבר את גבול אוסטריה, הגיע לכפר אחד ושאל: מה שם הכפר? אמרו לו: 'סרוליבה'. ושאלם: הידוע לכם פשר השם הזה? ואמרו לו: אין אנו יודעים, אולם בקצה הכפר יש זקן אחד שהוא בן מאה שנה, קשה לו ללכת וכמעט כל הזמן הוא שוכב, אולי יודע הוא.

ביקש הצדיק שישאלו אותו אם הוא יודע. וישאלוהו, ויאמר להם: יודע אנכי. ביקש הצדיק שיביאוהו אליו, ויביאוהו בעגלת חורף, ויספר: בהיותי צעיר לימים הייתי רועה צאן בסביבה זו בין ההרים. פעם ראיתי זאב בא ומתקרב אל צאני והתחלתי לצעוק, אך לא היה איש שבא לעזרתי. נפחדתי מאוד, והזאב הלך והתקרב עד אשר הגיע אל הצאן, לקח שה אחד ופנה והלך לו. למחרת והנה שוב ראיתי מרחוק שהזאב מתקרב, נפחדתי ולא ידעתי מה לעשות, והזאב בא ושוב לקח שה והלך לו. ביום השלישי כבר פחדתי ללכת לרעות שם את צאני, וביקשתי כמה ממכרי שילכו אתי. ויקחו עמהם מקלות ואבנים, ויבואו עמי. והנה ראינו את הזאב בא, ויפול פחד על כולם.

לפתע ראיתי שלמעלה על ההר יושב איש אחד 'סרול' [ישראל, כינוי ליהודי]. אני ראיתי כבר כמה פעמים בא לכאן, מתבודד ולומד, ועכשיו כשראיתיו יושב התחלתי צועק אליו: סרול, בוא לעזרי! וירד סרול מן ההר וילך לכיוון הזאב, והוא הולך ומתקרב אל הזאב והגיע ממש אליו, וכבר חזר אלי ואמר לי: אל תירא, הזאב איננו חי עוד! עניתי לו: הרי הנני רואהו עומד! ויאמר לי סרול: הוא איננו חי, בוא עמדי ואראה לך. נתקרבנו

זו. בדרך החסידות מקובלים אנו כי "המתאבק עם מנוול מתנוול" – אין נלחמים בכל מידה רעה לחוד, אלא ממצים את הכחות כולם במלחמה אחרת, כוללת יותר, המתמצה כולה בנקודה אחת – האם "צור לבבי וחלקי אלקים לעולם", או ח"ו לא. אם כן הדבר, הרי שחיותן של הקליפות והמידות הרעות תכלה מעצמה ללא צורך להתאבק עימהן. ואם לאו, הרי שעבודת הצדיק של התניא היא שמוטב להמשיך ולעורר את עצם הנשמה בתורה ותפילה עד שתחפץ, מאשר להילחם מלחמה אבודה ואין סופית של כפיית הגוף והנפש ללכת בדרך הטוב בכל פרט כפי שהוא עומד לעצמו [זאת לעומת הבינוני – "מדת כל אדם" – שאכן עסוק במלחמה התמידית ודוקא על ידה גורם לנחת רוח למעלה כמבואר בתניא באריכות – "כד אתכפיא ס"א לתתא דאסתלק יקרא דקב"ה לעילא על כולא"].

אומרים שאם שובר אדם את יצרו, לא הועיל בדבר: במקום יצר אחד, יש לו כעת שניים... על זה הדרך ניתן לומר, כי אם היה הבעל שם טוב הורג את הזאב באופן אחר, היו הגויים סבורים שבכחו הרג אותו. אז היו ניצלים אמנם מאותה צרה, אך היו מוסיפים לפחד מזאבים אחרים – בפרט ללא נוכחות הבעל שם טוב לצידם. אך בדרך בה פעל האיר הבעל שם טוב את התמונה באור האמת, וגילה שאין בזאב כח להזיק כלל. אין ברע כח עצמי, אלא זה שאתה נותן לו בפחדך ממנו ובאמונה שאתה מאמין בעוצמתו. אם תדע שלא לירא משום דבר בעולם, רק מה' יתברך בלבד – תראה ש"רשעים בחייהם קרויים מתים", "ועוד מעט ואין רשע – והתבוננת על מקומו ואיננו".

מעיד על מהותו ומקורו הוא מסתלק, כאחד שהשלים את יעודו. מהו המסר שניתן ללמוד מעשיית המעיל ומדוע חשוב היה לרבי ישראל מרוז'ין [שנקרא על שמו של הבעש"ט] לברר את הסיפור לאשורו?

הריגת הזאב נעשתה בצורה מיוחדת, הוא נשאר על עומדו – אך כל רוח לא היתה בו. מדוע דוקא באופן זה נפסקה חיותו? "לא ברעש ה'". דוקא כשהנפש פורחת בצורה שקטה כל כך, ללא מאבק, כמעט בלא שירגישו בה – ניכר שחיים ומות ביד ה', ובידו בלבד. אפשר היה להרוג את הזאב גם בצורות אחרות, שמבחינה חיצונית הן מרשימות יותר. ברקים, קול רעש גדול, קללה מפורשת וכו' כיד הדמיון הטובה... אך אם נעמיק להתבונן ולחוש, נגלה כי בצורה בה מת הזאב נחשפו הרואים לקיומו של דבר מה אחר לגמרי, למציאותו של כח עליון ובלעדי שלו שליטה מוחלטת בחיי כל היצורים. הריגה מתוך מאבק יכולה לעורר את הרושם כאילו היה להורג ענין בכך, כאילו חש בסכנה מצד הזאב ולכן התעצם בכחו ובגבורתו עד שניצחו כליל. אך הבעל שם טוב רצה לגלות לעיניהם את מציאותו של יוצר כל, אדון הנשמות. הוא רצה להראותם שגם מה שנראה לעיני בשר חי ומאיים, אין בו ממש מלבד דבר ה' המחיה אותו. הנה, כרגע אפסה ממנו כל חיותו. ואכן, עיקר התפעלותם של הגויים היתה מכך שסרול הוא איש אלקים קדוש, עד שכל מה שנוגע בו – מתקדש.

לכן, לא תפסו הגויים את הבעל שם טוב כמין גיבור חיל או צייד, והבינו כי יש כאן מגע עם מציאות נעלה בהרבה.

גם מול הרע שבאדם נקט הבעל שם טוב בדרך

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

שידוכים, חיסונים והיחס לרשויות

אני עומדת כעת בעונת השידוכים וב"ה מקבלת הצעות ומבררת אודותם כראוי [דרך ההורים וכו']. יש נקודה אחת שמאוד מפריעה לי וגורמת לי לדחות הצעות, גם אם שאר הפרמטרים נשמעים טובים ומתאימים - בחור שהתחסן לקורונה. זה מפריע לי משתי בחינות: האחת, הבנתי שהחיסון גורם לנזקים גדולים בבריאות ובפרט שזה יכול לגרום לעקרות ח"ו. שנית, אני מרגישה שאדם שהתחסן לקורונה הוא אחד שסומך בעיניים עצומות על הממסד ועל הפוליטיקאים, דבר ממנו יש לי סלידה עמוקה ולכן אני חוששת שהבדלי השקפות כאלה הם מתכון לזוגיות לא טובה. אשמח לעצת הרב, האם יש אמת בבירור הזה, או שמא הוא טפל?

מענה:

הבירור הזה הוא בהחלט טפל ואין לשים לב לזה כלל. אם הנתונים טובים ומתאימים והקשר ביניכם הוא טוב, אז

בעזה"י תבררו לעצמכם יחד השקפות נכונות...

התמודדות עם חולי ושליחות

אני סובלת מכמה מחלות שגורמות לי לסבל רב, גופני ונפשי. ניסיתי מגוון גדול של מטפלים וטיפולים ועד כה לא היתה תועלת רבה, כך שרוב הזמן אני סגורה בביתי ולא חשה בטוב. אשמח לברכת הרב בכלל, להדרכה עבור המצב שלי וגם להכוונה לשליחות, כזו שגם במצבי תוכל להביא תועלת לעולם.

מענה:

קודם כל, ברכה לרפואה שלמה מן השמים! בהשגחה פרטית היום בשיעור התניא היומי מסיימים את אגרת הקדש "להשכילך בינה". מאד טוב ורצוי שתתמידי לקרוא ולהתבונן באגרת זו אפילו מדי יום ביומו. הנקודה בתמצית היא שאף על פי שלעיני בשר שלנו ולחושים הגשמיים שלנו

יש רע ח"ו, באמת לאמתו הכל טוב מפני שהכל נובע מה' הטוב ואין רע יורד מן השמים כלל, רק טוב וענג ואור... ועל כן עלינו להתרגל להודות ולהלל להשי"ת על כל נשימה, כחתימת ספר תהלים לדוד מלך ישראל חי וקים: "כל הנשמה (נשימה) תהלל יה הללויה". מספיק לך רופא אחד ידיד (שמרגיש את מצבך בנפשו וחפץ באמת לעזור לך) וגם משפיעה חסידית שאת יכולה לשתף איתה את כל מה שעובר עלייך. גם בימים שאת לא מרגישה בטוב צריך לנסות לעשות מצוה של השפעה טובה לזולת בגו"ר ובאמת ראוי לקבל מזה סיפוק אמיתי ולהתבונן במה שאמר הבעל שם טוב שכדאי לחיות בעולם הזה שמונים שנה בשביל לעשות פעם אחת טובה ליהודי! שתבשרי בשורות טובות וברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר!

חצוּלָיו לַעַם בְּפֶלַעַל לֵאמֹר

אֶפְרַיִם יִלְרָאֵם

נקדַת הַפְּתִיחָה היא הַאֲהָבָה לְכָל יְהוּדֵי בְּאֶשְׁרֵהּ הוּא. מדוע? כי ספור לְדָתוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב כְּרוֹךְ בָּהּ. הוא נולַד לְהוֹרְיוֹ בְּגִיל מִפְּלֶג וְזֹאת לְאַחַר בְּרָכָה שֶׁקָּבְלוּ מֵהֶלֶךְ זֶה, בְּעַל הַתְּנַהּגוֹת מְשֻׁנָּה, אוֹתוֹ כִּבְדוֹ בְּהַכְנַסַת אוֹרְחִים יוֹצֵאת דָּפֵן. אֵת הַמְסָר הַזֶּה קִבַּל גַּם יְשִׁירוֹת מֵאֲבִיו בַּעַת פְּרֻדָּתָם. בְּעוֹדוֹ יָלַד קָטָן קָרָא אֵלָיו אָבִיו רְגָעִים סְפוּרִים לַפְּנֵי פְּטִירָתוֹ, וְצָוָה אוֹתוֹ: "שְׂרוּלִיק, אֲהַב כָּל יְהוּדֵי בְּכָל לְבָבְךָ".

וְאִכּוּ, הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לְמַד כִּי אֲהַבַת יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לְהִיֹּת חֲזָה וּבּוֹעֶרֶת, מִמֶּשׁ לְהַרְגִישׁ אוֹתָהּ בְּדַפִּיקוֹת הַלֵּב, גַּם כְּלַפִּי יְהוּדֵי שְׂמַעוּלָם לֹא הַפְּרַתִּי. כְּלָנוּ נִשְׁמָה אֱלֹקִית אַחַת, "חֶלֶק אֱלֹהֵי מִמְעַל מִמֶּשׁ", וְלָכֵן אֵינְנוּ זָרִים אֶחָד לַשְּׁנִי. וְעוֹד דָּבָר: "רוֹצִים לְהַטִּיב עִם יְהוּדֵי? קִדְּם כָּל בְּגִשְׁמִיּוֹת, לְדָאֵג לְכָל צְרָכָיו", הַדְּגִישׁ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב.

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִקְבָּלַת אֲהַבַת יִשְׂרָאֵל

מִשְׂמַעוֹת נוֹסֶפֶת. רַק כָּאן, בְּאֶרֶץ, אָנוּ

בְּיוֹם חֵי אֱלוֹל שְׂיַחֲוֹל הַשְּׁבוּעַ וּמְלֹאוֹ 325 שָׁנָה לְהַלְדָת מוֹרְנוֹ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב וְנִרְאָה כִּי הַחֲדוּשׁ שֶׁהֵבִיא עִמּוֹ לְעוֹלָם רַק הוֹלֵךְ וְגוֹבֵר. "בָּאתִי לְעוֹלָם", נוֹהֵג הִיָּה הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לוֹמֵר, "כְּדֵי לְהַכְנִיס בְּעִבּוֹדַת ה' טְרִירוֹת וְרַעֲנוֹת". יֵצֵא לָכֵם לְאָכַל פְּרוֹסַת לֶחֶם יְבֻשָׁה מִלִּפְנֵי אֲרָבְעָה יָמִים? אֶפְשָׁר לְאָכַל אוֹתָהּ בְּמֵאֲמָן, אָבֵל זֶה לֹא זֶה... וְאַחֲרֵי שְׁבוּעִים? נִרְאָה לִי שֶׁעַל זֶה כִּבֵּר עֲדִיף שְׁלֹא לְחַשְׁב...
עִם יִשְׂרָאֵל, בְּסוֹפֵן שֶׁל שְׁנוֹת הַגְּלוּת הַאֲרָבְכָה, הִגִּיעַ לְמַצֵּב דוֹמָה. כְּמוֹ פְּרוֹסַת הַלֶּחֶם, גַּם עִם יִשְׂרָאֵל הַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ, יְהוּדִים לְמַדוֹ תוֹרָה וְקִיְמוֹ מִצְוֹת, וּבְכָל זֹאת הַכֹּל עֵמַד בְּפְנֵי סְפִנַת מוֹת. הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַזֶּה לְאוֹתָהּ כִּכֵּר לֶחֶם יְבֻשָׁה מִנַּת חַיִּים חֲדָשָׁה, וְהִנֵּה הַמוֹנֵי יְהוּדִים נוֹהָרִים לְלֶכֶת בְּדַרְכּוֹ.

מָה סוֹדוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב? מָה בְּעֵצֶם חֲדָשׁ? נִנְסָה לְהַתְמַקֵּד בְּאֲרָבַע נְקֻדּוֹת עֲקֻרִירוֹת:

מָה סוֹדוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב? מָה בְּעֵצֶם חֲדָשׁ? נִנְסָה לְהַתְמַקֵּד בְּאֲרָבַע נְקֻדּוֹת עֲקֻרִירוֹת:

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

בהנהגה זו מלמד אותנו הבעל שם טוב כי עבודת ה' בשמחה עולה על דרך המוסר והכבי, וכי אין שמחה גדולה מאשר תשובה אל ה' יתברך. ומה בארץ ישראל? בדיוק כך נאמר בפרשת השבוע ש'לנו: סבת הגלות מהארץ והצרות היא "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב!"

דְּבָקוֹת כֹּה'

החדוש הבא שנהחיל לנו מורנו הבעל שם טוב הוא הדבקות בה'. מהי דבקות? על המפגש הראשון בין הבעל שם טוב לגדול תלמידיו, המגיד ממעוזריטש, מספר הספור הבא: "האם יש לה יד גם בדבקות הקבלה?", שאל הבעל שם טוב. "אכן", ענה המגיד, "זכיתי לעבור בעיון על כתבי האריז"ל". "אם כך", ענה הבעל שם טוב, "אשמח שתסביר לי קטע מקשה מתוך הספר 'עין חיים'". הבעל שם טוב הביא את הספר ופתח אותו במקום שפחה. "כאן, הסבר לי בבקשה". המגיד קרב אליו את הספר והחל לעין בו. כעבר מספר דקות הרים את עיניו והחל בהסבר מפרט. הבעל שם טוב לא המתין לסיום. "לא, לא הבנתי. הסבר שוב את הקטע", עצר אותו הבעל שם טוב. שוב עין המגיד בכתוב והטיב את הסברו. "גם הפעם אין זה הפשט הנכון", תקן אותו הבעל שם טוב. המגיד התמלא פליאה. דוקא את הקטע הזה למד היטב, והסברו הלם

הופכים לצבור אחד גדול, ופאשר קים צבור, אהבת ישראל מתבטאת בדאגה לכלל הצבור. עלינו להעמיד מלך צדיק שעליו לדאג לצרכינו הגשמיים והרוחניים!

למחנה!

בתקופת הבעל שם טוב רוחה התופעה הבאה: מגידים – תלמידי חכמים בעלי כשר הסברה – שהיו מסתובבים בין העירות, מוכיחים את הקהל ומצליפים באנשים דברי מוסר על חטאייהם. הבעל שם טוב לא שבע רצון מהנהגה זו. האם כך יש לעורר יהודים בתשובה?

פעם אחת הגיע הבעל שם טוב לאחת העירות בדיוק בשעה שעל הבמה נצב מגיד הדור פנים והשמיע דברי מוסר. היתה זו שנת בצורת ואנשי העירה הביאו למקום מגיד שיעוררם בתשובה. אותו מגיד שפך על היהודים אש וגפרית: "התבוננו במעשיכם הרעים, הבצורת היא ענש על כך. חזרו בתשובה!". הקהל כלו געה בבכייה, אבל תגובת הבעל שם טוב היתה הפוכה. הוא קם ממקומו והפסיק את דבריו של המגיד בקריאה: "מה יש לה מיהודים כשרים אלו?". ואל הקהל פנה בקול: "יהודים, בואו ונרקד יחד ואחרי מנחה ירדו גשמים". וכך היתה. הקהל פתח ברקוד ושירה ועוד לפני כן, תוך כדי הרקוד, החל הגשם לרדת.

שם אהבת ה' מהי", הורה לחבורה. התלמידים יצאו לדרך ופלטו את דרכם הישר אל המקום המיעד. חפוש קצר הביא אותם לנער כפרי רועה בהמות שעמד וקרא בקול: "רבנו של עולם, אני אוהב אותך. מה אוכל לעשות בעבודה?", אמר והתחיל לרקד שעה ארוכה. פעבר זמן עצר ושוב קרא: "רבנו של עולם, אני אוהב אותך. מה אוכל עוד לעשות בעבודה?". לפתע החל לרוץ לעבר ברכת מים סמוכה ולדלג מעליה. "לכבודך, רבנו של עולם, אני מדלג". בתם מסע הדלוגים שוב קרא הנער: "רבנו של עולם, אני אוהב אותך. מה אוכל לתת לך?". הוא הכניס ידו לכיסו והוציא ממנה מטבע. "קח, היא שלך!", קרא הנער וזרק את המטבע כלפי מעלה.

מה אני לומד מהספור האחרון? שהבעל שם טוב אוהב מאוד יהודים פשוטים, אבל מה הוא לומד מהם? שאפשר לעבד את ה' יתברך בכל דבר. "בכל דרכך – דעהו". הרי ה' נמצא בכל מקום בעולם, וממילא כל דבר שאני עושה יכול להקשר אל הקדשה. **בארץ ישראל** מקבל עקרון זה של הבעל שם טוב תקף מיחד, בין שהארץ הזו, הנשמית – בלה קדש!

שנוזכה לחיות בעבודת ה'!

שבת שלום ומברך!

5?

את פשט הכתוב להבנתו.

"עמד על רגליך", הורה הבעל שם טוב והחל לפרש את הדברים, אך בדרך שונה: ברגע שהזכיר הבעל שם טוב שמות של מלאכים שהזכרו בספר, התמלא החדר בלו אור ואש מלהטת. המגיד ראה את אותם מלאכים ממש בחוש.

"האמת היא", הסביר הבעל שם טוב למגיד המפתע, "שהסבר ששמעתי ממך היה נכון ומכונן אל הפשט, אך הוא היה ללא נשמה...".

ספור דרך למודו של הבעל שם טוב הוא דגמה ללמוד תורה מתוך דבקות בה', נותן התורה, אך זו באמת מדרגה מיחדת לקדושים כמותו. עם זאת, הבעל שם טוב מגלה גם ליהודים פשוטים כמותו כי קיום התורה והמצוות שלנו יכול גם הוא לבוא מתוך דבקות. לא לחנם יקר הבעל שם טוב את היהודים הפשוטים. הוא ראה באמונה הפשוטה שלהם ובתמימותם את שיא הדבקות בה'.

שיא הדבקות מתגלה דוקא **בארץ ישראל**. רק בה אנו מסגלים להשלים את קיום המצוות בלן ולעשותן כמצוות רצונה!

כח צרכיך צא

פעם שלח הבעל שם טוב את תלמידיו לכפר אחד. "לכו לשם ולמדו

איך חסיד לומד בבא בתרא? קודם כל, כמו כל

למדן, הוא מתחיל בלימוד הסוגיא עד להבנה בהירה; הוא ממשיך להעמקה ועיון ביסודות הסוגיא בראשונים ובאחרונים; ומשתדל גם לדעת את מסקנות הסוגיא להלכה. אבל אחרי העיון ב"גופא דאורייתא" החסיד רוצה גם לחשוף מתוכו ובתוכו גם את "נשמתא דאורייתא" – את הנשמה הפנימית של הסוגיא ואף של המסכת כולה.

מהי נשמת הסוגיא? מחד, זיהוי נכון של המבנים הפנימיים שנמצאים בתשתית הסוגיא ושל המושגים הקבליים שמסתתרים בתוכה. ככל שמעמיקים נכון בסברות השונות בסוגיא ופורשים יריעה שלמה של השיטות שבה – מסוגלים לזהות את המבנה הסודי-הפנימי עליו היא מושתתת. מאידך, נשמת הסוגיא היא הנגיעה שלה בנשמת הלומד – היכולת להפוך את סברות התורה להוראות-דרך בחיי האדם ובנבכי נפשו.

פנימיות התורה שואפת לעבודת היחודים – יחוד בין נגלה ונסתה, יחוד בין העליונים והתחתונים, יחוד בין נותן התורה ולומד התורה, יחוד בין הלימוד ונפש הלומד – ולכן גם ההוראות הנלמדות ממנה נוגעות פעמים רבות לקשר העמוק שבין איש ואשתו, הסמל והביטוי ליחוד קוב"ה ושכינתיה.

הגליון השבוע ממחיש היטב את דרך הלימוד הזו, שמנחיל לנו הרב גיזבורג: השיעור הראשון, שיעור פתיחה למסכת בבא בתרא, מסביר כיצד סוגית היזק ראייה הפותחת את המסכת היא יסוד לכל תיקון הנפש – עמידה בנסיון של תיקון הראייה בשורשי הדקים (שמהם משתלשל כל הרע הגלוי בנפש). השיעור חושף את מבני-היסוד של הסברות בסוגיא ובסופו מקשר את הכל לסוגית-יסוד של שלום בית – יחסי שכנות טובים בתוך הבית היהודי. גם השיעור השני, שעוסק ישירות בסוגיא של הקמת הבית היהודי, עבודת ה"שנה ראשונה" של בני זוג, צומח מתוך עיסוק בדברי בעל החינוך ומתוך סוגית מנין המצוות בפסוק.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

כִּי־תבוא ה'תשפ"ג

26 **הסיפור החסידי**
'סרוליבה'
סיפור לח"י אלול

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
עיקר וטפל בהצעות שידוכים
והתמודדות עם חולי ושליחות בחולי

29 פֶּאֶזְרוּ לְעַדְדֵיכֶם
חֲדוּשְׁיוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב
לְכַבּוֹד חַיֵּי בְּאֵלֵינוּ, רְדֵי וְלַמֵּד אֹתָנוּ
מִהֵם אֲרַבְעַת חֲדוּשְׁיוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב

04 **היזק ראייה**
שיעור פתיחה למסכת בבא־בתרא
סגולת המסכת, היזק ראייה בנגלה
ובפנימיות ויחסי שכנות' בחיי הנישואין

14 **שנה ראשונה**
עבודת השנה הראשונה של חתן וכלה
בניית מודעות טבעית משותפת
ועיון במנין המצוות בפסוק

22 **זכור את משנתך**
פרקי אבות
מה שנשמחך מלמדת

24 **"והשינוך"**
קול שמחה
הברכה לא עולה לראש

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם ובתוכם לקוראי **עלון נפלאות** היקרים. לפניכם גליון לשבת **פרשת כי-תבוא**, מלא בכל טוב **בנגלה**, **בנסתר** ובחיבור **ביניהם**. **השבוע בגליון:**

שני שיעורים עמוקים באמתחתנו השבוע. שיעור משבת האחרונה – **פתיחה למסכת בבא-בתרא** הנלמדת בישיבות. ושיעור משבוע שעבר **מווארט לנכדת הרב** [מזל טוב מזל טוב!] העוסק **בעבודת השנה הראשונה לנישואין**.

השיעור הראשון – **היזק ראייה** – פותח בסגולת מסכת בבא בתרא **להתמודדות עם נסיון שמירת העינים ותיקון הראיה** ומשם מבאר את **יסוד הסברות עליהן מבוססת המסכת** בנגלה ובפנימיות. השיעור בגליון חותם בעיון **בהלכות שכנות**, בהן מרבה המסכת לעסוק, ובעיקר **בישומן בחיי הנישואין**. שיעור זה, וכמוהו גם חלקים בשיעור שלאחריו, הינו **דוגמה מאלפת לחיבור "גופא דאורייתא" עם "נשמתא דאורייתא" בדרכו היחודית של הרב**, העובר כחוט שזור בין גופי ההלכות, יסוד סברותיהן ועד **לנבכי הנפש ותיקונם**.

השיעור השני – **שנה ראשונה** – עוסק בביאור הפסוק **"נקי יהיה לביתו שנה אחת"** תוך עיון בלשונו הנפלאה של **ספר החינוך** על המצוה ומסביר כיצד בונים בני הזוג בשנה זו **מודעות טבעית משותפת** בכל רבדי הנפש. בחלקו השני של השיעור, דן הרב **במנין המצות בפסוק** לפי שיטות מוני המצוות, תוך הצעה של מנין מצוות מחודש אליו אנו שואפים בימות המשיח. שני השיעורים **מחברים באופן יפהפה ומשמח את אלול הישבת**, זמן-אלול בו בורחים אל עיר המקלט של היכלי התורה, הישיבות הקדושות, עם **חדש-החתונות החסידי** של **"אני לדודי ודודי לי"** – את הלמדנות בעומק הסוגיות עם השאיפה לשלום-בית מלא אהבה, שמחה ורגישות-הדדית.

סדר הלימוד לשבוע פרשיות נצבים-וילך הבעל"ט: **נ"ך יומי** – **דברי הימים ב'** פרקים לה'לו, **יהושע** פרקים א'ה; **משנה** – **כתובות** פרק ב.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

הגליון מוקדש לזכות:

החתן והכלה **שניאור זלמן ונחמה דינה ש' כהן** לרגל בואם בבית הנישואין - **י"ב אלול תשפ"ג**. שיהיה בנין עדי-עד

היזק ראייה

קיצור מהלך השיעור

לכבוד תחלת לימוד מסכת **בבא בתרא** בישיבות (כפי הסדר הנהוג בישיבות חב"ד) נמסר בשבת הראשונה ב'זמן אלול' שיעור פתיחה למסכת לבחורי ישיבת תום ודעת (שלקוצר היריעה מובא כאן רק באופן חלקי). **פרק א** מתייחס ל**אורכה** של המסכת ו**לייחודה** כמבוססת כולה על **סברות** וחושף את ה'**סגולה'** שלה להתמודדות עם נסיון **שמירת העינים** ותיקון הראייה. **פרק ב** מבאר את יסודות הסברות בעניני היזק ראייה בנגלה דאורייתא על פי **הממד הפנימי** שלהן. **פרק ג** מעלה את **הלכות שכנות** – להן נוגעות הסוגיות שבתחלת המסכת – למקורן ב"דרך טובה שידבק בה האדם" של **"שכן טוב"** ומגיע לביאור עמוק ויסודי על חשיבותם של יחסי-שכנות תקינים **בתוך חיי הנישואין**. זו דוגמה נפלאה לחיבור של **"גופא דאורייתא"** ו"נשמתא דאורייתא", כשהעיסוק ביסודות הסברות בהלכה חושף גם את **תיקוני-הנפש** העדינים העולים מהלכות אלו ונוגעים ל**חיי היומיום** של כל אחד ואחת.

בין ההתחלה שלה לסיום מסכת בבא מציעא, אבל גם לרמב"ם יש הסבר לסדר המסכתות.² מה ההסבר שלו? הוא אומר שבבא קמא ובבא מציעא מיוסדות על פסוקים מפורשים בתורה, אבל מסכת בבא בתרא "כולו קבלה ודברי סברות ולא התבאר מן התורה" ולכן היא האחרונה.³

א. פתיחה למסכת בבא בתרא

בבא בתרא – תיקון הסברות

מתחילים ללמוד מסכת בבא בתרא. זו המסכת הכי ארוכה בש"ס, ובמובן מסוים אפשר גם לומר שהיא המסכת הכי עמוקה. תוספות בתחלת המסכת⁴ מסבירים את הקשר

ב הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות.
ג ורמז: **קבלה סברא** עולה ת, שלמות וסיום האלף-בית (וראה גם כש"ט באותיות שנלמדו בשבת זו – פו, קס, קצ ו'שנה) – מסכת בבא בתרא, כשמה, מגיעה עד למדרגות האחרונות והתחנות ומבררת אותן.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת תצא ט' אלול תשפ"ג – כפ"ח.
א ד"ה "השותפין".

כל מי שעובד

את ה', יודע שיש
כל מיני סוגים
של נסיונות.
אחד הנסיונות
המשמעותיים
- נוגע להרבה
אנשים - הוא
בעינים, הנסיון של
שמירת העינים

המספרים החשובים ביותר
בתורה.

נסיון העינים

מסכת בבא בתרא מגיעה עד
דף קעו - כמו מספר הפסוקים
בפרק הכי ארוך בתנ"ך, תהלים
קלט, וכמו מספר הפסוקים
בפרשה הכי ארוכה, נשא
(שכוללת גם את ברכת כהנים)^א.
בתור מלה, קעו בגימטריא נסיון.
ידועים דברי רבי מנחם מענדיל

מויטבסק, בעל פרי הארץ, שכל נסיון הוא נסיון
באמונה^ב. בכל זאת, כל מי שעובד את ה', יודע
שיש כל מיני סוגים של נסיונות^ג. אחד הנסיונות
המשמעותיים - נוגע להרבה אנשים - הוא
בעינים, הנסיון של שמירת העינים.

הסוגיא הראשונה של מסכת בבא בתרא -
פתיחה שמלוח את כל המסכת - היא הנושא
של היזק ראייה^ד, שנוגע לתיקון העינים (יש לנו
שיעור גדול^ה על ראייה במסכת בבא מציעא, על
"מצאתיה - ראיתיה", מן הסתם יש קשר בין
הדברים^ו). הגמרא מתארת שני סוגים של נזק

לסברא יכול להיות כח כמו
של פסוק מהתורה, "סברא
דאורייתא"^ז, ויש כאן גם דברי
קבלה, הלכה למשה מסיני, אבל
המסכת הזו מבוססת בעיקר על
סברות - לימוד בבא בתרא
מתקן את הראש, מלמד לסבור
סברות נכונות.

זהו גם הסבר יפה להתחלה
יוצאת הדופן של הגמרא כאן
- "סברוה". בדרך כלל שתי
שיטות שונות בביאור ענין הן

מחלוקת תנאים או מחלוקת אמוראים, אבל
כאן כל הסוגיא הראשונה היא לא מחלוקת אלא
רק שני אופנים של "סברוה" - הכל סברות.
מענין גם שבין שתי הסברות, האם "מחיצה"
במשנה היא "גודא" או "פלוגתא" ההלכה היא
"פלוגתא"^ח, למרות שברור שהרבה יותר קרוב
לפשט להסביר "מחיצה" כ"גודא". התוספות
מסבירים שמכיון שעל ההסבר של "גודא" יש
הרבה קושיות בסוגיא מעדיפים להסביר הסבר
רחוק יותר מהפשט, "פלוגתא" - הכח של
הסברא חזק יותר מהפשט של המשנה^ט.

ורמזו יפה: המלה הראשונה במשנה,
"השותפין" (שעוד נדבר עליה), עולה בגימטריא
851, 23 (חיה-חדוה) פעמים 37 (יחידה-בניה)
- "זה הדבר אשר צוה הוי"^י, נבואת משה
רבינו^{יא} (רק השרש, שתף, עולה משולש של
הוי אחד). המלה הראשונה בגמרא, "סברוה",
עולה 273, שלש פעמים 7 פעמים 13. אם כן,
יש כאן בהתחלת המסכת הופעה של שני זוגות

א ראה שערי אבהה ורצון מאמר "סוד השבע והשלש-
עשרה", ובאורך בספר בעניין - ה' יגלה אורו בקרוב.

יא וראה שעשועים יום יום לפרשת נשא.

יב פרי הארץ יורא; ראה דרך מצותך קפה, ב. ובכ"מ.

יג על סוגי נסיונות שונים ראה גם ד"ה "ויתן לך" ה'ש"ת -
נלמד בארוכה בשיעור ה' ניסן תש"פ.

יד שבוע שעבר עשינו סיום על מסכת יבמות - נדפס
בגליון נפלאות השבוע - שהנושא העיקרי שלה הוא זיקה.
זיקה אותיות היזק, אבל זיקה היא דבר חיובי והיזק הוא
שלילי.

טו ראה מאמר "מצאתיה - ראיתיה" בספר שלשה כתרם.
טז "מצאתיה - ראיתיה" היינו מצד החכמה, ש"מאין
תמצא" (איוב כח, יב) - עצם כח חוש הראיה 'להחזיק'
ובכך לקנות ("עולם הקנין" הוא עולם האצילות, בו שורה
החכמה) - ואילו היזק ראייה הוא מצד "חכם בבניה" (ספר
יצירה פ"א מ"ד), ד"מינה דינין מתערין" (זהר ח"ב קעה,
ב; כח הראיה שבחכמה הוא מצד שרש החכמה בגבורה
דעתיק, סוד "הנה ישכיל עבדי", כח המשכיל המבריק
הברקות). "מצאתיה - ראיתיה" היינו על פי ההבנה שיש
בראייה כח אקטיבי שיוצא מהעינים לקראת החפץ ואילו
היזק ראייה (לדעה שהוא מניעת תשמיש) הוא על פי

ד בכ"מ בפוסקים. ראה שו"ע אדה"ז קצ, ב.

ה רמב"ם הלכות שכנים פ"ב ה"ד; טוש"ע חו"מ ס"י קנז
בתחילתו.

ו ב, ב ד"ה "ואימא".

ז וראה עוד לקמן הערה נא על הנטיה מתהו לתיקון
שיש כאן.

ח שמות טו, טז וי"ב; לה, ד; ויקרא ח, ה; טו, ו; יז, ב; במדבר
ל, ב; לו, ב.

ט רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

כדי לחייב אותי לבנות כותל. בפשטות זו חקירת-שוא, הרי מפורש כאן שזהו "היזק ראייה" וכל השאלה אם "שמייה היזק" או "לאו שמייה היזק" היא האם ההיזק הזה מחייב אותי.

בפנים יש שני מקורות עיקריים של רע – עין הרע ולשון הרע. עין הרע, ראיית דברים רעים בזולת – הסתכלות מתוך כוונה רעה – גורמת לאמירת לשון הרע. אפשר להסביר את ההבדל בין עין הרע ללשון הרע בהיקף שלהן: עין הרע היא הסתכלות על משהו מתוך חמדה – עברה על "לא תחמד"^{כא} – שמזיקה גם לאדם המסתכל וגם למה שהוא מסתכל בו. הגמרא מספרת על מישהו שהסתכל באשה מתוך חמדה, חלק מ"לא תחמד... אשת רעך", ועלתה בו טינא ופוסקים ש"ימות ואל יספר עמה מאחורי הגדר"^{כב} (גם אם היא פנויה, משום השמירה על בנות ישראל) – החמדה הזו הורגת את המסתכל ומכניסה עין הרע במה שהוא מסתכל בו. על לשון הרע כתוב שהיא "לשון תליתא"^{כג}, היא הורגת שלשה – את המספר, את השומע ואת מי שמספרים עליו. עין הרע הורגת שנים, את המסתכל ואת מי שמסתכלים עליו, את הגברא את החפצא, הסובייקט והאובייקט, אבל אין בה מישהו שלישי, ובלשון הרע יש גם צד שלישי ששומע את הענין. אנחנו מסבירים^{כד} שהסוד של העינים הוא שרש החן בפנים, ההשתקפות של שנים, וכנראה שבלשון יש משהו משולש. יש כאן מקור להתבוננות מעניינת על ההבדל בין רבי חיים מבריסק, שלומד בכל דבר 'צווי דינים', לרוגאטשוב, שלומד בכל דבר 'דריי דינים' (כמו שדברנו גם לאחרונה^{כה}). בכל אופן, רואים כאן שעוד לפני לשון הרע והמקור שלה בעין הרע יש שרש יותר עדין – היזק ראייה^{כו}.

בראיה – בגמרא מדובר על מציאות של גינה, שיש בה ידקות (כל השנה), וכאשר אדם עומד ומסתכל על ידקות הגינה הוא מכניס בהם עין הרע, אבל במשנה מדובר על משהו 'עדין' יותר, מציאות של חצר, שעצם העובדה שרואים מה שנעשה בה, גם בלי הסתכלות ממושכת ובלי כוונה רעה, עושה היזק^{כז}.

ההבדל בין עין הרע להיזק ראייה לא מוגדר כל כך טוב – לא בראשונים, לא באחרונים וגם לא אצל הראשיישיבות – ויש שיטות מה חמור ממה. אבל כשלומדים את פשט הסוגיא ברור שעין הרע יותר חמורה מהיזק ראייה^{כח}. הרמב"ן מסביר^{כט}

שהראיה הזו היא בלתי-נמנעת (אם אין גדר) – לא יעזור שהשכן יאמר ש'אני נשבע שאעצום עינים, לא אראה מה קורה בחלק שלך בחצר', אי אפשר אף פעם לא להסתכל ואפילו ראייה-בעלמא עושה היזק ראייה.

הגמרא דנה^ל האם "היזק ראייה שמייה היזק" או ש"שהיזק ראייה לאו שמייה היזק". יש מי שחוקר האם כאשר אומרים ש"לאו שמייה היזק" הכוונה שאין נזק בכלל, או שלא די בהיזק הזה

ההבנה שהראיה היא פסיבית, וראה עוד לקמן פ"ב. יז בפרט "היזק ראייה" שייך בבית (לכו"ע, כלשון הגמרא "היזקא דבית שאני") ובחצר (שם נידון האם "שמייה היזק" או לא, כדלקמן) ואילו "עין הרע" נוגעת לגינה (כל השנה) ולבקעה (חדש בשנה). ארבע המדרגות מכוונות כנגד יהודה – היא באצילות, "רשות היחיד", ויהוה כנגד העולמות התחתונים, "רשות הרבים" – כאשר "היזק ראייה" נוגע ל"הנסתרות" ו"עין הרע" ל"הנגלת" (בית חצר גינה בקעה עולה אש רוח מים נפר, ארבעת היסודות שכנגד אותיות שם הוי"ב^ה). קוצו של ימי במבנה הזה היינו חדר בתוך חדר בבית (עד לחדר המטות) בו השמירה מ"היזק ראייה" היא ביחס לבין הבית עצמו, שכבר לא נקראת בהלכה "היזק ראייה" אלא דיני'הנהגות צניעות בבית (בין האחים לבין עצמם, בין ההורים והילדים ובין הבעל לאשתו), כדלקמן פרק ג.

יח וראה סמ"ע חו"מ סימן שעח סק"ד.

יט ראה חידושי הרמב"ן נט, א ד"ה "ומסתברא".

כ ב"ב ב, ב.

כא שמות כ, יד; דברים ז, כה.

כב סנהדרין עה, א.

כג ערכין טו, ב.

כד ראה שבעים פני חן פ"ג, ובכ"מ שם.

כה שיעור כ' מנחם"אב (נדפס בגליון ראה השתא).

כו היזק ראייה: עין הרע לשון הרע (בסדר של חש"מ'ל מל, ודוק) עולה 1404, ב"פ שבת, בסוד "אלמלי משמרין

וקללה"ל⁷¹. לא יודע אם זה כתוב, אבל מתבקש לומר שהפסוק מלמד שגם הברכה וגם הקללה קשורות ל"ראה" – הכל מתחיל בראיה, ב"ראה אנכי", איך אדם רואה את ה"אנכי" העליון, את ה', ובאיך הוא רואה את ה"אנכי" התחתון, את עצמו. כנראה שאם ה"ראה אנכי" הוא ראית ה' זהו מקור כל הברכה ואם הוא ראית ה'אני' הוא מקור כל הקללה. אצל מי כתוב "והיה ברכה"⁷²?

אצל **אברהם** אבינו, היהודי הראשון, והוא אותיות **ראה-בם**⁷³, הכל מתחיל מראיה טובה. אבל כל עוד לא הצלחנו לתקן את העיניים, שהראיה תהיה כולה ברכה, צריך להזהר מאד מהיזק ראייה.

הכנעה-הבדלה-המתקה בתיקון הראיה

התכלית, בסופו של דבר, היא פקיחת העיניים, "פקח עיניך וראה"⁷⁴, כמו שהרבי אומר⁷⁵ שצריך לפקוח את העיניים ולראות את המשיח. אבל בשביל לדעת לפקוח את העיניים ולראות טוב צריך גם לדעת מתי לעצום את העיניים, להתעצם בהתעצמות פנימית (והיינו תכלית עצימת העיניים כאשר אומרים את פסוק היחוד, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"⁷⁶, להתעצם עם אחדות ה' הפשוטה⁷⁷). כמו שתיקון הדיבור הוא בסדר של חש-מל, שתיקה ודיבור⁷⁸ – לדעת מתי לסגור את הפה ומתוך כך גם מתי לדבר – גם

יש לנו כוונה

עיקרית בלימוד מסכת בבא בתרא - עמידה בנסייון של שמירת העיניים, שמתחיל מתיקון של היזק ראייה, השרש של כל הרע שמתחיל בראיה בעלמא

ברכה וקללה בראיה

אם כן, יש לנו כוונה עיקרית בלימוד מסכת בבא בתרא – עמידה בנסייון של שמירת העיניים, שמתחיל מתיקון של היזק ראייה, השרש של כל הרע שמתחיל בראיה בעלמא. איפה רואים שהבעיה מתחילה מהעיניים? שבירת הכלים של עולם התהו מתחילה בשבירת אור העיניים של א"ק – שם יש היזק ראייה, עין הרע, ומשם

משתלשלת כל שבירת הכלים וכל הרע בעולם. אנחנו היום ב-ט אלו, יום חשוב, שלפי הכוונות שלנו⁷⁹ הוא היסוד דא"ק – מהו יסוד דא"ק? שרש המלך הדר⁸⁰, המלך השמיני, שבא לתקן את אור העיניים שנשבר.

כל הקלקול מתחיל בעין רעה וכל התיקון מתחיל בעין טובה⁸¹, הרע מתחיל מהיזק ראייה והטוב מתחיל מראיה טובה – צדיק רואה הכל טוב (גם אצלו יתכן "נתן עיניו בו ועשאהו גל של עצמות"⁸², צריך להזהר בגחלתן של חכמים⁸³, אבל ביסוד הראיה של צדיק היא טוב – יש צדיקים שעלולים גם להקפיד ויש צדיקים שלא מקפידים, וכידוע⁸⁴ שאדמו"ר האמצעי אמר לרבי הלל שמי שהוא צדיק לא מקפיד ומי שמקפיד אינו צדיק ואין לחשוש מקפידתו...). בפרשת ראה – בה מברכין את חדש אלול – כתוב "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה

ישראל שתי שבתות" – בתיקון העיניים והדיבור, המבואר כאן – "מיד נגאליו" (שבת קיח, ב). רק ראשי התיבות עולים 315, ד"פ מה, ה"פ טג; סופי התיבות עולים משה; אמצעי התיבות עולים ג"פ אברהם ("בצלמנו כדמותנו"), חיבור אמצעי וסופי התיבות עולים גל ברבוע. כז מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 202. ובכ"מ. כח ע"ח ש"ג (סדר אצילות) פ"ב; קונטרס חסדי דוד פ"ט וצ"ג.

כט וראה עוד לקמן פ"ג.

ל ברכות נח, א; שבת לד, א; ב"ב עה, א.

לא אבות פ"ב מ"י.

לב אוצר סיפורי חב"ד חט"ז עמ' 74.

71 לג דברים יא, כו.

72 לד בראשית יב, ב.

73 לה שרי מאות (סעודן, ליוורנו תרנ"ו), ג; ב; תפלה למשה (אייכנשטיין) עמ' קכג; סוד ה' ליראיו שכ"א פ"ו.

74 לו דניאל ט, יח. וראה ע"ח ש"ח (דרושי נקודות) פ"א (מ"ת).

75 לו ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.

76 לח דברים ו, ד.

77 לט ההתעצמות עם הוי' אחד היא התיקון ל"היזק ראייה", העולה הוי' פעמים אחד (הרבע הכפול של אחד, היינו שממוצע כל תבה ב"היזק ראייה" הוא אחד אהבה ברבוע).

78 מ חגיגה יג, ב. וראה כש"ט (קה"ת) אות כח.

ב. היזק ראייה היזק הגוף או היזק ממון

המחלוקת העיקרית בהבנה של היזק ראייה – השיעור הראשון במסכת בבא בתרא – היא האם היזק ראייה הוא היזק הגוף או היזק ממון: חשובי הראשונים^{מא} אומרים שהיזק ראייה הוא היזק הגוף – הכוונה שכאשר מסתכלים על מישהו יש לו ממש צער מהענין. העובדה שמישהו מרגיש צער הגוף מכך שמסתכלים עליו היא דבר טוב – ליהודים יש טבע של צניעות. בלעם מתפעל מכך ש"אין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה"^{מב} כדי לשמור על הצניעות, לשמור מהיזק ראייה. אצל הגוים אין כזה דבר, בלעם בעצמו הוא "גלוי עיניים"^{מג} – הטבע שלו שהוא רואה הכל, מסתכל בהכל, אבל ליהודי יש טבע של צניעות, הוא לא אוהב שמסתכלים עליו ונוהר מלהסתכל על אחרים^{נד}. לפי השיטה הזו, היזק ראייה מוגדר כ"גירי דיליה", כאילו האדם בראיה שלו יורה חצים בראיה שמזיקים לזולת (חצים רמוזים במשנה בביטוי "מחיצה בחצר"^{נה}). אבל יש שיטה אחרת – שבעיקר נקראת על שמו של הסמ"ע^{נו}, כפוסק אחרון, אבל

מח ר"ף א, ב. רמב"ם הלכות שכנים פ"ב הי"ד.
מט ב"ב ס, א.
נ דברים כד, ד וטז.

נא לפי זה הסדר של הלשונות בגמרא, קודם "היזק ראייה לאו שמיה היזק" (לפי הפשט שמחיצה היא גודא) ואחר כך "היזק ראייה שמיה היזק" (לפי ההסבר שמחיצה היא פלוגתא) הוא בסוד "דרך ארץ [הדעה האוניברסלית, שקודם מתן תורה] קדמה לתורה [ולתכונת הבושה שקנינו כטבע יהודי דווקא במתן תורה, כנודע]" (ויקרא רבה ט, ג; תנודב"פ א), כפי שדובר גם בשיעור שבשבת שעברה (סיום מסכת יבמות, שנדפס בנפלאות כי תצא). ואכן, בפנימיות, היחס בין סברת "גודא" (בה השותפין רצו לבנות ביניהם מחיצה של ממש) לסברת "פלוגתא" (בה הם רק רוצים לברר את חלקו של כל אחד בחצר) הוא – לפי ערכין – יחס בין תהו ותיקון (וההכרעה נוטה לתיקון), וד"ל (וכן בחכמת המספר, גודא-פלוגתא הם צמד של כפולת 7, 14, וכפולת 13, 520 – ה"ד שייך לשבעת ימי בראשית ולכללות האנושות וה"ד 13 לישראל הזוכים ל"ג מדות הרחמים). נב אותיות "מחיצה בחצר" רומזות שמ"ח אחד מתפשטים הרב(ה) חצים – היזק הראיה הולך ומתפשט (ולכן לא שייכת בו מחילה, כדעת הר"ף המובאת לקמן בפנים).

תיקון העינים הוא לדעת מתי לסגור לעצום את העינים ומתי לפקוח אותן, לעצום את העינים כדי לא לראות לא-טוב, כדי לא להזיק, ולפתוח אותן במבט שרואה רק טוב, שמכניס רק עין טובה בהכל.

בפרטות, לפי התהליך השלם של הכנעה-הבדלה-המתקה (חש-מל-מל)^{מא}, ההכנעה בתיקון הראיה היא שמירת-עצימת העינים כדי לא לראות ברע, קיום "ולא תתורו..." ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם"^{מב}; ההבדלה היא הזהירות מהיזק ראייה לזולת, השותף-השכן (בהגדרת הגבולות ושמירה עליהם); ההמתקה היא קיום יסוד תורת הבעל שם טוב, שמכל מה שרואים יש ללמוד הוראה בעבודת ה' – ה' מראה לנו תורה, לשון הוראה^{מג}, "אתה הראת לדעת"^{מד} (והיינו הפנימיות של "ראייתה – מצאתיה" הנ"ל, על דרך "יגעתי ומצאתי תאמינ"^{מה}, כאשר עיקר המציאה הוא חידוש

תורה-הוראה בחיים), ואזי זוכים לראות רק חיים, ברכה וטוב^{מו} ("אין טוב אלא תורה"^{מז}, היא חיינו ומקור הברכה בהם).

מא כש"ט הנ"ל בהערה הקודמת.
מב במדבר טו, לט (וראה תניא פכ"ז על ממד הכנעה שכאן).

מג זהו ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש "ירה" (מובא פעמים רבות בשיחות הרבי מליובאוויטש).

מד דברים ד, לה.
מה מגילה ו, ב.

מו סוד "בטח [ר"ת ברכה טוב-חיים, עליהם נאמר 'ראה'] בדד אין יעקב" (דברים לג, כח) – ראה סוד הוי' ליראיו שמ"ה ובכ"ד.

מז אבות פ"ו מ"ג.

ההמתקה היא
קיום יסוד תורת
הבעל שם טוב,
שמכל מה
שרואים יש
ללמוד הוראה
בעבודת ה'

העובדה שמישהו
מרגיש צער הגוף
מכך שמסתכלים
עליו היא דבר
טוב – ליהודים יש
טבע של צניעות

בענין הראיה – אם הראיה היא אקטיבית או פסיבית. כאשר אדם מסתכל על משהו – האם הוא מוציא משהו מהעיניים שלו או שהוא בעיקר קולט את מה שבא מבחוץ?

ברור שיש משהו שיוצא מהעיניים – כאשר מסתכלים

על משהו חזק מאחורה הוא יסתובב³⁹, הוא

מרגיש את ההסתכלות. כתוב שיש עוף שמחמם את הביצים שלו רק בהסתכלות⁴⁰. איפה עוסקים

בכל הנושא הזה? באורות העיניים של א"ק, שם היתה השבירה, כפי

שהזכרנו (ופעם למדנו באריכות⁴¹ פרצוף שלם של תהליך הראיה

לפי איך שמבאר אותו רבי הלל מפאריטש⁴²). אבל היום, על פי

המדע המוכר, תופסים שעיקר הראיה הוא קליטה של אור

שבא מבחוץ, שהמציאות מחזירה לתוך העיניים.

אם תופסים שהראיה היא בעיקר אקטיבית אז מתאים לומר

שהיזק ראייה הוא "גירי דיליה" ואם הראיה היא בעיקר פסיבית

יותר מתאים לומר שהפעולה שלה היא עקיפה, "גרמא",

ויש בה רק מניעת תשמיש. זו החקירה העיקרית בחסידות בנוגע לכח הראיה

שמתאימה לסברות בדין היזק ראייה.

מושכל-מורגש-מוטבע

אבל יש סברא שלישית ביסוד של דין היזק

ראיה, שמביא בעל הקהלות יעקב⁴³, מאחרוני

כאשר אדם

מסתכל על משהו

– האם הוא מוציא

משהו מהעיניים

שלו או שהוא

בעיקר קולט את

מה שבא מבחוץ?

הוא לא היחיד שאומר כך⁴⁴ – שהיזק ראייה הוא היזק ממון.

כלומר, הראיה עצמה לא מזיקה באופן ישיר, אבל אם אני יודע

שמסתכלים לי בחצר, ואיני יודע מתי יכולים לראות מה שאני

עושה בחצר, יהיו דברים שלא אעשה בחצר – זהו הפסד ממון

של מניעת תשמיש בחצר.

את המחלוקת הזו אפשר לקשר לשאלה

האם "היזק ראייה שמיה היזק" או "לא שמיה היזק" – כלומר, כמו שהסברנו,

האם הוא היזק שמחייב לעשות מחיצה כדי למנוע אותו או הוא

היזק פחות שלא מחייב הקמת מחיצה. אם היזק ראייה הוא צער

גופו יש לו "דינא דגרמי", הוא חצים ישירים שפוגעים בזולת,

ובוודאי "שמיה היזק" (וכך משמע לי בפשטות מהלשון

"היזק ראייה", שיש כאן היזק ישיר וממשי). אבל אם הוא

היזק ממון יש לו דין "גרמא", ואף שבהרבה מקרים בהלכה

חייבים גם על "גרמא" כאן יתכן שהעובדה שהראיה שלי

מורידה את ערך החצר של הזולת, שאפשר להשתמש בה

לפחות דברים, לא נחשבת נזק כזה שמחייב אותי להוציא כסף בשביל להמנע ממנו.

ראיה אקטיבית וראיה פסיבית

מה אני חושב כאשר אני קורא את שתי

האפשרויות הללו? חשבתי על משהו שאולי איזה

ראש-ישיבה היה יכול להגיד, אבל לא מצאתי מישהו שאומר זאת. בחסידות יש דיון עיקרי

נד ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 39.

נה ע"ח ש"ח (דרושי נקודות) פ"א (מ"ת).

נו חסדי דוד הנאמנים ח"ג עמ' 79 ואילך.

נז לקו"ב לשער היחוד פ"ג (קסח, ב ואילך).

נח קהלות יעקב ב"ב סימן ה.

נג שו"ת הרא"ש כלל צח סימן י. הובאה דעתו

בטור סימן קנד סכ"ב.

שאפילו אם מחל הניזק אין המחילה מועילה, מכיון שאסור למזיק להזיק בראיה, והוא חייב לבנות כותל כדי שלא יזיקו (שהרי אינו יכול לעצום את עיניו תמיד). אם כן, במושגים שלנו, הוא מחבר כאן את שני הטעמים העליונים לאיסור היזק ראייה – מצד המושכל, עצם האיסור על המביט בחברו, ומצד המורגש, נזקי גופו.

ג. שכן טוב תיקון השותפין

כמו שכבר הזכרנו, המלה הראשונה של מסכת בבא בתרא היא "השותפין". השותפים כאן הם בעצם שכנים שחולקים חצר משותפת (ובגמרא מדובר גם על גינה ובקעה) – טוב שהם שותפים, שכנים טובים (שותף-שכן עולה טוב-טוב ברבוע), וצריך שהם לא יזיקו אחד לשני. כאשר השותפים חולקים את החצר ובונים ביניהם כותל השותפות מצטמצמת לכותל עצמו – שמקומו ואבניו שייכים לשניהם (כסיום המשנה) – והקשר שנשאר הוא יותר שכנות, ודוק.

לאיפה שייך המושגים "השותפין"? במושגי הקבלה השותפים הם הספירות נצח והוד, שתי הרגלים שחייבות לעבוד בשיתוף פעולה, שהשם הקדוש שלהם הוא שם צבאות^{סג}. כמו שהסברנו הרבה פעמים^{סד}, כתוב בקבלה^{סה} ששם צבאות באתב"ש גם הוא שם קדוש – שם השתפא – שהוא סוד השותפות. מה כתוב על השותפין במשנה שלנו? "השותפין שרצו" – הפשט של רצו הוא רצון, אבל אם "השותפין" הם שני הרגלים אזי "השותפין שרצו" הן הרגלים הרצות. הם רצים "לעשות" – תכלית כל

האחרונים. לפי סברא זו היזק ראייה הוא איסור על המזיק – כלומר, פחות נוגע הגדרת ההיזק מצד הניזק, ההיזק בחפצא, והטעם לחייב את הקמת המחיצה הוא האיסור של הגברא. כמובן, האיסור על הגברא הוא בגלל הנזק לחפצא, אבל החיוב של הקמת המחיצה הוא בגלל האיסור על הגברא.

איך אפשר לסדר בפנימיות את שלש

הסברות בדין היזק ראייה?

כנגד מושכל-מורגש-

מוטבע: לומר שעיקר

הבעיה בהיזק ראייה

הוא של הגברא, איסור

שחל על האדם והוא

צריך לתקן, זו סברא של

חב"ד – תכלית המוחין

היא "לאסתכלא ביקרא

דמלכא"^{סז}, דרך התורה

(כנ"ל), ועצם ההסתכלות

על הזולת לראות את

מעשיו (גם ללא כוונה

רעה, על דרך רכילות גם ללא לשון הרע^{סח}) פוגם

בהם. עיקר כח העמידה בנסיון של הראיה –

אליו התייחסנו בפרק א – הוא דווקא בעבודת

המוחין, מתוך תודעת האיסור של האדם עצמו.

הסברא שהיזק ראייה הוא צער הגוף של הזולת

שייכת ל"תפארת גופא"^{סא}, הכוללת את כל

המורגש שבנפש. הסברא שהיזק ראייה הוא

פעולה עקיפה במציאות הנגרמת מהראיה שייכת

למוטבע, לנה"י הפועלים "לבר מגופא"^{סב} (וזה

תפיסת הראיה הפשוטה בטבע היום).

הרי"ף^{סג} סובר שאין חזקה להיזק ראייה

ומסביר הרמב"ן^{סד} שחזקה מועילה רק בנזקי

ממון אבל היזק ראייה הוא צער הגוף. הוא מוסיף

כאשר השותפים
חולקים את החצר
ובונים ביניהם
כותל השותפות
מצטמצמת
לכותל עצמו
והקשר שנשאר
הוא יותר שכנות

סג זהר ח"ג יא, א; ראה קהלת יעקב ערך 'צבאות'.
סד ספר הנפש פ"ב עמ' ר; שיעור כ"ג אלול תש"פ (ביחס
לשנת ה'תשפ"א). וברבוי מקומות.
סה זהר ח"ב רסא, ב; וראה קהלת יעקב ערך 'השתפא';
פנים יפות על שמות לא, יג.

נט זהר ח"א קצט, א.
ס רמב"ם הלכות דעות פ"ז ה"ב.
סא הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
סב זהר ח"ב קי, ב; רכז, א; ע"ח שט"ז (הולדת או"א וזו"ן)
פ"ד; שעה"כ דרושי סדר שבת דרוש א. ובכ"מ.

התיקון הראשון והעיקרי של השותפין שייך לתיקון העינים, שלא יהיה היזק ראיה ועין הרע אלא רק ראייה טובה שממשיכה ברכה

יוסי אומר שכן טוב^ט. יש כאן איזו השתלשלות פנימית, מ"עין טובה" באים ל"חבר טוב" (דבר המתבטא בעיקר בדבור הטוב בין חברים נאמנים)^י ומשם ל"שכן טוב" (בחזרה לזהירות בהסתכלות העינים, וכמובן גם בתקשורת טובה בפה). יש מעלה ב"חבר טוב" – כמו שאנחנו אוהבים להביא, "האשה הטובה היא החבר הטוב"^{יא} – אבל יש גם מעלה מיוחדת ב"שכן טוב".

איך רבן יוחנן בן זכאי מגדיר את רבי יוסי כשהוא מונה את שבח התלמידים שלו? "חסיד". דווקא חסיד תופס שהדבר הכי טוב הוא "שכן טוב". [הרב לימד פעם^{יב} שעיקר הגדר של חסיד שהוא הכי נזהר מלהזיק לזולת, גם בהיזק קל שלא חייבים עליו]. נכון. מה באמת הדבר הראשון שרבי יוסי אומר בהמשך? "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך"^{יג} – העיקר אצלו הוא הזהירות המוחלטת בממון הזולת.

מה הם שלשת הדברים שהוא אומר? "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך, והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, וכל מעשיך יהיו לשם שמים". מהזהירות של "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך", זכירות ששייכת ל"שכן טוב", באים ל"התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך" – לתורה מגיעים על ידי יגיעה,

סט אבות פ"ב מ"ט.

ע קדימת רבי אליעזר לרבי יהושע בכל מקום היא על דרך קדימת בית שמאי לבית הלל (ראה שבת קל, ב ובכ"ד) – שמאי שייך לשומא בעינים (כח האדם לשום אורחותיו מתוך הסתכלות נכונה) והלל שייך לפה בו משבחים ומהללים, ודוק.

עא משלי ישראל תקפח.

עב ראה שיעורי ט' וט"ז חשון תשס"ז (וש"נ).

עג אבות פ"ב מ"ב.

מעשה בראשית הוא "אשר ברא אלהים לעשות"^ס, "לתקן"^{סז} (והנה, "לעשות" – העולה אל פעמים הוי', סוד "אל הוי' ויאר לנו [שני השותפים] – עולה היזק ראייה שמו היזק!). אם "השותפין" הם נצח והוד, כנראה שהכותל שביניהם ("בונין את הכותל באמצע") הוא היסוד – שנמצא בין שתי הרגלים – סוד תיקון הברית, הצניעות אותה מאפשר הכותל.

הספירות נצח והוד, שתי הרגלים, של הפרצוף הפנימי נעשות העינים של הפרצוף החיצוני. עוד יותר בפרטות, השרש נצח והוד הוא שתי הכליות, שדומות לשתי עינים, והכליות של ז"א נעשות העינים של המלכות^{סח}. לכן התיקון הראשון והעיקרי של השותפין שייך לתיקון העינים, שלא יהיה היזק ראייה ועין הרע אלא רק ראייה טובה שממשיכה ברכה.

"רבי יוסי אומר שכן טוב"

שוב, "השותפין" כאן הם שכנים וההלכות של תחלת מסכת בבא בתרא מופיעות ברמב"ם ובשו"ע ב"הלכות שכנים". את המושג שכנות טובה אנחנו מכירים מפרקי אבות. כאשר שאל רבן יוחנן בן זכאי את תלמידיו "איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם" אחד התלמידים, רבי יוסי הכהן, אמר "שכן טוב" – "רבי אליעזר אומר עין טובה, רבי יהושע אומר חבר טוב, רבי

סו בראשית ב, ג.

סז בראשית רבה יא, ו (ובכ"מ); פסיקתא רבתי; ו; זהר ח"א מז, ב.

סח ראה ע"ח של"ד (תיקון נוקבא) פ"א. קומי אורי מאמר "ולפני עור לא תתן מכשול" עמ' צה; מעין גנים פרשת שלח עמ' נו.

באשתו והיו לבשר אחד^{טז}. אף על פי כן, צריך שבין בני זוג יהיו גם יחסי שכנות, שבהם כל אחד מהם נזהר בצניעות של השני. לא לחשוב, חלילה, שלא צריכה להיות צניעות בין בני הזוג – יש דברים שאסור לראות ויש לנהוג בצניעות גם אחד ביחס לשני, להזהר מ"היזק ראייה" בין בני זוג. היום משתמשים במלה נוספת – פרטיות, בתוך החברות הקרובה בין בני הזוג כל אחד צריך לאפשר לשני גם את הפרטיות שלו, את המקומות בהם יש לו את המרחב הפרטי והצנוע שלו. אדרבא, גם בנקודה הכי עמוקה של החברות, בשעת החיבור גופא, יש לשמור על הצניעות (בסוד עצימת העיניים בעת היחוד) – "חבר טוב" באמת הוא ב־זמנית גם "שכן טוב"^{טז}.

רבי יוסי הכהן הוא מצאצאיו של אהרן כהן גדול, המשכין שלום בין איש ואשתו^{טז}. הוא יודע שרוב הבעיות בשלום בית לא נובעות מחסרון בחברות אלא דווקא מחסרון בשכנות הטובה – מאי־כיבוד פרטיותו של בן הזוג ובכלל מאי־התחשבות ברגשותיו. הפגם בצניעות והפגם בראיה משתלשלים מ"עין הרע" ל"לשון הרע" – פגם בתקשורת בין בני הזוג – ומופיעים בבית כ"נגעים" עמם צריך הכהן להתמודד בכח הראיה המברכת והמרפאת שלו ("וראה הכהן"^{פא} ^{פב}). כל הבעיות מתחילות מ"היזק ראייה" והתיקון שלהן הוא תיקון הראיה – הידיעה מתי לעצום את העיניים מתוך צניעות ובושה מתוקנות, שלא להסתכל בזולת ללא לבוש^{פב},

עז בראשית ב, כד.

עח חבר טוב שכן טוב היינו תיקון שלם של חכמה־בינה־דעת. ראשי התיבות של חבר־שכן הם "חש" (של חשמל), כאשר ה"כן" של השכן הוא סוד ה"מל" דחשמל ויש עוד "בר" של חבר, סוד "עשה לך רב" (יחד חבר־שכן עולה י"פ חן. עט אבות דרבי נתן פי"ב ה"ד.

פ בטיוי החוזר שוב ושוב בויקרא יג"ד בנוגע לנגעים – הנגעים באים על לשון הרע, פא והנה, רבי יוסי הכהן עולה חשמל, סוד תיקון העיניים ותיקון הדבור!

פב לבוש נוסריקון לא־בוש – ה' עשה לאדם ולאשתו "כתנות עור" (המזדככות והפכות בתורתו של רבי מאיר – המאיר עיניהם של חכמים – ל"כתנות אור") – כדי למנוע מהם את הבושה שבחשיפה מוחלטת (שעלולה גם להביא

שייך לכל בחורי הישיבה, "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין"^{מה} – ומכך מגיעים ל"כל מעשיך יהיו לשם שמים", ההוראה הכי כללית וחשובה לפי הרמב"ם^{טז}. [מה הקשר בין הדברים?] מי שזהיר בממון חברו נזהר מאד לגעת בכל מה שלא שלו – מכך הוא מכיר שגם התורה לא שלו בלי שיתייגע עליה, הוא לא נוגע בתורה שהיא "מתנה" או "ירושה" אלא מתייגע כדי לזכות לתורה שלו. כשלומדים ככה תורה התורה מלמדת כיצד "כל מעשיך יהיו לשם שמים".

חברות ושכנות בנישואין

הזכרנו את הפתגם "האשה הטובה היא החבר הטוב" – קודם כל על בני הזוג להסתכל זה בזו בעין טובה, ומתוך כך נבנית ביניהם תקשורת־חברות טובה – אבל ודאי צריכה להיות גם בחינה שהאשה הטובה היא שכן טוב – איש ואשה מקיימים יחסי שכנות, הם גרים באותו בית, וכאשר "זכו – שכינה ביניהם"^{טז}, גם הקב"ה רוצה לשכון באותו בית (והריהם "שלשה שותפים"^{טז}, סוד "השותפין" שלנו).

מה ההבדל בין "האשה הטובה היא החבר הטוב", בין היות האיש והאשה

חברים נאמנים, לבין 'האשה הטובה היא השכן הטוב', יחסי שכנות טובים בין בני הזוג? "חבר" הוא לשון חיבור – החברות הטובה בין בני הזוג מגיע לקרבה ודבקות מלאה ביניהם, "ודבק

רוב הבעיות

בשלום בית לא נובעות מחסרון בחברות אלא דווקא מחסרון בשכנות הטובה – מאי־כיבוד פרטיותו של בן הזוג ובכלל מאי־התחשבות ברגשותיו

עד שמונה פרקים לרמב"ם סוף ה.

עה סוטה ז, א.

עו קידושין ל, ב.

ומתי לפקוח את העינים ולראות את כל הטוב שלו. החיבור של חברות טובה ושכנות טובה, כמפתח לשלום בית אמתי, הוא נושא חשוב ויסודי בחיי הנישואין. לראית פגמי הזולת ולפגיעה באהבה – ראה נדה טז, ב).

הַלּוּמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לַדֶּרֶךְ

- ◆ בלימוד מסכת בבא בתרא כח לתקן את הסברא.
- ◆ סגולת מסכת בבא בתרא לעמוד בנסיון הנוגע לראיה.
- ◆ "עין הרע" (שקוטלת שנים) מביאה ל"לשון הרע" (שקוטלת שלשה).
- ◆ השרש הדק של עין הרע (בכוונה שלילית) הוא היזק-ראיה (ללא כוונה).
- ◆ כח הראיה הוא המקור לכל ברכה (בראית ה') וגם לכל קללה (בראיה אגואיסטית ואגוצנטרית).
- ◆ תיקון העינים – כמו תיקון הדיבור – הוא בסוד החשמל: יש לדעת לעצום עינים (ולסגור את הפה) כדי לפקוח אותן (ולדבר) באופן מתוקן.
- ◆ הכנעה – שמירת העינים מראיות אסורות; הבדלה – זהירות מהיזק ראייה; המתקה – מציאת הוראה בעבודת ה' בכל מה שהאדם רואה.
- ◆ צער הגוף בהיזק ראייה נובע מטבע הצניעות של עם ישראל.
- ◆ אם ראייה היא אקטיבית היזק ראייה הוא "גירי דיליה" (ויש בו צער הגוף) ואם ראייה היא פסיבית היזק ראייה הוא מניעת תשמיש בגרמא (נזק ממון).
- ◆ תכלית המוחין היא "לאסתכלא ביקרא דמלכא" והסתכלות סתמית על הזולת פוגמת בשכל.
- ◆ עיקר הכח לעמוד בנסיון הראיה בא מהכרה-שכלית באיסור ההסתכלות ובנזק שהוא גורם למי שמסתכלים עליו.
- ◆ תיקון "השותפין" הוא תיקון נצח והוד (כשהכתל שביניהם הוא תיקון היסוד).
- ◆ מ"עין טובה" באים להיות "חבר טוב" ומשם להיות "שכן טוב".
- ◆ החסיד זהיר בממון חברו כבשלו ולכן הוא "שכן טוב".
- ◆ הזהיר בממון שאינו שלו מגיע ליגיעת התורה והיא מלמדת אותו כיצד לעשות הכל לשם שמים.
- ◆ "האשה הטובה היא החבר הטוב" וגם "השכן הטוב".
- ◆ השראת "שכינה ביניהם" תלויה ביחסי שכנות טובים בתוך הבית.
- ◆ בחברות בין בני הזוג צריכים לשמור גם על שכנות טובה – זהירות בצניעותו ופרטיותו של הזולת.
- ◆ דווקא בשיא החברות-החיבור נדרשת צניעות ועצימת עינים.
- ◆ רוב הבעיות בשלום בית נובעות מפגם בשכנות הטובה – חוסר-כבוד לפרטיותו ולרגשותיו של בן הזוג.
- ◆ "עין הרע" ו"לשון הרע" מופיעות כנגעים בשלום הבית והתיקון הוא מכח עינו הטובה של הכהן המשכין שלום.

שנה ראשונה

קיצור מהלך השיעור

בווארט לנכדתו מסר הרב שיעור יסודי בעבודת **השנה הראשונה של חתן וכלה**, עליה נאמר "נקי יהיה לביתו שנה אחת". **פרק א** מעמיק בלשון **ספר החינוך** על מצוה זו ומלמד כיצד שואפים בני הזוג לבנות **מודעות טבעית משותפת** בכל רבדי הנפש ו**פרק ב** מנתח באופן מחודש את **מנין המצוות בפסוק** הזה – מהזמן הזה ועד **לימות המשיח**. על אף שהפסוק מופיע בפרשת כי תצא הוא הדרכה חשובה ויסודית **לכל זוג צעיר** (וכפי שאמר הרב פעמים רבות – כל חתן שלא קיום בהידור את המצוה לשמח את אשתו שנה שלמה צריך להשלים זאת בהמשך כל החיים המשותפים...).

במחשבה לפניו לבראות העולם, וחפצו שיתישב בבריות טובות הנולדות מזכר ונקבה שיזדווגו בהכשר, כי הזנות תועבה הוא לפניו, תכלית הבריאה היא ישוב העולם בבריות טובות, הנולדות דווקא מיחוד זכר ונקבה שנעשה על פי התורה. קשר של זנות, שאינו על פי תורה, הוא תועבה לפני ה' – אבל כאשר הקשר הוא בהכשר הוא מוצא חן בעיני ה'. יש לקב"ה נחת ותענוג מכך שיש בעולם איש ואשה ששכינה שרויה ביניהם² והם מולידים בנים ובנות עוסקים בתורה, במצוות ובחסידות.

על כן גזר עלינו העם אשר בחר להיות

א. שנה ראשונה – לבנות טבע משותף

"נקי יהיה לביתו שנה אחת" – שרשי המצוה

בפרשת השבוע, כי תצא, יש מצוה ששייכת לחתונה – "כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח"^א. על המצוה הזו יש קטע מאד יפה בספר החינוך: משרשי המצוה, כי האל ברוך הוא עלה

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ווארט פסח"אליהו שי' שיפמן ורבקה תחי' גינזבורג (ח"א). אור ליד' אלול תשפ"ג – רמת אביב.

א דברים כד, ה.

ב ע"פ סוטה יז, א.

מתי האדם מקבל טבע שני? דווקא כשהוא מתחתן – כשהוא מתחבר באמת ל"שני", בן- זוג או בת-זוג

אשר לקח", אזי:
עד שיבא אצל הטבע כל
מעשה אשה אחרת וכל עניניה
דרך זרות,
אם הוא מצליח לעשות זאת,
הטבע של כל מישהי אחרת יהיה
אצלו "דרך זרות", כי הטבע שלו

הפך להיות הטבע שלה, נעשו טבע אחד.
כי כל טבע ברוב יבקש ויאהב מה שרגיל בו,
על פי רוב הטבע מבקש ואוהב את מה
שהאדם רגיל בו. כתוב^ה שההרגל נעשה טבע
שני. ידוע אצלנו^ו הרמז ש"טבע שני" בגימטריא
אמת – דווקא הטבע השני, שנראה כמו הרגל
מעושה, הוא האמת לאמתו של האדם. מתי
האדם מקבל טבע שני? דווקא כשהוא מתחתן
– כשהוא מתחבר באמת ל"שני", בן-זוג או
בת-זוג, הוא יכול לקבל "טבע שני".

היות שהטבע שלהם מאוחד, וטבע אחד הוא
זר להם לגמרי, יש נאמנות גמורה בין בני הזוג
(והרחקה מלאה מ"הזנות תועבה היא לפניו"):
ומתוך כך ירחיק האדם דרכו מאשה זרה ויפנה
אל האשה הראויה לו מחשבתו

מה קורה כשכל מחשבת האדם שקועה רק
באשתו ולשני ההורים – האבא והאמא – יש
טבע אחד, רצון אחד, ציור אחד ופועל אחד?
ויוכשרו הוולדים שתלד לו ויהיה העולם
מעלה חן לפני בוראו,

כאשר החתן והכלה הופכים להיות אחד,
"והיו לבשר אחד"^ז – לא רק בפשט, אלא גם
"אחד" כמו שהוא מתאר כאן, עם טבע אחד,
רצון אחד, ציור אחד ופועל אחד – העולם
שלנו מעלה חן לפני בוראו. בלשון החסידות,
אם העולם שלנו מעלה חן הקב"ה שורה בו
והעולם נעשה דירה לעצמותו יתברך. תכלית
הבריאה, "דירה בתחתונים"^ח, תלויה בחתן

נקרא על שמו שנשב עם האשה
המיוחדת לנו להקים זרע שנה
שלמה מעת שנשא אותה
תכלית מצוות הקידושין
והנישואין היא מצות "פרו ורבו
ומלאו את הארץ וכבשה"^ג,
"להקים זרע", וכדי שהדבר יעשה

באופן הראוי והטוב, שנושא חן לפני ה', יש את
הדין של "נקי יהיה לביתו שנה אחת".

רציתי לקרוא את הקטע הזה בעיקר בשביל
ההמשך, בו הוא מונה ארבעה דברים שקורים
באותה "שנה שלמה מעת שנשא אותה":
הדבר הראשון:

כדי להרגיל הטבע עמה

בשנה הראשונה הטבע של האיש מתקשר
ומתדבק עם הטבע של האשה – נעשה
להם טבע אחד. אנחנו קוראים לכך "מודעות
טבעית"^ט.

הדבר השני:

ולהדביק הרצון אצלה

שכל הרצון של האיש יהיה דבוק באשתו
בלבד.

את הדבר השלישי והרביעי הוא כותב יחד:
ולהכניס ציורה וכל פעלה בלב,
תכלית השנה הזו היא להכניס לעצמו,
שיחדור ללב שלו, גם את הציור שלה וגם את
"כל פעלה", את צורת הפעולה שלה, ההתנהגות
שלה, הפועל הטוב שלה.

שוב, יש כאן תיאור מאד מיוחד, שכולל
ארבעה דברים – (א) להרגיל הטבע, (ב)
להדביק הרצון, (ג) להכניס את הציור שלה (ד)
ולהכניס את הפועל שלה בתוך הלב שלו.

טבע שני

אם כל זה קורה בפועל, על ידי קיום המצוה
"נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו

ה תניא פ"ד ופ"ו.

ו ראה הטבע היהודי עמ' קמ. ובכ"מ.

ז בראשית ב, כד.

ח תנחומא נשא טז; תניא פ"ו.

ג בראשית א, כח.

ד ראה **נין משמח** ח"ג ש"ד בתורה "זיווג במחשבה דבור
ומעשה" וח"ד ש"ה בתורה "בדרך למודעות טבעית".

ומדרגה שניה בה בכלל "אין טעם לרצון"^{יב} – רצון שלגמרי למעלה מטעם ודעת. על ידי הישיבה יחד, קיום מצוה של "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח", הרצון נדבק בבן-בת הזוג עד שנעשה להם רצון אחד. איך קוראים למצב בו הרצון אחד? "כתר אחד לשניהם"^{יג}.

בשיר השירים יש ארבע מדרגות בין החתן והכלה – "אחתי רעיתי יונתי תמתי"^{יד}. המדרגה של "כתר אחד לשניהם", ש"שויך בקומתן" לגמרי, נקראת "תמתי-תאומתי"^{טו}. זה הדבר השני שכותב כאן, ובעצם יש כאן עליה מהמוטבע, מהטבע, אל הכתר שלמעלה מטעם ודעת – עליה מ"אחתי" ל"תמתי" (שיש ביניהן קשר פשוט, כמובן).

אחר כך הוא אומר דבר שלישי, שהאיש צריך לחקוק את הציור של האשה בלב שלו, בעצם הנפש – שאין אצלו בכלל ציור של אשה אחרת, רק האשה הזאת. ושוב, הדבר נכון גם בכיוון השני – לחקוק את הציור של האיש בלב של האשה. מה המשמעות בנפש של חקיקת הציור בתוך הלב? הציור הוא על ידי ראייה – גם ראייה גשמית, והעיקר ראייה פנימית, "עין השכל שבלב"^{טז}. אם כן, חקיקת הציור של בת הזוג בתוך הלב הוא החב"ד כאן – המושכל. חקיקת הציור של בת הזוג שאני רואה בבית כציור היחיד בעיני של אשה הוא 'תכנות מחדש' של התודעה, איך חושבים על המושג של בן/בת המין השני – עיצוב חדש של המושכל. והרמז: **ציור** בגימטריא **אשה** – הציור של האשה הוא עיקר ההגדרה שלה, עיקר המוחין, המושכל של הקשר (בתוך המוחין בפרט הציור שייך לתבונה^{יז}).

ובכלה שדבקים אחד בשני, "ודבק באשתו והיו לבשר אחד".

דבקות בכל קומות הנפש

כאשר רואים פנינה כזו של ארבעה דברים בקשר בין החתן והכלה אנחנו אוהבים למצוא את המבנה הפנימי שלה – ממש מתבקש לעשות כאן איזה מבנה על פי חסידות:

הדבר הראשון כאן הוא שעל ידי ההרגל והישיבה יחד שנה שלמה הטבע של החתן והכלה הופך להיות טבע אחד. בתוך דברי בעל החינוך זו גם ההתחלה וגם הסיום, כמו שקראנו – "נעוץ סופן בתחלתן"^{יח}. התופעה הזו קשורה, כמובן, למה שנקרא בחסידות המוטבע שבנפש – כוחות הנצח-הודי-סוד, הרגלים של הנפש. הרגל הוא לשון רגלים – נצח והוד הם רגלים, "נצח והוד תרין שוקין", וגם היסוד הוא רגל^{יט}. הנה"י של הנפש, כוחות המעשה בפועל, ההוצאה מהכח אל הפועל, נקראים טבע – המוטבע

שבנפש. דבר ראשון צריך להשוות את הטבעים של החתן והכלה.

אחר כך צריך שכל הרצון של החתן יהיה אך ורק כלפי הכלה, וכמובן הדברים הם גם בכיוון השני, המשלים, שכל הרצון של הכלה יהיה אך ורק כלפי החתן – שכל אחד ירגיש ויאמר 'רק אותך אני רוצה!'. הרצון הוא כתר, המקיף שלמעלה מטעם ודעת. יש ברצון שתי בחינות, מדרגה אחת בה עדיין יש "טעם כמוס לרצון"

הוא יתרגל
לאהוב מה
שהיא מבשלת,
שהפעולה שלה
תהפוך להיות מה
שהוא הכי אוהב
– 'אני הכי אוהב
מה שאת עושה,
בדיוק כמו שאת
עושה'

יב ראה שער היחוד פכ"א, ובכ"מ בחסידות. וש"נ.

יג לקו"ת שה"ש מח, ב.

יד שה"ש ה, ב.

טו שה"ש רבה ה, ג.

טז ע"פ זהר ח"ב קטז, ב (ברע"מ).

יז ראה גם הנפש פ"ו ושם הערה נא.

ט ספר יצירה פ"א מ"ז.

י הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יא רמ"ז זהר ח"ג קפ, א; קהלת יעקב ערך 'רגלים'.

ב. מנין המצוות בפסוק שיטות חוני המצוות בפסוק

בפרשת כי תצא יש הכי הרבה מצוות בתורה – **עד** מצוות (לפי שיטת הרמב"ם וסיעתו), מתוך **תריג** מצוות. לכן ראוי באמת לשאול כמה מצוות יש בפסוק "כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבד עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח". לפי החינוך – שהולך בדרך הרמב"ם – יש כאן מצות ל"ת אחת, שאסור לו לצאת למלחמה במשך השנה הראשונה, כולל גם לכל צרכי המלחמה, לספק מזון ומים וכו',^{כא} ומצות עשה אחת, "ושמח את אשתו אשר לקח". אבל, כידוע, יש הרבה מוני מצוות ולא כולם מסכימים איך לסדר ולמנות את המצוות. לפי הבה"ג,^{כב} שהוא אולי הגדול הראשון שכותב את מנין מצוות התורה, יש פה שלש מצוות^{כג}, כי הוא מחלק את "לא יצא בצבא" ו"לא יעבד עליו לכל דבר" לשתי מצוות לא-תעשה. גם הרמב"ן, שמשיג על ספר המצוות של הרמב"ם, מסכים איתו^{כד} שהמצוה של "לא יצא בצבא", לא להתגייס לצבא בשנה הראשונה, והמצוה של "לא יעבד עליו לכל דבר", שלא יעשה שום דבר מצרכי ציבור, הן בעצם שני דברים שונים שכל אחד ראוי להיות מצוה בפני עצמה. למצות-עשה של "ושמח את אשתו" קורא הבה"ג "שמחת כלה" (ובחלק מהדפוסים "לשמח כלה").

הכי מענינת שיטת רבינו סעדיה גאון, שבא קצת אחרי הבה"ג, אבל גם הוא בתקופת הגאונים – אולי הגאון הכי חשוב^{כה}. אין לו שתי מצוות, לאו ועשה, אלא אצלו הכל רק מצוה אחת, רק לא-תעשה של "לא יצא בצבא", שכולל "ולא יעבד עליו לכל דבר" וגם כולל לפי דעתו את "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח". כך גם בפיוט המצוות

שלש קומות הנפש המודעות – מתחת לרצון העל-מודע – הן מושכל-מורגש-מוטבע (ובספירות: חב"ד-חג"ת-נה"י). כבר ראינו את תיקון המוטבע ואת תיקון המושכל. הדבר האחרון, שהוא כותב ביחד עם הדבר השלישי, שייך למורגש: מה פירוש שהפועל של האשה יוחקק בלב של האישי? במלים הכי פשוטות, שהוא יאהב את הפעולות שלה. לדוגמה, שהוא יתרגל לאהוב מה שהיא מבשלת, שהפעולה שלה תהפוך להיות מה שהוא הכי אוהב – 'אני הכי אוהב מה שאת עושה, בדיוק כמו שאת עושה'. האהבה הזו כבר שייכת לתחום המורגש.

שלמות הקשר – תכלית הבריאה

לסיכום, ארבעת הדברים כאן מתחילים מהמוטבע, עולים לרצון – שהוא גם שרש המוטבע למעלה מן השכל^{כז} – ואחר כך הציור הוא המושכל, החב"ד, ואהבת הפועל שלה היא כבר המורגש, החג"ת.

ורמו: ארבעת הדברים יחד – **טבע-פעל-ציור-רצון** (כסדרם מלמטה למעלה) – עולים **בראשית!** יש כאן רמז שבמובן מסוים כל העולם כולו הוא "אשה חדשה" (ומכאן גם הדימוי הנשי למציאות, אמא-טבע). הרי ה' רוצה "דירה בתחתונים" ו"ביתו" זו אשתו^{כח}, לכן היחס של ה' לעולם הוא יחס של תשוקה, "זה העולם שהקב"ה השתוקק לבוראו"^{כט}, כפי שאיש משתוקק לאשתו. העולם נברא "בראשית" בשביל לכלול את כל ארבע המדרגות הללו שצריכות להיות בין איש לאשתו.

שוב, כאשר ראיתי את דבריו היום מאד התפעלתי מהם, לכן רציתי לשתף בהם את כולם, וכמובן בעיקר את החתן והכלה שלנו. יהי רצון שהדברים יתקיימו אצל כולם וככה יהפכו להיות אחד!

כא מצוה תקפב.

כב מצות קמח-רל"ד-לא.

כג השגות הרמב"ן ל"סלהמ"צ לאו שיא.

כד ראה גם שיעורי י' שבט תש"ע ו"כ"ו אייר תשע"ה.

יח ראה גם תניא פ"י"ט.

יט 'ומא ב, א.

כ במדבר רבה י, א.

בפירוש בחז"ל אי אפשר ללמוד ממנו דין. בכל אופן, בקרוב יבוא מלך המשיח ויגלה "תורה חדשה"^{כח}. "תורה חדשה" – אומר הרב^{כט} – היא חיבור עצמי בין הנגלה והנסתר של התורה. אנחנו לא יכולים לדעת בוודאות, אבל יש לומר שגם בענין של מנין המצוות – היות שיש כל כך הרבה שיטות שונות בגאונים ובראשונים איך למנות את המצוות – יתכן שלמשיח גם תהיה שיטה משלו איך מונים את המצוות.

כאשר אני, כעם הארץ, קורא את הפסוק הזה בלי לדעת חז"ל בכלל – אני רואה שהוא בעצם כולל ארבע מצוות:

בחלק הראשון, "כי יקח איש אשה חדשה, לא יצא בצבא, ולא יעבד עליו לכל דבר", אני רואה שתי מצוות לא-תעשה, כמו הבה"ג והרמב"ן. אבל החידוש העיקרי הוא בהמשך, חלק העשה של הפסוק – "נקי יהיה לביתו שנה אחת, ושמח את אשתו אשר לקח". נשמע לי שכמו שבתחלת הפסוק יש שני דברים, שני חלקים, שני שלבים, גם סוף הפסוק כולל בעצם שני דברים.

הדבר הראשון הוא "נקי יהיה לביתו שנה אחת". איך נקרא למצוה הזאת? גם החינוך בעצמו וגם הרמב"ם בספר המצוות אומרים שנמנע מחתן לצאת מהבית שלו למרחקים, לצורך סחורה או לכל צורך אחר, לתקופה ממושכת בשנה הראשונה של הנישואין. התורה מצוה עליו "נקי יהיה לביתו שנה אחת", הוא צריך לשבת שנה שלמה בבית, "אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה"^ל, יחד עם אשתו. למה? כמו שאמרנו קודם – כדי להתרגל, כדי לקנות את המודעות הטבעית המשותפת בין החתן והכלה. למצוה הזו נקרא "מצות ישיבה", כי כך קוראים לה גם הראשונים. כתוב^{לא} שהקב"ה עוסק תמיד בלזווג זיווגים, ועל כך אומר הפסוק

המפורסם של^{לב}, שעליו יש את הפירוש המופלא של הרי"ף פערלא, שהרבי מאד אוהב להביא ממנו, כידוע. ובאופן דומה, גם במה שנתגלה רק בזמן האחרון, ספר המצוות שלו – שנכתב יותר מאוחר – יש רק מצוה אחת^{לד}, הלאו של "לא יצא בצבא". באזהרות שלו, שכתב עוד לפני הפיוט, הוא הולך בדרך הבה"ג, שיש שתי מצוות – "לא יצא בצבא" ו"לא יעבוד עליו לכל דבר"^{לד}. עיקר הפלא שלמסקנת הרי"ף הוא לא מונה בכלל את מצות "ושמח את אשתו" – המצוה לשמח את אשתו כלולה אצלו בלא "לא יצא בצבא" (לשיטתו, כנראה, השמחה הכי גדולה של האשה היא שהבעל לא יוצא מהבית...).

חנין מצוות משיחי

יש מנחת חינוך שאומר, דווקא כאן, שאי אפשר להמציא מצוה לפי פשוטו של מקרא, אם היא לא הוזכרה בחז"ל – "כיון דלא מצינו זה בש"ס ובשום מקום לא נוכל לדרוש דינים מעצמנו מפשט המקרא, רק פירוש קבלת חז"ל". כלומר, גם אם יש פסוק שבפשט משמע לי שיש בו מצוה, שה' אומר לי מה לעשות – אם לא מוזכר

עיקר הפלא

שלמסקנת הרי"ף הוא לא מונה בכלל את מצות "ושמח את אשתו" – המצוה לשמח את אשתו כלולה אצלו בלא של "לא יצא בצבא"

יתכן שלמשיח גם תהיה שיטה משלו איך מונים את המצוות

כח ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).
כט ראה קונטרס בענין "תורה חדשה מאתי תצא"
ה'תנש"א; הדרך על הרמב"ם תשל"ה. ובכ"מ.
ל תהלים פד, ה.
לא ויקרא רבה ח, א.

כה חלק הל"ת: "שכחה פרט ולקט] ולא יצבא הנקי ברגשון".
כו פכ"ד מצוה ב.
כז ובלשונו דברה ז אות ק: "הנקה, לא בטורח, ולא בגדוד תגוד".

חוץ מלא לזוז מהבית ולשבת בו שנה שלמה האיש צריך גם לשמח את האשה אשר לקח

היא צרת הציבור – ובכל זאת אסור לחתן להשתתף בה, לא להלחם וגם "לא יעבר עליו לכל דבר". יותר חשוב שהחתן ימצא חן בעיני ה', כמו שכתוב כאן בחינוך, על ידי שישב בשקט שנה עם האשה, "נקי יהיה לביתו שנה אחת". יותר מכך, הוא לא חייב רק לשבת עם הכלה, אלא גם מצות השמחה – לשמח אותה שנה אחת.

לשמח את ולשמח עם

רש"י בחומש אומר שיש מי שמתרגם "ויחדי עם אתתיה", שישמח עם אשתו, וזו טעות, כי לא כתוב 'ושמח עם אשתו' אלא "ושמח את אשתו" (והתרגום הנכון הוא "ויחדי ית אתתיה") – המצוה היא לשמח אותה, לא לשמוח איתה יחד.

בכל אופן, בשבע ברכות, אומרים קודם, בברכה הששית, "משמח חתן וכלה", ובסיום, בברכה השביעית, "משמח חתן עם הכלה". ברור שיש פה שמחה משותפת. גם הבה"ג וגם עוד ראשונים שמונים את המצוות אומרים שיש כאן עוד מצוה. הבה"ג, כמו שהזכרנו, קורא למצוה הזו "שמחת כלה" ועוד ראשונים אומרים^{לו} שיש מצוה לשמח חתן וכלה. יש מי שמבין^{לז} שלפי הבה"ג "שמחת כלה" (או "לשמח כלה") היינו המצוה דרבנן לשמח חתן וכלה. כידוע, הבה"ג מונה גם מצוות דרבנן, והרמב"ם חולק עליו בתוקף בענין הזה^{לח}. שוב, יש מי שאומר שיש כאן גם את המצוה עלינו לשמח את החתן עם הכלה – ברור שגם הוא צריך לשמוח. גם בתיאור של ספר החינוך – "שישמח חתן עם אשתו שנה ראשונה"

שה' "מושיב יחידים ביתה"^{לב} – הוא מושיב יחידים בבית אחד (בית גם לשון שנים, האות ב). כשהם יושבים יחד בבית אחד הם הופכים להיות אחד, בכל רובדי הנשמה, מוטבע-מורגש-מושכל וגם ברצון שלמעלה מהמושכל, כנ"ל. לפי הבנתי לא מחייב שבשנה הזו, שהמטרה שלה היא לקנות את הטבע המשותף – מצות ישיבה יחד – יהיה בדווקא גם "ושמח את אשתו אשר לקח". לכאורה זהו עוד דבר חיובי, מצות עשה, חוץ מלא לזוז מהבית ולשבת בו שנה שלמה האיש צריך גם לשמח את האשה אשר לקח.

אם כן, הייתי חושב שאולי יש כאן ארבע מצוות בפסוק. זו גם החלוקה הפשוטה של הפסוק לפי טעמי המקרא – "לא יצא בצבא, ולא יעבר עליו לכל דבר, נקי יהיה לביתו שנה אחת, ושמח את אשתו אשר לקח". הכל מתחיל מ"לא יצא בצבא" – לא לצאת למלחמה. המפרשים מסבירים^{לג} שהוא לא

חייב להשתתף בצרת הציבור. חידוש מופלא! הרי כל יהודי צריך להיות מעורה נפשית עם הצרה של עם ישראל^{לד}. הראשונים מסבירים שחתן בשנה הראשונה לא חייב להשתתף בצרת הציבור עד כדי חיוב לצאת למלחמה. מדובר בחתן שרוצה לצאת, רוצה להזדהות עם העם, רוצה להתגייס. יש פה מלחמה. אמנם לא מדובר במלחמת מצוה, כי אם היה מדובר במלחמת מצוה על ארץ ישראל גם חתן בשנה הראשונה צריך להתגייס, וגם הכלה, "אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה"^{לה}. אבל מלחמת הרשות גם

לב תהלים סח, ז.

לג ראה העמק דבר על אתר.

לד ראה לדוגמה תענית יא, א. ובכ"מ.

לה סוטה פ"ח מ"ז.

לו ראה תוסו"ע אה"ע סה. ובכ"מ.

לז ראה הנסמן על המצוה בהוצאת ירושלים תשמ"ז, ועוד.

לח ראה הקדמת הרמב"ם לספר המצות.

ומפרשים נוספים גם האיסור שלו להתרחק מהבית ליותר מדי זמן, גם לצרכי עצמו – הוא כבר דרגה מעל, לכן מחלקים אותה למצוה בפני עצמה, והיא שייכת לז"א. ז"א כולל ששה קצוות, ששה כיוונים שונים הכוללים את כל נטיות האדם לצאת מנקודת האמצע שלו ("היכל הקדש באמצע"¹³) ולהתרחק מביתו לצרכים שונים (לפי דעתו, הדעת שהיא ה"מפתחא דכליל שית"¹⁴).

אחר כך עוברים מהלא־תעשה לעשה – "נקי יהיה לביתו שנה אחת". כתוב¹⁵ שאמא עילאה יונקת ממזל "ונקה"¹⁶, לכן המלה "נקי" – "נקי יהיה לביתו שנה אחת" – היא באמא לפי הקבלה.

שמחה בכלל היא גם אמא, "אם הבנים שמחה"¹⁷, אבל הפשט – כמו שרש"י כותב – של "ושמח את אשתו" הוא שעל האיש לשמח את אשתו (ולא שהמצוה כאן היא השמחה שלו). מי משמח את הכלה? החתן. שרש הזכר הוא בחכמה ושרש הנקבה בבניה, האבא הוא המשמח את אמא – הוא מביא לתוכה את השמחה. בסופו של דבר הם שמחים יחד, כמו שאמרנו, אבל עצם הכח והיכולת של החתן לשמח את הכלה, והציווי עליו לשמח אותה שנה שלמה, באים מהבטול שלו, שהוא פנימיות החכמה¹⁸. הבטול שלו מגלה ומפתח את השמחה אצלה¹⁹. לפי ההקבלה הזו ברור למה מוני המצוות לא מונים זאת כמצוה בפני עצמה. אלו שלא מונים בכלל את העשה כאן, כמו הרס"ג, פשוט לא מונים את "הנסתרת להוי' אלהינו", יֵה

מ ספר יצירה פ"ד מ"ד.

מא זהר ח"ב קעז, א.

מב שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט). ובכ"מ.

מג שמות לד, ז.

מד תהלים קיג, ט.

מה תו"א פג, ב; צו, ב, ובריבוי מקומות בדא"ח. וראה סוד ה'

ליראיו ש"א פ"ב (ונתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג).

מו ההפרש בין בטול ל"שמחה הוא אשה – כאשר הבטול נמשך בשמחה הוא מוסיף לעצמו אשה – וממילא שמחה עולה בטול־אשה (אשה כי טוב). אותיות טוב לאשה (סוד "מצא אשה מצא טוב", וכנודע ש'אשה היא היהלום של טוב).

ו"שנצטוינו שישמח החתן עם אשתו שנה אחת" – ברור שיש מצוה לשמוח עם הכלה, לא רק לשמח את הכלה. רש"י אומר שטעות לתרגם זאת כך, ואף על פי כן כך כתוב. אם כן, ברור שיש פועל יוצא, שהחתן צריך לשמח את הכלה, אבל אי אפשר לשמח את הכלה אם החתן לא שמח – צריך להיות שמח בשביל לשמח. החתן הוא בחינת

משיח עבור הכלה, ועל משיח כתוב שהוא יִשְׁמַח (בעצמו) ויִשְׁמַח (אחרים). למה הוא שמח? בזכות הכלה שלו, היא מקור השמחה. זה היה מאמר מוסגר לגבי שמחת חתן וכלה – לא רק לשמח אלא גם לשמוח יחד.

חכמה ארבע המצוות

אם נחלק את הפסוק כך, לארבעה חלקים – שהצענו למנות אותם גם כארבע מצוות – מה יהיה ההסבר לפי הפנימיות? מן הראוי להסביר כאן מלמטה למעלה:

הדין של "לא יצא בצבא" – שהוא פטור מצרת הציבור, וצריך להקדיש עצמו לשבת עם אשתו – הוא כנגד המלכות. מלחמה שייכת למלכות. הראשונים מסבירים²⁰ שכל דיני

מלחמה שייכים למלכות, ולכן הרמב"ם מחבר יחד "הלכות מלכים ומלחמותיהם".

הדין של "ולא יעבד עליו לכל דבר" – הפטור שלו מכל צרכי הציבור, ולפי החינוך

אי אפשר לשמח את הכלה אם החתן לא שמח – צריך להיות שמח בשביל לשמח

עצם הכח

והיכולת של החתן לשמח את הכלה, והציווי עליו לשמח אותה שנה שלמה, באים מהבטול שלו

לט ע"פ שמואל"א ח, כ. ראה גם באברבנאל עה"פ. ובכ"מ.

שאלתי מאת הוי' אתה אבקש שבתי בבית הוי' כל ימי חיי לחזות בנעם הוי' ולבקר בהיכלו"מח — פסוק שמתחיל ב"אחת". כנראה שהכוונה ב"נקי יהיה לביתו שנה אחת" היא לקיים את ה"אחת שאלתי" — "שבתי בבית הוי'", שהבית שלנו יהיה "בית הוי'" בו מתקיים "לחזות בנעם הוי' ולבקר בהיכלו".

בנוסף ל"מצות הישיבה", "שבתי בבית הוי'", יש את ה"ושמח את אשתו אשר לקח" — להמשיך דווקא מנקודת הבטול האמתית, שהיא תהיה מקור השמחה — קודם כל של הכלה, שזהו הפשט, אבל תכל'ס של החתן והכלה יחד, "משמח חתן עם הכלה". זו הברכה השביעית של השבע ברכות, שמתארת את העתיד לבוא, כמו שמוסבר בחסידות מט ש"משמח חתן וכלה" בעולם הזה ו"משמח חתן עם הכלה" לעתיד — זו התכלית של "ושמח את אשתו אשר לקח". עד כאן החלק הראשון, הקדמה, לפני שמגיעים בפרט לחתן ולכלה שלנו. נאמר לחיים!

מח תהלים כז, ד.

מט וראה תו"א מד, ד ואילך; דרושי חתונה בסדר עם דא"ח ד"ה "להבין שרשי הדברים" (בעיקר בדף קלב, ב).

מז דברים כט, כח.

שבשם, אלא רק את "והנגלת לנו ולבנינו"מז — "לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר" (כמצוה אחת, בפיוט המצוות ובספר המצוות של הרס"ג, או כשתי מצוות, באזהרות שלו). אבל אם כבר מונים משהו מ"הנסתרת" מונים מה ששייך לאמא, עדיין בגדר נגלה (כפי שמופיע בפסוק, "הנסתרת", בעוד ה"י נעלמת לגמרי). מה ששייך לאבא — כבר בטול, אצילות — הוא למעלה מהפשט של מנין המצוות, אבל זהו דווקא החידוש של ה"תורה חדשה", החידוש של "אשה חדשה... ושמח את אשתו" שיותר מ"נקי יהיה לביתו שנה אחת".

לסיכום:

י	ושמח את אשתו אשר לקח
ה	נקי יהיה לביתו שנה אחת
ו	ולא יעבר עליו לכל דבר
ה	לא יצא בצבא

"שנה אחת" של "אחת שאלתי"

החתן חוזר קודם מאמר על הפסוק "אחת

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ מצות "נקי יהיה לביתו" מאפשרת עולם שמעלה חן בעיני ה'.
- ◆ דווקא אחרי החתונה אפשר לזכות לאמת של "טבע שני".
- ◆ בשנה הראשונה על האיש להתרגל לטבע משותף (מוטבע) עם אשתו, להדבק ברצון אחד עמה (על-מודע) ולחקוק בלבו את צורתה (מושכל) ופעלה (מורגש).
- ◆ תכלית הבריאה — "דירה בתחתונים" — תלויה בדבקות איש ואשתו.
- ◆ יתכן שלמשיח תהיה שיטה משלו במנין המצוות.
- ◆ על החתן להיות נקי לביתו שנה — כדי למצוא חן בעיני ה' — וגם לשמח את אשתו.
- ◆ כדי לשמח את האשה על האיש עצמו להיות שמח.
- ◆ השמחה של האשה באה מכח הבטול של האיש.
- ◆ בעולם הזה נמנות בעיקר מצוות "והנגלת לנו ולבנינו" ומשיח ימנה גם את מצוות "הנסתרת להוי' אלהינו".
- ◆ ב"נקי יהיה לביתו שנה אחת" מכוונים ל"אחת שאלתי מאת הוי'".

זכור את משנתך

מהפסוק "הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ" – "כי לך נגלו ועיניך ראו אותם" (וממילא ניתן להסביר את ההבדל בין "משנתו" ל"תלמודו"). על האדם להזהר שלא לשכוח את מה שהתחדש לו, את 'משנתו', שיטתו ודרכו (כפי שמקובל היום לומר 'משנת רבי פלוני'), האות המיוחדת שלו בתורה, "ותן חלקנו בתורתך".

"הדברים אשר ראו עיניך" היינו בכח הראיה, המאמתת את הדברים, יותר מאשר בשמיעה בלבד. זו 'משנתו' של האדם, מה שהוא רואה ממש בעין שכלו. בהרחבה, הדבר נכון לא רק על חידושי התורה שהתחדשו לאדם, אלא על כל הדברים הטובים שראו עיניו, כמו שלימד הרבי הריי"צ על חשיבות הזכרונות של האדם.

חשנת הנשמה

מהיכן מגיעה "משנתו" המיוחדת של האדם? סוד המשנה הוא אותיות נשמה. משנתו של האדם היא מה שמלמדת אותו נשמתו, "נשמת אדם תלמדנו". זהו ההבדל בין "תלמודו" ו"משנתו" – התלמוד הוא מה שאדם לומד מרבו, והמשנה היא מה שהוא מחדש מעצמו. על הפסוק "בחכמה בתבונה ובדעת" פירש רש"י "בחכמה – מה שאדם שומע דברים מאחרים ולמד. ובתבונה – מבין דבר מלבו

רבי הוֹסֵתָא בְּרַבִּי יְנָאי מְשׁוּם רַבִּי מְאִיר אָמַר: כָּל הַשּׁוֹכֵחַ דְּבַר אֶחָד מִמְּשֻׁנְתּוֹ, מַעֲלָה עָלָיו הַכֶּתוּב בְּאֵלּוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, וְנִינְאֵמַר "רַק הַשְּׁמֵר לָהּ וְשׁוֹמֵר נַפְשָׁהּ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁפַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ". יְכוּל אֶפְלוּ תִקְפָּה עָלָיו מְשֻׁנְתּוֹ? תִּלְמִיד לֹאֵמַר "וּפֶן יִסְוְרוּ מִלְבָּבָהּ כָּל יְמֵי חַיָּיהָ", הָא אֵינּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, עַד שֶׁיֵּשֵׁב וְיִסְיֵרִם מִלְבּוֹ.

הרבי מבאר^א שעצם שכחת התורה הוא איסור, כי דברי התורה "הם חיינו ואורך ימינו" ולכן "עצם הדבר ששוכח ומסלק דבר אחד ממשנתו הרי זה 'חיינו' מעצמו ולכן עובר בלאו", ולכן "הרי זה מתחייב בנפשו", כי דברי תורה הם חיי הנפש!

חשנתו ותלמודו

בגמרא^ב יש מימרה דומה "כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר 'השמר לך'". ויש להבין את השינוי: "ממשנתו" או "מתלמודו". "מתחייב בנפשו" או "עובר בלאו". במדרש שמואל פירש יפה: "אפילו אם שכח מהדברים אשר יקראו משנתו, והם הדברים אשר עיין בשכלו, הוא מתחייב בנפשו", כפי שנלמד

נערך ע"י יוסף פלאי. לפי שיעור ט' אלול תשע"ד.

א לקוטי שיחות חל"ד פרשת ואתחנן שיחה א.

ב מנחות צט, ב.

ג פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד פ"א.

ד שמות לג, ג.

יהודי, היחידה שבו, ואילו ניצוץ משה הוא השומר את "משנתו" שלא תשכח, כמו שמשה מזהיר את ישראל (בספר דברים שמשה אומר "מפי עצמו") "רק השמר לך... פן תשכח".

מכל זה יש להבין כיצד ניתן באמת לזכור את התורה ולא לשכוח אפילו דבר אחד ממשנתו. הזכרון הוא בחינת פנים והשכחה היא בחינת אחרו. למשה נאמר "וראית את אחרי ופני לא יראו" – השגת מ"ט שערי בינה היא עדיין בחינת אחרו, ואילו שער החמישים הבלתי מושג הוא בחינת פנים (והוא השגת עצם האלוקות, כמבואר בקדמונים). ממילא, השגת שער הנו"ן בהסתלקותו של משה היא בחינת פנים, סוד הזכרון. יש זכרון לשעתו, שעלול ועתיד להשתכח, אך יש זכרון כזה שאינו נשכח בעצם – כמו שפירש הרבי ר' בונם את הלשון "זכור" (בקמ"ץ, ולא זכור בשו"א) – שהאדם יהפוך את עצמו לבחינת זכרון, שיהיה זכור בעצם וממילא לא ישכח.

שכח אותיות **חשך**, השכחה היא חשך. וממילא זכרון הוא אור. זהו סדר הבריאה ביום הראשון, תחילה "וחשך על פני תהום" (תהום הנשיה, לשון שכחה) ואחר כך "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". על האור הזה נאמר "וירא אלהים את האור כי טוב" – "לגונזו לצדיקים לעתיד לבוא". הצדיקים אינם שוכחים משנתם אלא זכורים ועומדים "באור פני מלך חיים". שכחת **התהום** היא **המות**¹ ואור הזכרון הוא חיים, "כי הם חיינו", עד לחיים נצחיים ללא הפסק.

מתוך דברים שלמד. ובדעת – רוח הקדש". ובענייננו: תלמודו היינו מה שלמד מרבו, חכמה. אחר כך, מתוך מה שלמד מרבו הוא מבין דבר מתוך דבר, תבונה. אמנם דעת היא מה שיודע מעצמו, מרוח הקדש שבו, מה שהוא רואה בחלקו המיוחד בתורה.

סוד **משנה** הוא **משה נ**. משה רבינו זכה בחייו ל-**מט** שערי בינה, אך בהסתלקותו זכה גם לשער החמישים, **נ**, ואז הפך **ממשה למשנה**. "תורה צוה לנו משה" – בחייו צוה לנו תורה שבכתב, אך בהסתלקותו נתן לנו גם את המשנה (כאשר נקבר בהר **נבו**, אותיות **נ בו**, נקבר בשער החמישים, "קבורתא דיליה משנה איהי"²). והנה בכל אחד מישראל יש ניצוץ מנשמת משה רבינו, היינו בחינת הדעת שממשיך משה לכל ישראל ("לידע את ה' כל אחד לפי השגת נשמתו ושרשה"), והרי הדעת היא בחינת רוח הקדש כנ"ל, מה שאדם מחדש, "משנתו" של האדם.

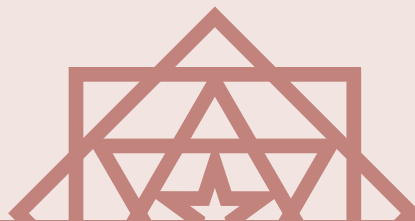
ביתר ביאור: נשמת משה היא נשמת משיח, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", אלא שמשה בהופעתו הראשונה הוא בסוד החיה שבנפש (**משה = יה** פעמים **חיה**) ואילו משיח הוא גילוי היחידה שבנפש ("היחידה הכללית" של ישראל). משה עצמו עלה מחיה ליחידה – בהסתלקותו, בגילוי שער הנו"ן, התגלתה בו בחינת יחידה, בחינת המשיח שבו, סוד המשנה כנ"ל³. אם כך, "משנתו" של אדם היא ניצוץ המשיח שבכל

ה זרה ח"א כז, ב.

ו כמבואר בתניא פמ"ב.

ז הערך הממוצע של **משה משנה** הוא 370, סוד **שע** נהורין של אור הפנים, תיקון **ואמת** (= **אור פני מלך**), וד"ל. "משה אמת ותורתו אמת".

ח "תהום הוא המות בהיפוך אתון", זרה ח"ג רעט, א.

קול שמחה

פרשת כִּי־תבוא

והשיגור

קרא אותי לחזור אליו, וכאשר קרא אותי – הוטב על לבי אשר רבינו רוצה להביט עלי. וכאשר הוטב לי – תיכף אמר לי שלא צריך אותי עוד, ולא רצה להביט עלי עוד.

זהו סיפור נוקב. כיון שהתלמיד הרגיש 'טוב', טיפת גבהות הרוח, מיד הרבי לא רצה להביט בו (במסגרת 'החנוך המיוחד' של ר' בונם לחבורת תלמידיו המובחרת). אבל התורה מבטיחה שהברכות ישיגו אותך ולא ישנו אותך ממעמדך! אמנם טבע האדם שכאשר חסר לו משהו הוא בנמיכות ולב נשבר, ואילו כאשר הוא משיג את הברכה הוא 'מתרומם' (עד "וישמן ישרון ויבעט" ח"ו), אבל אתה תשאר במקומך.

סיבה לברכה

לפי דברי ר' בונם, מסביר בעל 'שם משמואל' מה שנאמר ביצחק אבינו "וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ הָלוֹךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד"¹ (שלשה גדל בפסוק, חזקה) – כתוב "האיש" כדי לומר שאחרי כל הברכה עדיין היה בעיני עצמו כסתם 'איש פרטי' (בנמיכות הדעת). ולכן לא כתוב "יצחק", לשון צחוק ושחוק (לשחוק הוא להשתעשע עם... לצחוק הוא לצחוק על... ומכל מקום בשניהם יש לשון הרחבה) – "להראות שלא גבה לבו מכל אלה".

בציטוט שמביא השם משמואל מר' בונם

וְכָאֵן עָלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגָךְ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ². אמר רבי חנוך העניך הכהן זצלה"ה אדמו"ר מאלכסנדר בשם הרבי ר' בונם זצ"ל, על הפסוק 'ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך' היינו זאלין דיך טרעפין אויף דעם אייגענעם ארט [שיגיעו אליך במקום שלך]³. המלה "והשיגך" בתוך הפסוק צריכה פירוש, ואף נראית כמיותרת (ועמדו על כך המפרשים). לכן מפרש הרבי ר' בונם שהברכות ישיגו את האדם במקום שהוא נמצא – באותו מקום שהיית לפני שקבלת את הברכות, תמשיך להיות גם לאחר הברכה. כלומר, האדם לא יגיע לגאווה וגובה הלב מהברכות.

חבט מהרבי

הרבי מאלכסנדר המחיש זאת במעשה שהיה אתו: ואמר אדמו"ר מאלכסנדר זצ"ל, בדידי הוה עובדא. שבכל ערב יום הכיפורים היה המנהג, אשר כל החסידים הזכירו את עצמן לפני הרבי ר' בונם זצ"ל. ואנכי, כאשר חשבתי את עצמי חשבון הנפש, בושתי להתראות לפניו, ולא יכולתי בשום אופן להכנס ולהזכיר את עצמי. אך ההכרח לא יגונה [שאם לא יכנס זה עצמו יראה כ'בליטה'], ונתישבתי להכנס בתוך הבאים, ולהזכיר את עצמי, ולחזור בחפזון. וכן עשיתי. ותיכף בחזירתי ממנו,

נערך ע"י יוסף פלאי, משיעור ש"פ כי תצא תשפ"ג.

א דברים כח, יב.

ב חשבה לטובה, מובא בקול מבשר.

היא נשיאת ההפכים הזו, קבלת כל הברכות ("בספר חיים ברכה ושלוש"), הרחבת הדעת, מתוך לב נשבר ושפלות רוח = **לב חדש** (ככתוב בנבואת יחזקאל, בראש השנה נקבל לב חדש באמת). **והשיגך** = **אורים גדולים**, היינו השמש והירח ("לעשה אורים גדלים כי לעולם חסדו"), השמש היא ברכה של הרחבת הדעת והירח הוא השפלות, ושניהם מתייחדים (כנוסח ברכת הלבנה, וכן ישראל "עתידים להתחדש כמותה" בלב חדש). **והשיגך** = **ירידה עליה**, ירידה צורך עליה ועליה צורך ירידה (ביחוד הברכה והשפלות).

ב"השיגך" האותיות העיקריות הן **שג**, אך כיון שזו שי"ן שמאלית היא מתחלפת בסמ"ך (כמו בהרבה מקומות בתנ"ך), וממילא נרמזו כאן שם ס"ג, השייך לעולם התהו. בעולם התהו היו 'אורות מרובים וכלים מועטים' ולכן אירעה בו "שבירת הכלים". אך הברכה "והשיגך" היא ל"אורות דתהו בכלים דתיקון" (כלשון הרבי, 'הנוסחה' להבאת המשיח בפועל ממש), כלים רחבים של מי שאינו 'נשבר' מהאור של הברכה, אינו 'מתנפח' ועולה ממקומו. כך שם **סג** לא יתהפך ל**גס** (אלו הסיגים), גסות הרוח מרוב עשירות (כפי שאירע בעולם התהו, כאשר כל אחד מהמלכים שהיו בו אמר "אני אמלוך" בגסות הרוח). הקשר בין הברכות לאורות רמוז גם בגימטריא "**ובאו עליך כל הברכות**" = ארבע פעמים **אור** (ממוצע כל מלה). ההמשך "**האלה והשיגך**" = **שכינה** (בשלמות האורות והכלים).

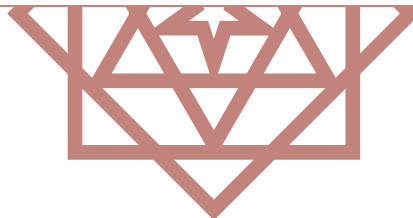
יש דגש נוסף "שישיגוך במקומך הראשון. טרם שהשיג הברכה, שהיה ברוח נמוכה. שזה סיבה לברכה" – תכונת השפלות של ישראל, שאינם מגביהים עצמם גם לאחר הברכה, היא גופא הסיבה לברכה! וזו גם חלק מהברכה עצמה, ששפע הברכה לא יגרום לך גאווה.

המושג ברכה הוא מלשון התפשטות (כמו בריכה, וכמו הברכת גפן וכו'). התפשטות הברכה פועלת הרחבת הדעת (כמו דירה נאה וכו' המרחיבה דעתו של אדם), ורצון ה' יתברך שנוכח להרחבת הדעת לה' ולתורתו, ויחד עם זה לא נעזב את 'מקומנו' הראשון של שפלות ונמיכות רוח. הברכה מביאה כמובן שמחה, ככתוב בפרשה "ושמחת בכל הטוב", אך התגובה הנכונה של השפלות אינה סותרת את השמחה. אדרבה, הא בהא תליא, ככל שיש שפלות אמת (בהכרה ש"לא מגיע לי כלום") כך גדלה השמחה (בכל מה שאני זוכה לקבל מידו המלאה הקדושה-גדושה והרחבה), "ויספו ענוים בה' שמחה".

השגה נכונה

"והשיגך" רומז להשגה, הבנה ותפיסה. ההשגה הנכונה היא זו, שעלינו להשאר בנמיכות רוח גם לאחר הברכה. ואז מתקיימת בנו "דירה בתחתונים" (תכלית הבריאה), במי שהוא תחתון בעצם!

ורמזים בגימטריא: **והשיגך** = **יום הזכרון**, העבודה המיוחדת של ראש השנה (יום הזכרון)

הסיפור החסידי

הבעל שם טוב | 'סרוליבה' – סיפור לח"י אלול

אל הזאב – והנהו כבול עץ. אמר לי היהודי: יש לך סכין? אמרתי לו: כן. אמר לי: פשוט את העור ממנו ותהיה לך פרווה ללבוש, ועשיתי כן. ובשעה שסיפר הגביה את בגדו העליון, והראה לצדיק מרוזין שאת הבגד הזה הוא לובש. וימשיך בסיפורו: כשראינו זאת, הבינונו כולנו שאיש זה קדוש הוא. למטה באותו אזור היה מעיין ובאר שהיהודי היה בא לפרקים לטבול בהם, והואיל והיה זה בחורף, וכשיצא מן המים ועמד על הקרח היה נדבק עור רגליו לקרקע והיה משאיר עקבות דם על הקרקע, לכן לקחו סמרטוטים והניחו שם, שלא ידבקו רגליו של יהודי קדוש זה לקרח. במשך הזמן נודע הדבר לכפרים שבסביבה, ויחליטו האנשים לגדוד את הבאר ואת המעיין כדי שבעלי החיים לא ישתו שם מים, וקראנו למעיין – 'המעין הקדוש'. קרה פעם שבנו של איש אחד היה חולה, ושתה ממני המעיין הקדוש והתרפא. ויוודע הדבר לכולם ויקחו הכל מהמים האלה לרפואה. במשך השנים התחילו להתיישב סביב המעיין והבאר עד שהוקם הכפר הזה, ונקרא לו 'סרוליבה' – וכך נשאר שם זה. לאחר ששמע הצדיק מרוזין את הסיפור, הודה לזקן. הזקן חזר לביתו, ובהגיעו שמה נפטר. וגילה הצדיק מרוזין שאותו יהודי 'סרול' היה הבעל שם טוב הקדוש זי"ע.

(שמועות וסיפורים א, עמ' 9)

לסיפור המופלא הזה זכינו בזכות דבר אחד פשוט – מעיל פרווה. הוא ששימר את זכרון הנס אצל הגוי, וחייו שלובים במעיל הזה: עד יומו האחרון הוא לובש את המעיל, ולאחר שהוא

כשברח הצדיק הקדוש ר' ישראל מרוזין מרוסיה ועבר את גבול אוסטריה, הגיע לכפר אחד ושאל: מה שם הכפר? אמרו לו: 'סרוליבה'. ושאלם: הידוע לכם פשר השם הזה? ואמרו לו: אין אנו יודעים, אולם בקצה הכפר יש זקן אחד שהוא בן מאה שנה, קשה לו ללכת וכמעט כל הזמן הוא שוכב, אולי יודע הוא.

ביקש הצדיק שישאלו אותו אם הוא יודע. וישאלוהו, ויאמר להם: יודע אנכי. ביקש הצדיק שיביאוהו אליו, ויביאוהו בעגלת חורף, ויספר: בהיותי צעיר לימים הייתי רועה צאן בסביבה זו בין ההרים. פעם ראיתי זאב בא ומתקרב אל צאני והתחלתי לצעוק, אך לא היה איש שבא לעזרתי. נפחדתי מאוד, והזאב הלך והתקרב עד אשר הגיע אל הצאן, לקח שם אחד ופנה והלך לו. למחרת והנה שוב ראיתי מרחוק שהזאב מתקרב, נפחדתי ולא ידעתי מה לעשות, והזאב בא ושוב לקח שם והלך לו. ביום השלישי כבר פחדתי ללכת לרעות שם את צאני, וביקשתי כמה ממכרי שילכו אתי. ויקחו עמהם מקלות ואבנים, ויבואו עמי. והנה ראינו את הזאב בא, ויפול פחד על כולם.

לפתע ראיתי שלמעלה על ההר יושב איש אחד 'סרול' [ישראל, כינוי ליהודי]. אני ראיתי כבר כמה פעמים בא לכאן, מתבודד ולומד, ועכשיו כשראיתו יושב התחלתי צועק אליו: סרול, בוא לעזרי! וירד סרול מן ההר וילך לכיוון הזאב, והוא הולך ומתקרב אל הזאב והגיע ממש אליו, וכבר חזר אלי ואמר לי: אל תירא, הזאב איננו חי עוד! עניתי לו: הרי הנני רואהו עומד! ויאמר לי סרול: הוא איננו חי, בוא עמדי ואראה לך. נתקרבנו

זו. בדרך החסידות מקובלים אנו כי "המתאבק עם מנוול מתנוול" – אין נלחמים בכל מידה רעה לחוד, אלא ממצים את הכחות כולם במלחמה אחרת, כוללת יותר, המתמצה כולה בנקודה אחת – האם "צור לבבי וחלקי אלקים לעולם", או ח"ו לא. אם כן הדבר, הרי שחיותן של הקליפות והמידות הרעות תכלה מעצמה ללא צורך להתאבק עימהן. ואם לאו, הרי שעבודת הצדיק של התניא היא שמוטב להמשיך ולעורר את עצם הנשמה בתורה ותפילה עד שתחפץ, מאשר להילחם מלחמה אבודה ואין סופית של כפיית הגוף והנפש ללכת בדרך הטוב בכל פרט כפי שהוא עומד לעצמו [זאת לעומת הבינוני – "מדת כל אדם" – שאכן עסוק במלחמה התמידית ודוקא על ידה גורם לנחת רוח למעלה כמבואר בתניא באריכות – "כד אתכפיא ס"א לתתא דאסתלק יקרא דקב"ה לעילא על כולא"].

אומרים שאם שובר אדם את יצרו, לא הועיל בדבר: במקום יצר אחד, יש לו כעת שניים... על זה הדרך ניתן לומר, כי אם היה הבעל שם טוב הורג את הזאב באופן אחר, היו הגויים סבורים שבכחו הרג אותו. אז היו ניצלים אמנם מאותה צרה, אך היו מוסיפים לפחד מזאבים אחרים – בפרט ללא נוכחות הבעל שם טוב לצידם. אך בדרך בה פעל האיר הבעל שם טוב את התמונה באור האמת, וגילה שאין בזאב כח להזיק כלל. אין ברע כח עצמי, אלא זה שאתה נותן לו בפחדך ממנו ובאמונה שאתה מאמין בעוצמתו. אם תדע שלא לירא משום דבר בעולם, רק מה' יתברך בלבד – תראה ש"רשעים בחייהם קרויים מתים", "ועוד מעט ואין רשע – והתבוננת על מקומו ואיננו".

מעיד על מהותו ומקורו הוא מסתלק, כאחד שהשלים את יעדו. מהו המסר שניתן ללמוד מעשיית המעיל ומדוע חשוב היה לרבי ישראל מרוז'ין [שנקרא על שמו של הבעש"ט] לברר את הסיפור לאשורו?

הריגת הזאב נעשתה בצורה מיוחדת, הוא נשאר על עומדו – אך כל רוח לא היתה בו. מדוע דוקא באופן זה נפסקה חיותו? "לא ברעש ה'". דוקא כשהנפש פורחת בצורה שקטה כל כך, ללא מאבק, כמעט בלא שירגישו בה – ניכר שחיים ומות ביד ה', ובידו בלבד. אפשר היה להרוג את הזאב גם בצורות אחרות, שמבחינה חיצונית הן מרשימות יותר. ברקים, קול רעש גדול, קללה מפורשת וכו' כיד הדמיון הטובה... אך אם נעמיק להתבונן ולחוש, נגלה כי בצורה בה מת הזאב נחשפו הרואים לקיומו של דבר מה אחר לגמרי, למציאותו של כח עליון ובלעדי שלו שליטה מוחלטת בחיי כל היצורים. הריגה מתוך מאבק יכולה לעורר את הרושם כאילו היה להורג ענין בכך, כאילו חש בסכנה מצד הזאב ולכן התעצם בכחו ובגבורתו עד שניצחו כליל. אך הבעל שם טוב רצה לגלות לעיניהם את מציאותו של יוצר כל, אדון הנשמות. הוא רצה להראותם שגם מה שנראה לעיני בשר חי ומאיים, אין בו ממש מלבד דבר ה' המחיה אותו. הנה, כרגע אפסה ממנו כל חיותו. ואכן, עיקר התפעלותם של הגויים היתה מכך שסרול הוא איש אלקים קדוש, עד שכל מה שנוגע בו – מתקדש.

לכן, לא תפסו הגויים את הבעל שם טוב כמין גיבור חיל או צייד, והבינו כי יש כאן מגע עם מציאות נעלה בהרבה.

גם מול הרע שבאדם נקט הבעל שם טוב בדרך

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

שידוכים, חיסונים והיחס לרשויות

אני עומדת כעת בעונת השידוכים וב"ה מקבלת הצעות ומבררת אודותם כראוי [דרך ההורים וכו']. יש נקודה אחת שמאוד מפריעה לי וגורמת לי לדחות הצעות, גם אם שאר הפרמטרים נשמעים טובים ומתאימים - בחור שהתחסן לקורונה. זה מפריע לי משתי בחינות: האחת, הבנתי שהחיסון גורם לנזקים גדולים בבריאות ובפרט שזה יכול לגרום לעקרות ח"ו. שנית, אני מרגישה שאדם שהתחסן לקורונה הוא אחד שסומך בעיניים עצומות על הממסד ועל הפוליטיקאים, דבר ממנו יש לי סלידה עמוקה ולכן אני חוששת שהבדלי השקפות כאלה הם מתכון לזוגיות לא טובה. אשמח לעצת הרב, האם יש אמת בבירור הזה, או שמא הוא טפל?

מענה:

הבירור הזה הוא בהחלט טפל ואין לשים לב לזה כלל. אם הנתונים טובים ומתאימים והקשר ביניכם הוא טוב, אז

בעזה"י תבררו לעצמכם יחד השקפות נכונות...

התמודדות עם חולי ושליחות

אני סובלת מכמה מחלות שגורמות לי לסבל רב, גופני ונפשי. ניסיתי מגוון גדול של מטפלים וטיפולים ועד כה לא היתה תועלת רבה, כך שרוב הזמן אני סגורה בביתי ולא חשה בטוב. אשמח לברכת הרב בכלל, להדרכה עבור המצב שלי וגם להכוונה לשליחות, כזו שגם במצבי תוכל להביא תועלת לעולם.

מענה:

קודם כל, ברכה לרפואה שלמה מן השמים! בהשגחה פרטית היום בשיעור התניא היומי מסיימים את אגרת הקדש "להשכילך בינה". מאד טוב ורצוי שתתמידי לקרוא ולהתבונן באגרת זו אפילו מדי יום ביומו. הנקודה בתמצית היא שאף על פי שלעיני בשר שלנו ולחושים הגשמיים שלנו

יש רע ח"ו, באמת לאמתו הכל טוב מפני שהכל נובע מה' הטוב ואין רע יורד מן השמים כלל, רק טוב וענג ואור... ועל כן עלינו להתרגל להודות ולהלל להשי"ת על כל נשימה, כחתימת ספר תהלים לדוד מלך ישראל חי וקים: "כל הנשמה (נשימה) תהלל יה הללויה". מספיק לך רופא אחד ידיד (שמרגיש את מצבך בנפשו וחפץ באמת לעזור לך) וגם משפיעה חסידית שאת יכולה לשתף איתה את כל מה שעובר עלייך. גם בימים שאת לא מרגישה בטוב צריך לנסות לעשות מצוה של השפעה טובה לזולת בגו"ר ובאמת ראוי לקבל מזה סיפוק אמיתי ולהתבונן במה שאמר הבעל שם טוב שכדאי לחיות בעולם הזה שמונים שנה בשביל לעשות פעם אחת טובה ליהודי! שתבשרי בשורות טובות וברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר!

חזוּלְיוֹ לְעַלְמֵי בְּפִעֲלֵי לֵס טוֹב

אִפְּתֵי יִלְרָאֵל

נִקְדַּת הַפְּתִיחָה הַיָּא הָאֶהְבָּה לְכָל יְהוּדֵי בְּאֶשְׁרֵי הוּא. מִדּוּעַ? כִּי סִפּוּר לְדָתוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב כְּרוּךְ בָּהּ. הוּא נוֹלֵד לְהוֹרִיו בְּגִיל מִפְּלֵג וְזֹאת לְאַחַר בְּרָכָה שֶׁקִּבְּלוּ מֵהֶלֶךְ זֶה, בְּעַל הַתְּנַהּגוֹת מְשֻׁנָּה, אוֹתוֹ כִּבְדוֹ בְּהַכְנָסַת אוֹרְחִים יוֹצֵאת דִּפּוֹן. אֵת הַמְסָר הַזֶּה קִבַּל גַּם יְשִׁירוֹת מֵאֲבֵיו בְּעַת פְּרֻדָּתָם. בְּעוֹדוֹ יֵלֵד קָטוֹן קָרָא אֵלָיו אֲבִיו רְגָעִים סְפוּרִים לַפְּנֵי פְּטִירָתוֹ, וְצָוָה אוֹתוֹ: "שְׂרוּלִיק, אֶהָב כָּל יְהוּדֵי בְּכָל לְבָבִי".

וְאִכּוּ, הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לְמֵד כִּי אֶהְבַּת יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לְהִיּוֹת חַיָּה וּבּוֹעֶרֶת, מִמֶּשׁ לְהַרְגִישׁ אוֹתָהּ בְּדַפִּיקוֹת הַלֵּב, גַּם כְּלַפִּי יְהוּדֵי שְׁמַעוּלָם לֹא הַפְּרַתִּי. כְּלָנוּ נִשְׁמָה אֱלֹקִית אַחַת, "חֶלֶק אֱלֹהֵי מִמְעַל מִמֶּשׁ", וְלָכֵן אֵינְנוּ זָרִים אֶחָד לַשָּׁנִי. וְעוֹד דָּבָר: "רוֹצִים לְהַטִּיב עִם יְהוּדֵי? קֹדֶם כָּל בְּגִשְׁמִיּוֹת, לְדַאֵג לְכָל צְרָכָיו", הַדְּגִישׁ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב.

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִקְבַּלַת אֶהְבַּת יִשְׂרָאֵל

מִשְׁמַעוֹת נוֹסֶפֶת. רַק כָּאן, בְּאֶרֶץ, אָנוּ

בְּיוֹם חַי אֱלוֹל שְׂיַחוּל הַשָּׁבוּעַ וּמְלֹאוֹ 325 שָׁנָה לְהַלָּדַת מוֹרְנוֹ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב וְנִרְאָה כִּי הַחֲדוּשׁ שֶׁהֵבִיא עִמּוֹ לְעוֹלָם רַק הוֹלֵךְ וְגוֹבֵר. "בָּאתִי לְעוֹלָם", נוֹהֵג הָיָה הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לוֹמֵר, "כְּדֵי לְהַכְנִיס בְּעִבּוֹדַת ה' טְרִירוֹת וְרַעֲנוֹת". יֵצֵא לָכֵם לְאָכַל פְּרוֹסַת לֶחֶם יְבֹשָׁה מִלִּפְנֵי אֲרָבְעָה יָמִים? אֶפְשָׁר לְאָכַל אוֹתָהּ בְּמֵאֲמָן, אָבֵל זֶה לֹא זֶה... וְאַחֲרֵי שְׁבוּעִים? נִרְאָה לִי שֶׁעַל זֶה כָּבַר עֲדִיף שְׁלֹא לְחַשְׁב...
עִם יִשְׂרָאֵל, בְּסוֹפֵן שֶׁל שְׁנוֹת הַגְּלוּת הַאֲרָבְכָה, הִגִּיעַ לְמַצֵּב דוֹמָה. כְּמוֹ פְּרוֹסַת הַלֶּחֶם, גַּם עִם יִשְׂרָאֵל הַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ, יְהוּדִים לְמֵדוֹ תוֹרָה וְקִיְמוֹ מִצְוֹת, וּבְכָל זֹאת הַכֹּל עֵמֵד בְּפְנֵי סִפְנַת מוֹת. הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַזֶּה לְאוֹתָהּ כִּכָּר לֶחֶם יְבֹשָׁה מִנַּת חַיִּים חֲדָשָׁה, וְהִנֵּה הַמוֹנֵי יְהוּדִים נוֹהָרִים לְלָכַת בְּדַרְכּוֹ.

מָה סוֹדוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב? מָה בְּעֵצֶם חֲדָשׁ? נִנְסָה לְהַתְמַקֵּד בְּאֲרָבַע נִקְדוֹת עֶקְרִירוֹת:

מָה סוֹדוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב? מָה בְּעֵצֶם חֲדָשׁ? נִנְסָה לְהַתְמַקֵּד בְּאֲרָבַע נִקְדוֹת עֶקְרִירוֹת:

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

בהנהגה זו מלמד אותנו הבעל שם טוב כי עבודת ה' בשמחה עולה על דרך המוסר והכבי, וכי אין שמחה גדולה מאשר תשובה אל ה' יתברך. ומה בארץ ישראל? בדיוק כך נאמר בפרשת השבוע ש'לנו: סבת הגלות מהארץ והצרות היא "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב!"

דבקות רבה'

החדוש הבא שהנחיל לנו מורנו הבעל שם טוב הוא הדבקות בה'. מהי דבקות? על המפגש הראשון בין הבעל שם טוב לגדול תלמידיו, המגיד ממעזריטש, מספר הספור הבא: "האם יש לה יד גם בדבקות הקבלה?", שאל הבעל שם טוב. "אכן", ענה המגיד, "זכיתי לעבור בעיון על כתבי האריז"ל". "אם כך", ענה הבעל שם טוב, "אשמח שתסביר לי קטע מקשה מתוך הספר 'עין חיים'". הבעל שם טוב הביא את הספר ופתח אותו במקום שפחה. "כאן, הסבר לי בבקשה". המגיד קרב אליו את הספר והחל לעין בו. כעבר מספר דקות הרים את עיניו והחל בהסבר מפרט. הבעל שם טוב לא המתין לסיום. "לא, לא הבנת. הסבר שוב את הקטע", עצר אותו הבעל שם טוב. שוב עין המגיד בכתוב והטיב את הסברו. "גם הפעם אין זה הפשט הנכון", תקן אותו הבעל שם טוב. המגיד התמלא פליאה. דוקא את הקטע הזה למד היטב, והסברו הלם

הופכים לצבור אחד גדול, ופאשר קים צבור, אהבת ישראל מתבטאת בדאגה לכלל הצבור. עלינו להעמיד מלך צדיק שעליו לדאג לצרכינו הגשמיים והרוחניים!

למחנה!

בתקופת הבעל שם טוב רוחה התופעה הבאה: מגידים – תלמידי חכמים בעלי כשר הסברה – שהיו מסתובבים בין העירות, מוכיחים את הקהל ומצליפים באנשים דברי מוסר על חטאייהם. הבעל שם טוב לא שבע רצון מהנהגה זו. האם כך יש לעורר יהודים בתשובה?

פעם אחת הגיע הבעל שם טוב לאחת העירות בדיוק בשעה שעל הבמה נצב מגיד הדור פנים והשמיע דברי מוסר. היתה זו שנת בצורת ואנשי העירה הביאו למקום מגיד שיעוררם בתשובה. אותו מגיד שפך על היהודים אש וגפרית: "התבוננו במעשיכם הרעים, הבצורת היא ענש על כך. חזרו בתשובה!". הקהל כלו געה בבכיה, אבל תגובת הבעל שם טוב היתה הפוכה. הוא קם ממקומו והפסיק את דבריו של המגיד בקריאה: "מה יש לה מיהודים כשרים אלו?". ואל הקהל פנה בקול: "יהודים, בואו ונרקד יחד ואחרי מנחה ירדו גשמים". וכך היה. הקהל פתח ברקוד ושירה ועוד לפני כן, תוך כדי הרקוד, החל הגשם לרדת.

שם אהבת ה' מהי", הורה לחבורה. התלמידים יצאו לדרך ופלטו את דרכם הישר אל המקום המיעד. חפוש קצר הביא אותם לנער כפרי רועה בהמות שעמד וקרא בקול: "רבנו של עולם, אני אוהב אותך. מה אוכל לעשות בעבורך?", אמר והתחיל לרקד שעה ארוכה. כעבר זמן עצר ושוב קרא: "רבנו של עולם, אני אוהב אותך. מה אוכל עוד לעשות בעבורך?". לפתע החל לרוץ לעבר ברכת מים סמוכה ולדלג מעליה. "לכבודך, רבנו של עולם, אני מדלג". בתם מסע הדלוגים שוב קרא הנער: "רבנו של עולם, אני אוהב אותך. מה אוכל לתת לך?". הוא הכניס ידו לכיסו והוציא ממנה מטבע. "קח, היא שלך!", קרא הנער וזרק את המטבע כלפי מעלה.

מה אני לומד מהספור האחרון? שהבעל שם טוב אוהב מאוד יהודים פשוטים, אבל מה הוא לומד מהם? שאפשר לעבד את ה' יתברך בכל דבר. "בכל דרכך – דעהו". הרי ה' נמצא בכל מקום בעולם, וממילא כל דבר שאני עושה יכול להקשר אל הקדשה. **בארץ ישראל** מקבל עקרון זה של הבעל שם טוב תקף מיחד, בין שהארץ הזו, הנשמית – בלה קדש!

שנוזכה לחיות בעבודת ה'!

שבת שלום ומברך!

5?

את פשט הכתוב להבנתו.

"עמד על רגליך", הורה הבעל שם טוב והחל לפרש את הדברים, אך בדרך שונה: ברגע שהזכיר הבעל שם טוב שמות של מלאכים שהזכרו בספר, התמלא החדר בלו אור ואש מלהטת. המגיד ראה את אותם מלאכים ממש בחוש.

"האמת היא", הסביר הבעל שם טוב למגיד המפתע, "שהסבר ששמעתי ממך היה נכון ומכונן אל הפשט, אך הוא היה ללא נשמה...".

ספור דרך למודו של הבעל שם טוב הוא דגמה ללמוד תורה מתוך דבקות בה', נותן התורה, אך זו באמת מדרגה מיחדת לקדושים כמותו. עם זאת, הבעל שם טוב מגלה גם ליהודים פשוטים כמותו כי קיום התורה והמצוות שלנו יכול גם הוא לבוא מתוך דבקות. לא לחנם יקר הבעל שם טוב את היהודים הפשוטים. הוא ראה באמונה הפשוטה שלהם ובתמימותם את שיא הדבקות בה'.

שיא הדבקות מתגלה דוקא **בארץ ישראל**. רק בה אנו מסגלים להשלים את קיום המצוות בלן ולעשותן כמצוות רצונה!

כח צרכיך צא

פעם שלח הבעל שם טוב את תלמידיו לכפר אחד. "לכו לשם ולמדו

איך חסיד לומד בבא בתרא? קודם כל, כמו כל

למדן, הוא מתחיל בלימוד הסוגיא עד להבנה בהירה; הוא ממשיך להעמקה ועיון ביסודות הסוגיא בראשונים ובאחרונים; ומשתדל גם לדעת את מסקנות הסוגיא להלכה. אבל אחרי העיון ב"גופא דאורייתא" החסיד רוצה גם לחשוף מתוכו ובתוכו גם את "נשמתא דאורייתא" – את הנשמה הפנימית של הסוגיא ואף של המסכת כולה.

מהי נשמת הסוגיא? מחד, זיהוי נכון של המבנים הפנימיים שנמצאים בתשתית הסוגיא ושל המושגים הקבליים שמסתתרים בתוכה. ככל שמעמיקים נכון בסברות השונות בסוגיא ופורשים יריעה שלמה של השיטות שבה – מסוגלים לזהות את המבנה הסודי-הפנימי עליו היא מושתתת. מאידך, נשמת הסוגיא היא הנגיעה שלה בנשמת הלומד – היכולת להפוך את סברות התורה להוראות-דרך בחיי האדם ובנבכי נפשו.

פנימיות התורה שואפת לעבודת היחודים – יחוד בין נגלה ונסתה, יחוד בין העליונים והתחתונים, יחוד בין נותן התורה ולומד התורה, יחוד בין הלימוד ונפש הלומד – ולכן גם ההוראות הנלמדות ממנה נוגעות פעמים רבות לקשר העמוק שבין איש ואשתו, הסמל והביטוי ליחוד קוב"ה ושכינתיה.

הגליון השבוע ממחיש היטב את דרך הלימוד הזו, שמנחיל לנו הרב גינזבורג: השיעור הראשון, שיעור פתיחה למסכת בבא בתרא, מסביר כיצד סוגית היזק ראייה הפותחת את המסכת היא יסוד לכל תיקון הנפש – עמידה בנסיון של תיקון הראייה בשורשי הדקים (שמהם משתלשל כל הרע הגלוי בנפש). השיעור חושף את מבני-היסוד של הסברות בסוגיא ובסופו מקשר את הכל לסוגית-יסוד של שלום בית – יחסי שכנות טובים בתוך הבית היהודי. גם השיעור השני, שעוסק ישירות בסוגיא של הקמת הבית היהודי, עבודת ה"שנה ראשונה" של בני זוג, צומח מתוך עיסוק בדברי בעל החינוך ומתוך סוגית מנין המצוות בפסוק.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

